

รู้ตัวตัวเองแล้วหรือยัง?

ตนพาล / บัณฑิต

(ต้นมาจากพระไตรปิฎก)

ISBN 974-94104-4-0

● ถ้ายอมรับความจริงได้

ไม่โทษกษลอกลวงตัวเอง

เมื่ออ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว

ก็จะรู้ชัดเจนตัวเองว่า

“เราคือใคร?”

เป็น “คนพาล” หรือ “บัณฑิต”

คนพาล

● คำจำกัดมา	๑๓
● คนถ้อย	๓๔
● คนพาลติดสุข	๒๒
● ความทมนเวียนแห่งกรรม	๒๙
● ใจฟู - ใจแปบ	๒๐
● ชื่นชมนัก	๑๔
● ตัดตนเองด้วยปาก	๓๐
● ติดใจรสชาติ	๒๖
● ทางของคนเลื่อม	๓๒
● ที่ลับไม่มี	๒๓
● บ่วงแห่งกาม	๑๑
● บาปทวนกลีบ	๑๙
● บาปให้ผล	๑๘
● ผลเผ็ดร้อน	๒๕
● มีดโกนลับน้ำผึ้ง	๑๖
● ไม่เข้าใจว่าบุตรพาล	๒๔
● ไม่รู้ลึกตัว	๑๗
● ยากจะเกิดเป็นมนุษย์	๒๗
● ลืมสติได้เพียง	๓๑
● โลก - โกรธ - หลง	๑๐
● สนิมในใจ	๒๘
● หลงทมนุ่นกาม	๑๒
● เห็นศพปรกเป็นสวยงาม	๑๕
● คยาชาติยอยู่ด้วย	๒๑

บันทึก

● กรรมผูกไว้	๕๐
● กรรมสูงสูดของพรหม	๑๒๕
● กล่าววาทา ๔	๑๐๓
● กั้นกระแสนโลก	๙๘
● กามทุกขมาากอย่างนี้	๘๐
● กามไม่มีอัม	๗๙
● กำลังปัญญา	๙๗
● เกื้อกูลโลก	๗๖
● ขันติอย่างยัง	๕๖
● เข้าใจภพชาติได้พิสดาร	๑๐๙
● คนประเภทนี้	๙๕
● คนมีคุณธรรม	๙๖
● คนไม่ขัดสน	๗๗
● คนไม่จน	๗๘
● คนสงบ	๗๕
● คบคนชวนให้ถึงธรรม	๑๑๔
● คบไปไร่ประโยชน์	๑๒๒
● ครบจำกิละสัททกติก	๕๒
● ควรคบสัตบุรุษ	๑๑๙
● ความชรา - ความตาย	๖๙
● ความไม่ประมาท	๖๓
● ความสำรวม	๑๒๘
● ความเห็นที่เลวที่สุด	๕๑
● เครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ	๕๑
● ใครไม่ชอบพระสารีบุตร	๙๙
● เสร็จกับทญิง	๘๓
● ใจกับกามคุณ ๕	๘๑
● อนาคตตอบปัญหา	๑๐๑
● ชนะสองโลก	๑๓๖
● ขิวัตปริสฺสทธิ	๔๙

● ตีแต่พุต	๑๐๕
● ตีเลวเสมอกัน	๗๔
● ต้องการบัณฑิต	๑๐๐
● ทรมาณตนได้	๕๕
● ทางแห่งความตาย	๖๕
● ทำทาน — การรบ	๔๔
● ทุกข์ในขันธ ๕	๖๖
● ธรรมชาติของคนมีสัมมาทิฐิ	๑๓๕
● ธรรม—บาป—ศีล	๑๑๒
● ธรรมบท	๔๕
● นิพพานสุขยิ่ง	๔๖
● นี่เป็นศัตรู	๗๒
● แนวทางปฏิบัติ	๑๓๘
● บทธรรมชั้นเลิศ	๑๑๓
● บัณฑิตได้ยศ	๙๒
● บัณฑิตบริบูรณ์	๑๓๙
● บัณฑิตเสพศบ	๑๑๖
● บัณฑิตหญิง	๘๗
● ปกปิดความลับ	๘๕
● ปรรณาคความสุข	๘๘
● เป็นการสั่งสอน	๑๐๔
● เป็นของสูงยิ่ง	๙๔
● เป็นบัณฑิต	๑๓๐
● เป็นผู้วิเศษ	๑๓๒
● ผู้กลัวทำบาป	๖๑
● ผู้ตัดสินคดีความ	๑๐๒
● ผู้บอกรุณมหารัณ	๑๑๕
● ผู้ไม่ประมาททำบุญ	๔๓
● ผู้รู้แจ้งถึงธรรม	๖๒
● ฝึกฝนตน	๕๓
● พรหมของบุตร	๑๒๓
● พังธรรมผ่องใส	๑๑๑
● ภิกษุเป็นบัณฑิต	๑๒๙
● มิตรของใคร	๑๐๖

● มุ่งแต่หนีพพาน	๔๗
● ไม่ขึ้นๆลงๆ	๙๗
● ไม่ควรอยู่	๗๓
● ไม่ตระหนี่ให้ทาน	๔๒
● ไม่ทิ้งธรรม	๔๘
● ไม่โลภ – ไม่แข่งดี	๕๘
● ไม่วิวาทกัน	๑๐๘
● ไม่สะทกสะท้าน	๗๑
● ไม่หวั่นไหว	๗๐
● ไม่อัม	๑๑๐
● ราคะเป็นทางผิด	๘๖
● รู้แจ้งสัจธรรม	๑๒๐
● รู้ประมาณในการกิน	๕๕
● ล้วนไม่ดี	๕๗
● ละธรรมดำ	๑๒๗
● เลิศแห่งกุศลธรรม	๖๔
● เลี้ยงดูผู้มีศีล	๙๐
● วิยขรา	๖๘
● เว้นทางขรุขระ	๖๐
● ศีลเป็นความงาม	๘๙
● ศึกษาบุญ	๔๐
● สมาคมสัปปุรุษ	๑๑๗
● สละกามทั้งหมด	๘๒
● สัปปุรุษ	๑๑๘
● สวัสดิคติมงคล	๑๔๑
● หุญงหลายใจ	๘๔
● เห็นพระอริยะ	๑๓๔
● ให้สุกเอง	๙๑
● อย่างชวนขวายบูชาสิริระตฤาคต	๖๗
● อย่างดูหมิ่นว่าเล็กน้อย	๑๒๖
● อย่างพูดเกินเวลา	๑๐๗
● อะไรเป็นฐติ	๕๙
● คันตราขของพรหมจรรย์	๑๒๕
● คาบน้ำตัวไม่เปียก	๑๒๑

คณพาล ๓๕๐ ข้อ บัณฑิต

● กิเลสเจริญ	๒๐๐
● เกิดในสกุลต่ำ	๑๕๘
● คณพาลถาม-ตอบ	๑๖๘
● คณพาลทุกข์เสียใจ	๑๙๐
● คณพาลไปนรก	๑๕๖
● คณพาลไม่เห็นโทษ	๑๘๘
● คนเลวทราม	๑๙๘
● คนอกตัญญู	๑๖๒
● เคารพรั้งายใหญ่หลวง	๑๖๐
● ดีใส่ตัว - ชั่วให้ผู้อื่น	๑๖๖
● ตระหนี่เหนียวแน่น	๑๔๘
● ถูกกำจัด	๑๗๐
● ไปเกิดซ้ำ	๑๕๔
● ผู้นี้ไม่ใช่มิตร	๑๗๖
● พาล ๔๐ ประการ	๑๘๔
● ภูมิเด็ก	๑๔๖
● มิตรเทียม	๑๘๐
● ไม่ชอบใจคณพาล	๑๖๔
● ไม่ตั้งมั่นในศีล	๑๕๒
● ไม่ประพฤติพรหมจรรย์	๒๐๒
● รีบด่วนที่ควรช้า	๑๗๔
● ลักษณะคณพาล	๑๗๒
● รยาทุหมันบาป	๑๕๐
● ฉลิตบุรุษ(คณพาล)	๒๐๖
● ฉลิตบุรุษ(คณมิชฌาธิฐิ)	๒๐๔

กิเลสไม่เจริญ	๒๐๑
เกิดในสกุลสูง	๑๕๙
บัณฑิตถาม-ตอบ	๑๖๙
บัณฑิตสุขเบิกบานใจ	๑๙๑
บัณฑิตไปสวรรค์	๑๕๗
บัณฑิตเห็นโทษ	๑๘๙
คนประเสริฐ	๑๙๙
คนกตัญญู	๑๖๓
โศคตีใหญ่หลวง	๑๖๑
ชั่วใส่ตัว-ดีให้ผู้อื่น	๑๖๗
ไม่ตระหนี่ให้ทาน	๑๔๙
ไม่ถูกกำจัด	๑๗๑
ไปเกิดดี	๑๕๕
ผู้นี้เป็นมิตร	๑๗๗
บัณฑิต ๔๐ ประการ	๑๘๕
ภูมิคนแก่	๑๔๗
มิตรแท้	๑๘๑
ชอบใจนักปราชญ์	๑๖๕
ตั้งมั่นในศีล	๑๕๓
ประพฤติพรหมจรรย์	๒๐๓
ช้าที่ควรช้า	๑๗๕
ลักษณะบัณฑิต	๑๗๓
อย่าทุหมันบุญ	๑๕๑
ฉลิตบุรุษ(บัณฑิต)	๒๐๗
ฉลิตบุรุษ(คนสัสมาทิฐิ)	๒๐๕

ทั้ง คนพาล ทั้ง บัณฑิต

- กระสมเป็นที่หมาย _____ ๒๓๓
- กลัวยากจน _____ ๒๑๗
- กลิ่นติดใจ _____ ๒๔๕
- การคบค้าสมาคม _____ ๒๔๗
- กำลัฏ ๘ ประการ _____ ๒๕๖
- เกิดจากคนพาล _____ ๒๖๑
- ขัดแย้งกับชาวโลก _____ ๒๒๑
- คบภิกษุขณมิตร _____ ๒๔๒
- คบใครเป็นเช่นนั้น _____ ๒๔๖
- คบพาล / คบปราชญ์ _____ ๒๔๔
- ควรทำกับไม่ควรทำ _____ ๒๓๘
- ความถือตัว _____ ๒๕๙
- ความลับไม่มีในโลก _____ ๒๖๐
- เครื่องจองจำ _____ ๒๕๒
- โง่มียศ กับ ฉลาดจน _____ ๒๒๘
- โจร – สมณะ _____ ๒๖๓
- ชัยชนะของบัณฑิต _____ ๒๕๕
- เชื้อคนต่ำ _____ ๒๕๐
- ใช้เพื่อนหรือไม่ใช่ _____ ๒๔๘
- ทนวิขรฺรณได้ _____ ๒๕๓
- ทะเลาะกัน _____ ๒๕๔
- ทำคนพาลเป็นบัณฑิต _____ ๒๔๑
- ทำตามได้แสนยาก _____ ๒๑๘
- ธรรมของสมณะ _____ ๒๖๒
- ธรรมที่ไกลกันแสนไกล _____ ๒๒๐

- ข้าเป็นที่สุด _____ ๒๓๖
- ปรีกษหาหรือกิน _____ ๒๕๗
- ปัจจยเณพาหหน้า _____ ๒๖๔
- ปญญาดีกว่าทริพย _____ ๒๒๗
- เป็นแก่นสาร _____ ๒๕๑
- เป็นพาลแท้ _____ ๒๔๐
- เป็นศัตรูกับตัวเอง _____ ๒๓๔
- ผู้ไม่ติดภามคุณ ๕ _____ ๒๒๒
- พร่อง - เต็ม _____ ๒๑๙'
- ไม่ประมาทเป็นทริพย _____ ๒๓๒
- ไม่รู้อันตราย _____ ๒๒๓
- รองเท้าที่ชำรุด _____ ๒๓๕
- ร่ำไห้ไร้ประโยชน์ _____ ๒๒๕
- รู้ว่าเป็นขณิกิต _____ ๒๕๘
- ไร้สหาย _____ ๒๔๙'
- ล้วนต้องตาย _____ ๒๒๔
- ละเมอ _____ ๒๓๗
- สมบัติกับชีวิต _____ ๒๒๖
- อะไรประเสริฐกว่า ? _____ ๒๓๑
- อากาณเเลียงตูลมัญญาติ _____ ๒๑๖
- อุดมมงคล _____ ๒๔๓

คนพาล

คนโกงในธรรม

คนโกงเขา

คนเกเรชั่วร้าย

ฉลัชชี

ฉลัตบุรุษ

คนตระหนี่

คนเลื่อม

คนถ้อย

ๆลๆ

โลภ - โกรธ - หลง

● ความโลภ - ความโกรธ - ความหลง

ทำสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ให้เกิดขึ้น

ทำจิตให้กำเริบ

เป็นภัยเกิดขึ้นในภายใน

คนพาลย่อมไม่รู้สึกรถึงภัยนั้น

ย่อมไม่รู้เห็ดหลินอ้อ

ย่อมไม่เห็นธรรม

เมื่อความโลภ - ความโกรธ - ความหลง

ครอบงำผู้ตนในขณะใด

ความมืดตึ๋นย่อมมีขึ้นในขณะนั้น

[พระไตรปิฎกเล่ม ๒๙ “สุตตปิฎกสุตตนิเทศ” ข้อ ๗๒๘]

บ่วงแห่งการม

● การมทั้งหลายไม่เที่ยง

เป็นของว่างเปล่า เลือนหายไปเป็นธรรมตา

ลักษณะของการมเป็นดังนี้

การมได้ทำความล่ลวง

เป็นที่บ่คิดถึงของคณพาล(คณโง่ในธรรม)

การมทั้งที่มีในภพนี้ ทั้งที่มีในภพหน้า

และการมสัญญา(ความทรงจำเรื่องการม)

ทั้งที่มีในภพนี้ ทั้งที่มีในภพหน้า

การมทั้ง ๒ อย่างนี้ เป็นบ่วงแห่งมาร(กิเลส)

เป็นแดนแห่งมาร เป็นเหยื่อแห่งมาร

เป็นที่หากินของมาร

ในการมนี้ย่อมมีอกุศลลามกเหล่านี้เกิดที่ใจ

คือ อภิชฌา(โลภเพ่งเล็งอยากได้ของเขา)บ้าง

พยาบาท(ติดแค้นในใจ)บ้าง

สาร์มปะ(ชิงดีชิงเด่น)บ้าง

การมนี้เองย่อมเกิดเพื่อ **เป็นอันตราย**

แก่จริยสาวกผู้ตามศึกษาอยู่ในธรรมวินัยนี้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “คณพาลสัปปายสูตร” ข้อ ๘๑)

หลงหมกมุ่น काम

- **การทั้งหลายอันเป็นขของสูญเปล่า**
มีความหน่ายยินดีน้อย มีความคับแค้นมาก
การนั้นเผ็ดร้อนเปรียบด้วยฉวีพิษ
ทำให้คณพาลหลงหมกมุ่นอยู่
คณพาลจึงต้องถึงทุกข์ เดือดร้อน
ยัดเยียดอยู่ในนรกตลอดกาลนาน
และเป็นเหตุทำให้คณพาลที่มีความรู้ชั่วๆ
ไม่สำรวมกาย-วาจา-ใจ ทำความชั่วต่างๆ
ต้องเสร้างโศกโศกในอบาย(ความฉิบหาย)ทุกเมื่อ
ทำให้คณพาลมีปัญญาทึบม ไร้ความคิด
ยินดีในทุกข์และเหตุให้เกิดทุกข์ ไม่รู้จักขริยสัจ
ไม่รู้จักธรรมที่พระขริยเจ้าแสดงอยู่

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ “สุเมธาเถรคาถา” ข้อ ๔๗๔)

กำจัตมาร

● การยินดีในความเป็นสาวมีรูปงาม
 ที่เจ้าพูดถึงอยู่เนี้ ไม้มีแก่เราแล้ว
 เรากำจัตความเพลิตเพลินในคามทั้งปวงแล้ว
 ทำลายกองแห่งความมืด(อวิชชา)ได้แล้ว
 ดูก่อนมารใจบาป เรากำจัตเจ้าแล้ว
 แต่พวกคณพาล ไม้รู้ตามความเป็นจริง
 พากันกราบไหว้ดวงดาวทั้งหลาย
 บุษพาไฟเป็นลัทธิชยในป่า
 แล้วสำคัญว่า เป็นความบริสุทธี
 ส่วนเรากราบไหว้พระลัมมาลัมพุทเจ้า
 ผู้เป็นอุดมบุรุษ(บุรุษผู้เลิศเยียมสูงสุต)
 กระทำตามคำสั่งสอนของพระศาสดา
 จึงพ้นได้แล้วจากทุกข์ทั้งปวง

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ “เขมาเถรีคาถา” ข้อ ๔๕๓)

ชื่นชมรัก

● ไปที่ป่าช้าเห็นซากศพหญิงคนหนึ่ง
มีหมิ่นจนจนรุ่มกัตกินอยู่
จงดูร่างกายอันกระสับกระส่าย
ไม่สะอาด เป็นของเปื้อนเน่า
มีของโสโครกไหลเข้าไหลออกอยู่
อันหมิ่นคณพาลพากันชื่นชมรัก
จงใช้แวนทีอธรรมะส่องดูเถิด
ร่างกายนี้ไร้ประโยชน์ทั้งภายในและภายนอก
ร่างกายเรานี้เป็นฉันใด
ซากศพก็เป็นฉันนั้น
ซากศพนั้นเป็นฉันใด
ร่างกายเราก็เป็นฉันนั้น

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ "กุลลเถรคาถา" ข้อ ๓๕๐)

เห็นสกปรกเป็นสวยงาม

● กายนี้ประกอบด้วยกระดูกและเอ็น
หยาบด้วยหนังและเนื้อ ปกปิดด้วยผิว
เต็มไปด้วยไส้และอาหาร
มีก้อนตับ มูตร(น้ำปัสสาวะ)
หัวใจ ปอด ม้าม ไต
น้ำมูก น้ำลาย เหงื่อ มันทัน
เลือด ไขข้อ ดี เปลงมัน
ซึ่งปุถุชนคนพาลย่อมไม่เห็นตามความเป็นจริง
ว่าของสกปรกย่อมไหลลลอกจาก
จากช่องทั้ง ๔ ของกายนี้ทุกเมื่อ
คือ ชี้อาจากตา ชี้อูจากหู
และน้ำมูกจากจมูก
บ้างก็สํารอดน้ำดีและเสลดออกจากปาก
เหงื่อและหนองผิ้ออกจากกาย
ฉะนั้น! ฉะนั้นลักษณะนี้เป็นโพรง เต็มด้วยมันสมอง
แต่คนพาลถูกอวิชชา(ความหลงไม่รู้กิเลส)หลุมหลอแล้ว
กลับสำคัญกายนี้เป็นของสวยงามไป

[พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ "วิชัยสูตร" ข้อ ๓๑๒]

มิตโกนฉาบน้ำผึ้ง

● ร่างกายนี้เต็มไปด้วยหนอง เลือด
และซากศพเป็นอันมาก
ภายในเต็มไปด้วยของสกปรกตึงตัน
แต่ภายนอกดูจนายช่างผู้ฉลาดทำให้
ให้เป็นของเกลี้ยงเกลาวิจิตรงดงาม
ฉะนั้นคนพาล(คนโง่เขลา) จึงไม่รู้สึกร่าง
ร่างกายนี้เป็นของเผ็ดร้อน เป็นทุกข์
แต่คิดว่ามีรสหวานเป็นที่ยินดี
แล้วเกี่ยวพันไว้ด้วยความรัก
ฉาบไล้ร่างกายด้วยสิ่งที่น่าชื่นใจ
ดูจรมิตโกนฉาบทาด้วยน้ำผึ้ง ฉะนั้น

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๒ "ปาราสரியเถรคาถา" ข้อ ๓๘๖)

ไม่รู้สีกตัว

● วันตื่นยอมผ่านพ้นไป

ชีวิตยอมดับไป

อายุของสัตว์ทั้งหลายยอมสิ้นไป

เหมือนน้ำในลำธารไหลยอมแห้งไป

เมื่อเป็นเช่นนั้น

คณพาลทำบาปอยู่ยอมไม่รู้สีกตัว

ต่อมารายหลัง

เขาจึงได้รับทุกข์อันเดือดร้อน

เพราะบาปกรรมนั้นมิผลเลวทราม

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ “เทรัญญิกานิเภรคาถา” ข้อ ๒๗๐)

บาปให้ผล

● ตลอดเวลาที่บาปยังไม่ให้ผล

คณพาล ย่อมสำคัญบาปเป็นตุงน้ำหวาน

แต่บาปให้ผลเมื่อใด

คณพาลย่อมเข้าถึงทุกข์เมื่อئัน

บาปกรรมย่อมตามเผา **คณพาล**

เหมือนไฟที่ชี้เข้ากลบไว้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “คาถาธรรมบทพาลวรรคที่ ๕” ข้อ ๑๕)

បាបពានកល្យ

● បុគ្គលិកប្រតិបត្តិការរ៉ោយកែវដែលប្រតិបត្តិការ

ដែលជាបុគ្គលិកប្រតិបត្តិការរ៉ោយកែវ

បាបពានកល្យក៏ដូចជាបុគ្គលិកដែលប្រតិបត្តិការ

ពុទ្ធសាសនាដែលបានប្រតិបត្តិការ

(ប្រតិបត្តិការលេខ ១៥ “បុគ្គលិក” ឆ្នាំ ៥៥)

ใจบุญ - ใจแปบ

● *คณพาลไม่พิจารณาเห็นตามความเป็นจริง*

ย่อมเดือดร้อนด้วยเหตุ ๒ อย่าง คือ

๑. มีใจบุญขึ้นเพราะเหตุแห่งสุข

๒. มีใจแปบลงเพราะเหตุแห่งทุกข์

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ “โคทัตตเถรคาถา” ข้อ ๓๘๒)

อย่าอาศัยอยู่ด้วย

● ไม่ควรอาศัยอยู่กับคน ๒ จำพวกนี้ คือ

๑. **พวกลัชชี** (คนหน้าด้าน ไม่ละอาย กล้าทำชั่วทั้งที่รู้)

๒. **พวคนพาล** (คนเกรี้ยวร้าย คนโง่เขลาในธรรม)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๘ “เอกุตตริกะ” ข้อ ๙๕๐)

คนพาลติดสุข

- ๑. คนพาลบางคนในโลกนี้มาสัตว์
แล้วทำตนให้ถึงความสุข ให้เฉิบฉิมฉมอยู่
๒. คนพาลบางคนในโลกนี้
ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้
แล้วทำตนให้ถึงความสุข ให้เฉิบฉิมฉมอยู่
๓. คนพาลบางคนในโลกนี้กล่าวคำเท็จ
แล้วทำตนให้ถึงความสุข ให้เฉิบฉิมฉมอยู่
๔. คนพาลบางคนในโลกนี้
เป็นผู้เพียบพร้อมบำเรออยู่ด้วยกามคุณ ๕
แล้วทำตนให้ถึงความสุข ให้เฉิบฉิมฉมอยู่

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๑ “ปาสาณิกสูตร” ข้อ ๑๑๔)

ที่ลับไม่มี

● **ขึ้นชื่อว่าที่ลับ ย่อมไม่มีในโลก**

แถมคนผู้กระทำความผิด

ต้นไม้มิเกิดอยู่ในป่า ก็ยังมีคนเห็น

แต่**คณพาล** ยังสำคัญการอำพรางว่า **เป็นที่ลับ**

[พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “ลิลิตวิม้งชาตก” ข้อ ๕๑๔]

ไม้เท้าดีกว่าบุตรพาล

- เราชื่นชมและปรารถนาความเจริญแก่บุตร
บุตรเหล่านั้นคบติดกันกับภรรยา มารู่ว่าเรา
ดูจดังฝูงสุนัขจรูมเห่าสุกร ฉะนั้น
พวกมันเป็น **อสัตบุรุษ(คนมีจนาทิฐิ)** ลามก
ร้องเรียกเราว่า พ่อ...พ่อ....
แต่พวกมันประดุจยักษ์แปลงมาเป็นบุตรเรา
ละทิ้งเราผู้ล่วงเข้าสู่วัยชราแล้ว
พวกมันกำจัดตนแก่ผู้ไม่มีสมบัติ
ให้ถอยจากที่อาศัยอยู่กิน
ตั้งม้าแก่ที่เจ้าของปล่อยทิ้ง ฉะนั้น
บิดาของ **บุตรพาล** จึงต้องไปอยู่ในเรือนผู้อื่น
ได้ยืมว่า **ไม้เท้าของเราจะดีกว่า**
พวกบุตรที่ไม่เชื่อฟัง จะดีอะไร
เพราะไม้เท้ายังป้องกันได้ หรือ สุนัขขุดได้
ในที่มืด ยังใช้ยื่นไปข้างหน้าได้
ในที่ลึก ยังใช้หยั่งดูได้
พาลาตแล้วยังยังอยู่ได้ด้วยฉานภาพไม้เท้า

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “มหาสาฬหสูตร” ข้อ ๖๙๐)

ผลเผ็ดร้อน

● คนใดกล่าวอย่างนี้ว่า

๑. อะไรๆล้วนไม่มีเหตุ
๒. พระเจ้าเป็นผู้สร้างโลก
๓. สุขและทุกข์เกิดเพราะกรรมเก่าที่ทำมา
๔. ชีวิตนี้ขาดสูญ
๕. ม่าบิดามารดากระทำไ้

**คนนั้นเป็นฉลัตบุรุษ(คนมีความเห็นผิด)
เป็นคณพาล(โง่ในธรรม) แต่สำคัญตนว่า
เป็นบัณฑิต(ฉลาดในธรรม)ในโลก**

คนเช่นนั้นพึงกระทำบาปเองก็ได้
พึงชักชวนผู้อื่นให้กระทำบาปก็ได้
ฉะนั้นการตลกตลึงกับคณพาล มีทุกข์เป็นที่สุด
มีผลเผ็ดร้อนเป็นกำไร

[พระไตรปิฎกเล่ม ๒๔ “มหาโพธิชาดก” ข้อ ๖๔]

ติดใจรสอาหาร

● คนพาล(คนโง่เขลา)นั้นแล

ผู้กินอาหารด้วยความติดใจรสเบื้องต้นในโลกนี้
ทำกรรมลามก(เลวทราม)ไว้ในโลกนี้ เสียตายไปแล้ว
ยังมัวเข้าถึงความเป็นสหายของสัตว์ดิรัจฉานเหล่านี้

๑. สัตว์จำพวกมีหญ้าเป็นอาหาร

ใช้ฟันและเล็บกินหญ้าสด

คือ พวกรม้า โด ลา แพะ แกะ ฯลฯ

๒. สัตว์จำพวกมีตุถ(จุจจาละ)เป็นอาหาร

พอได้กลิ่นตุถแต่ไกลๆแล้ว

ยังมัววิ่งไปด้วยหวังว่า

จะกินตรงนี้...จะกินตรงนี้...

คือ พวกรไก่อ หมี สุนัขบ้าน สุนัขป่า ฯลฯ

๓. สัตว์จำพวกเกิด - แก่ - ตายในที่มืด

คือ พวกรัตนาค มอด ไส้เดือน ฯลฯ

๔. สัตว์จำพวกเกิด - แก่ - ตายในน้ำ

คือ พวกรปลา เต่า จระเข้ ฯลฯ

๕. สัตว์จำพวกเกิด - แก่ - ตายในช่องโสโครก

คือ พวกรที่เกิดแก่ตายในปลาน้ำลึกก็มี ในศพน้ำลึกก็มี

ในขนมกุมมาสเน่า(ขนมสดที่บูด)ก็มี

ในน้ำคร่ำก็มี ในหลุมโสโครกก็มี

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “พาลบัณฑิตสูตร” ข้อ ๔๗๖ - ๔๘๐)

ยากจะเกิดเป็นมนุษย์

- มีทุนเป็นบ่วงรูเตียวลฉยฉยในมหาสมุทร
 ทุนถูกลมพัดไปทิศนั้นทิศนี้ตลอดเวลา
 เต่าตาบอดตัวหนึ่งฉยในมหาสมุทร
 ๑๐๐ ปีจะโผล่ขึ้นสู่ผิวน้ำสักครั้ง
 เต่าตาบอดเหวตามหาอาหารเข้าหาทุนได้ ยังจะเร็วกว่า
 ส่วนคณพาลผู้ไปสู่วินิบาต(ถูกกรรมมา)คราวหนึ่ง
 แล้วจะบังได้เกิดเป็นมนุษย์ ยังจะยากกว่านั้น
 เพราะตัวคณพาลนี้ไม่มีความประพฤติดีธรรม
 ไม่มีความประพฤติสงบ
 ไม่มีการทำกุศล ไม่มีการทำบุญ
 มีแต่การกินกินเอง การเบียดเบียนคนอื่นแฉ

[พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ "พาลบัณฑิตสูตร" ข้อ ๔๘๑]

สนิมในใจ

● คนตระหนี่นั้นแลเป็นคนพาล(คนโง่เขลา)

เพราะคนตระหนี่กลัวภัยใด

แล้วไม่ให้ทาน

ภัยนั้นย่อมมีแก่คนตระหนี่นั้น

คนตระหนี่กลัวความทิวกระหายใด

แล้วไม่ให้ทาน

ความทิวกระหายนั้นย่อมเกิดแก่คนตระหนี่นั้น

ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

ฉะนั้นใครๆก็ควรกำจัดความตระหนี่

อันเป็นสนิมในใจไปเสีย แล้วให้ทาน

เพราะบุญทั้งหลายย่อมเป็นที่พึงของสัตว์ทั้งหลาย

ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “มัชฌิมนิกาย” ข้อ ๘๘)

ความหมั่นเวียนแห่งกรรม

● ผู้จะแย่งชิงเขาได้

ก็ชั่วเวลาที่ยังพอแย่งชิงสำเร็จได้

แต่เมื่อใดผู้อื่นเขามาแย่งชิงบ้าง

เมื่อนั้นผู้แย่งชิงก่อนย่อมถูกเขาแย่งชิงกลับ

เพราะคณพาล สำคัญว่า แย่งมาได้เป็นสุข

ตราบเท่าที่บาปยังไม่ส่งผล

แต่บาปส่งผลเมื่อใด

คณพาลย่อมเข้าถึงทุกข์เมื่อนั้น

ผู้มีอายุย่อมได้รับการมาตอบ

ผู้ชนะย่อมได้รับการชนะตอบ

ผู้ต่ำย่อมได้รับการต่ำตอบ

ผู้โกรธย่อมได้รับการโกรธตอบ

เพราะความหมั่นเวียนแห่งกรรม

ผู้แย่งชิงย่อมถูกเขากลับแย่งชิงคืน

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “กุติยสังคัมภีร์” ข้อ ๓๗๕)

ตัดตนเองด้วยปาก

- คนพาลเมื่อกล่าวคำเป็นทฤษฏี(คำชั่ว)
ชื่อว่ายอมตัดตนเองด้วยศัสตรา(ของมีคม)
ก็ศัสตรานั้นยอมเกิดในปากของเขา
คนใดสรรเสริญผู้ที่ควรถูกตี
หรือตีผู้ที่ควรได้รับคำสรรเสริญ
คนนั้นชื่อว่า **สังสมโทษด้วยปาก**
เพราะโทษนั้น เขายอมไม่ประสบความสุข
คนที่กล่าววาจาด้วยตั้งใจชั่วไว้
มักติเตียนพระจริยเจ้า(พระโสดาบันถึงพระอรหันต์)
ยอมเข้าถึงนรก(เร่าร้อนใจ)แสนยาวนาน

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “ตฤพพรหมสูตร” ข้อ ๕๙๗)

ลืมนสติโต้เถียง

- ภิกษุมีเสียงดัง(โต้เถียง) เป็นเสียงเดียวกัน
จะได้สำคัญตัวว่า “**เป็นพาล**” ไม่มีเลยสักรูปเดียว
ยิ่งเมื่อสงฆ์แตกกันก็ไม่ได้สำคัญที่เหตุอื่น
นอกจาก**ลืมนสติ** สำคัญตัวว่า “**เป็นบัณฑิต**”
ช่างพูด เจ้าคารม พูดไปตามที่ปรารถนาจะขึ้นปากพูด
ไม่รู้สึกรู้ว่า **ความทะเลาะเป็นเหตุชักพาไป**

(พระไตรปิฎกเล่ม ๕ “โกสัมพินัยเถกะ เวรูปสมตาทา” ข้อ ๒๔๗)

ทางของคนเลื่อม

● เหล่านี้เป็นทางของคนเลื่อม คือ

๑. ไตรเกลียดธรรมเป็นคนเลื่อม

ไตรไตรธรรมเป็นคนเจริญ

ไตรรู้ธรรมได้ยากเป็นคนเลื่อม

ไตรรู้ธรรมได้ง่ายเป็นคนเจริญ

๒. ชอบใจธรรมของฉลิตบุรุษ

มีฉลิตบุรุษเป็นที่รัก

ไม่คบฉลิตบุรุษให้เป็นที่รัก

๓. เกียจคร้าน ชอบหลับ

ชอบคุย โกรธง่าย

๔. เป็นคนมีความสามารถ

แต่ไม่เลี้ยงดูบิดามารดาผู้แก่เฒ่า

ซึ่งผ่านวัยหนุ่มสาวไปแล้ว

๕. พุดจาหลกหลวงสมณพราหมณ์

หรือแม้กระทั่งกับขอทานอนิพก

๖. มีทรัพย์สินเงินทองมาก

มีของกินเหลือเฟือ

แต่กินของอร่อยเพียงคนเดียว

[ต่อ]

๗. หยิ่งเพราะชาติ
หยิ่งเพราะโคตร
หยิ่งเพราะทรัพย์
จึงดูหมิ่นญาติของตน
๘. เป็นนักเลงหญิง
เป็นนักเลงสุรา
เป็นนักเลงการพนัน
ผลาญทรัพย์สมบัติที่ตนหามาได้
๙. ไม่เพียงพอในภรรยาของตน
ไปคบชู้กับภรรยาของคนอื่น
เหมือนไปเที่ยวหญิงแพศยา ฉะนั้น
๑๐. ชายแก่ได้สาวรุ่นเป็นภรรยา
ย่อมทนไม่หลับเพราะความหึงหวง
๑๑. แต่งตั้งชายหรือหญิงที่สุรุ่ยสุร่าย
ให้เป็นใหญ่
๑๒. เกิดในสกุลกษัตริย์ แต่มีทรัพย์น้อย
จึงมักใหญ่ใฝ่สูงปรารถนาราชสมบัติ
นี้เป็นทางของ **คนเลื่อม**

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “ปาราภาสุต” ข้อ ๓๐๔)

คนถ้อย

● ท่านรู้จักคนถ้อยหรือไม่

รู้จักสิ่งทีกระทำให้เป็นคนถ้อยหรือไม่

๑. คนมักโกรธ ผูกโกรธ ลบหลู่เขา

เห็นผิดเป็นถูก มีมายา[เล่ห์หลวง]

พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนถ้อย**

๒. คนที่เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลายในโลก

ไม่มีความเชื่อนในสัตว์ทั้งปวง

พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนถ้อย**

๓. คนที่เบียดเบียนผู้อื่น

เที่ยวจีปล้นฆ่าชาวบ้านชาวเมือง

พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนถ้อย**

๔. คนที่ลัทธิทรัพย์ของผู้อื่น

ซึ่งเขาทองแหนไม่อนุญาตให้

แม้ในบ้านหรือในปากก็ตาม

พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนถ้อย**

๕. คนที่กู้หนี้ยืมสินเขามาใช้จ่าย

พจผูกทวง กลับกล่าวว่า

ไม่ได้เป็นหนี้เขา แล้วหนีไป

พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนถ้อย**

[ต่อ]

๖. คนที่ดีกว่าทำร้ายตนเดินทาง
ซึ่งเอาทรัพย์สินของเขาเพราะอยากได้
พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนต่ำ**
๗. คนที่เป็นพยาน พดฎกถาม
ก็กล่าวคำเท็จ เพราะเหตุแห่งตน
เพราะเหตุแห่งผู้อื่น เพราะเหตุแห่งทรัพย์สิน
พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนต่ำ**
๘. คนที่ประพฤติด่างเกิณภรรยาของญาติหรือของเพื่อน
ด้วยการข่มขืนหรือด้วยการยินยอมกันก็ตาม
พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนต่ำ**
๙. คนที่มีความสามารถอยู่
แต่ไม่เลี้ยงดูบิดามารดาผู้แก่เฒ่า
ซึ่งผ่านวัยหนุ่มสาวไปแล้ว
พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนต่ำ**
๑๐. คนที่ทุบตีว่าวบิดามารดา พี่น้อง
พ่อตาแม่ยาย พ่อพี่แม่พี่
พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนต่ำ**
๑๑. คนที่ถูกถามถึงสิ่งที่เป็นประโยชน์
กลับบอกสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์
พูดกลบเกลื่อนไปเสีย
พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนต่ำ**

๑๒. คนที่กระทำบาปกรรมชั่วแล้ว
ปรารถนาอย่าให้ใครรู้ จึงปกปิดไว้
พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนถ่อย**
๑๓. คนที่ไปบ้านอื่นแล้ว
เขาดันรับด้วยอาหารอย่างดี
แต่พอเขามาที่บ้านตน
กลับไม่ต้อนรับตอบแทนเขาอย่างดีบ้าง
พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนถ่อย**
๑๔. คนที่พูดจาหลอกลวงสมณพราหมณ์
หรือแม้กระทั่งขอทานวนิชยก
พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนถ่อย**
๑๕. คนที่ด่าว่าสมณพราหมณ์
ไม่ให้อาหารเมื่อเวลาท่านมาบิณฑบาต
พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนถ่อย**
๑๖. คนที่ผูกความหลงผิดครอบงำ
จึงพูดจาผิดในสิ่งที่ตนไม่มี
เพียงแต่ปรารถนาของเล็กหยอเท่านั้น
พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนถ่อย**
๑๗. คนที่เลวทรามมีกษัตริย์
แล้วดูหมิ่นเขาด้วยมานะ(ความถือตัว)ของตน
พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนถ่อย**

[ต่อ]

๑๘. คนที่คุ้นเคยว กระต่าง

มีความปรารถนาลามก ตระหนี่ โฉ่ฉาว
ไม่ละอาย(ทำบาป) ไม่สะดุ้งกลัว(ทำบาป)
พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนถ้อย**

๑๙. คนที่ติเตียนพระพุทฺธเจ้า

ติเตียนสาวกของพระพุทฺธเจ้า
ติเตียนคฤหัสถ์ของพระพุทฺธเจ้า
พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนถ้อย**

๒๐. คนที่ไม่เป็นพระอรหันต์

แต่ปฎิญาณตนว่า เป็นพระอรหันต์
พึงรู้ว่า **นี่เป็นคนถ้อยต่ำช้าที่สุด**
เป็นโจรทั้งในมนุษยโลกทั้งในพรหมโลก

เหล่านี้แลเป็นคนถ้อยทั้งสิ้น

ฉะนั้นบุคคลไม่เป็นคนถ้อยเพราะชาติ(สกุล)
ไม่เป็นพราหมณ์(ผู้ประเสริฐ)เพราะชาติ(สกุล)
แต่เป็นคนถ้อยเพราะกรรม (การกระทำ)
เป็นพราหมณ์เพราะกรรม (การกระทำ)

[พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “วสณฺณสูตร” ข้อ ๓๐๖]

บัณฑิต

นักคึกษา
นักปฏิบัติ
นักปราชญ์
คนไม่เจนน
คนสงบ
ผู้ฝึกฝนตน
ผู้ขี้โทษภัย
ผู้กตัญญูกตเวที
ผู้มีศีล
ผู้มีปัญญา
ผู้ฉลาดในธรรม
ผู้รู้แจ้ง
ผู้วิเศษ
วิญญูชน
สัตบุรุษ, สัปบุรุษ
พรหมจารีบุคคล
พรหมณ์
สมณะ, ภิกษุ
อริยสาวก
๗๘๗

ศิกษาบุญ

● บัณฑิตผู้ใคร่ต่อประโยชน์

พึงศิกษาบุญ (เครื่องชำระกิเลส) อันสูงส่ง

ซึ่งมีความสุาเป็นกำไร คือ

๑. ทำทานมากขึ้น

๒. ประพฤติธรรมทำความสงบ (จากกิเลส)

๓. ตั้งจิตเมตตา

ถ้าปฏิบัติมากขึ้นในธรรม ๓ อย่างนี้

อันเป็นเหตุเกิดแห่งความสุาแล้ว

ย่อมเป็นสุาเข้าถึงโลกที่ไม่มีการเบียดเบียน

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “ปัญญสูตร” ข้อ ๒๐๐)

เครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ

● ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจในโลก (สังคหวัตถุ ๔)

เป็นเสมือนสลักรถที่กำส้งแล่นไปอยู่ คือ

๑. ทาน การให้แบ่งปันกัน

๒. ปิยวาจา เจรจาคำน่ารัก

๓. ัตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์

๔. สมานัตตตยา ทำตนเสมอสมานเข้ากันได้

เพราะพิจารณาเห็นธรรมเหล่านี้โดยถูกต้อง

บั้นขีตทั้งหลายจึงถึงความยิ่งใหญ่

เป็นผู้ที่หมู่ชนสรรเสริญทั่วหน้า

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๑ “สังคาถกสูตร” ข้อ ๒๐๕)

ไม่ตระหนี่ให้ทาน

- บุคคลผู้ไม่ตระหนี่ให้ทาน
ย่อมเป็นที่รักของคนเป็นอันมาก
คนทั้งหลายย่อมคบหาผู้นั้น
เขาย่อมได้รับเกียรติ
ได้รับยศและความเจริญ
เป็นผู้ไม่เก้อเขินกล้าเข้าสู่บริษัท
บัณฑิตผู้หวังความสุข
จงขจัดมลทินคือความตระหนี่ไปเสีย
แล้วให้ทาน

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๒ “สุตฺต” ข้อ ๓๔)

ผู้ไม่ประมาททำบุญ

● ผู้ปรารถนาอายุ ความไม่มีโรค
วรรณะ(ผิวพรรณ) สวรรค์(สภาวะสุขสบาย)
ความเกิดในตระกูลสูง
และความยินดีอันโอฬารต่องไป
พึงเพิ่มพูนความไม่ประมาท
บัณฑิตสรรเสริญความไม่ประมาทในการทำบุญ
ผู้ไม่ประมาทย่อมยึดประโยชน์ทั้งสองไว้ได้
คือ ประโยชน์ในภพนี้(ปัจจุบัน)
และ ประโยชน์ในภพหน้า(อนาคต)
เพราะสามารถยึดประโยชน์ทั้งสอง
ผู้มีปัญญานั้นจึงได้ชื่อว่า บัณฑิต

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “ปฐมคัมภีรปาฐสูตร” ข้อ ๓๘๐)

ทำทาน — การรบ

- ทานทำประโยชน์ให้สำเร็จได้เสมอ
แม้เสียของมีอยู่น้อย
ทานก็ทำประโยชน์ให้สำเร็จได้
ทานที่ให้แม่เป็นเพียงความศรัทธา
ก็ทำประโยชน์ให้สำเร็จได้
นักปราชญ์(บัณฑิตผู้มีปัญญา)ทั้งหลายกล่าวว่า
การทำทานเสมอด้วยการรบ
พวกวีรบุรุษแม้มีน้อย
แต่ชนะคนขลาดที่มีมากได้
ฉะนั้นถ้าผู้ใดเชื่อมั่นในการทำทานอยู่
ย่อมให้ได้แม้สิ่งของจะมีน้อย
ผู้ให้นั้นย่อมเป็นผู้มีความสุขในโลภหน้า

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “สาธุสูตร” ข้อ ๙๗)

ธรรมบท

- การทำทานอันบัณฑิตสรรเสริญแล้ว
โดยส่วนมากโดยแท้ก็มีแต่ธรรมบท (บทธรรมที่เข้าถึงนิพพาน)
นี้แหละประเสริฐกว่าทานทั้งปวง
เพราะสัตบุรุษทั้งหลายผู้มีปัญญา
แม้ในกาลก่อนๆโน้นก็ดาม
ก็ได้บรรลุธรรมถึงนิพพานแล้วแท้จริง

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “สาธุสูตร” ข้อ ๑๐๑)

นิพพานสุขยิ่ง

● ไฟเสื่อมด้วยราคะ ไม่มี
โทษเสื่อมด้วยโทสะ ไม่มี
ทุกข์เสื่อมด้วยเบญจันธ์ ไม่มี
สุขยิ่งกว่าความสงบ ไม่มี
ความหิวเป็นโรคอย่างยิ่ง
สังขารเป็นทุกข์อย่างยิ่ง
บัณฑิตรู้ความจริงอย่างนี้แล้ว
ย่อมทำให้แจ้งซึ่งนิพพาน
เพราะนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “คาถาธรรมบท สุขาวรคที่ ๑๕” ข้อ ๒๕)

มุ่งแต่หนีพพาน

● บัณฑิตทั้งหลายอย่าอย่าไม่ให้ทาน

เพราะเหตุแห่งสุขอันก่อให้เกิดกิเลส

แต่บัณฑิตอย่าอย่าให้ทาน

เพื่อความหมดสิ้นกิเลส

เพื่อบริพพาน (ดับกิเลสสนิท)

อันไม่มีภพ (ความเกิดกิเลส) ต่ไป

บัณฑิตทั้งหลายอย่าอย่าเจริญฌาน

(ฌาน = ฌาณาจิตแน่วแน่สงบจากกิเลส)

เพราะเหตุแห่งสุขอันก่อให้เกิดกิเลส

แต่บัณฑิตอย่าอย่าเจริญฌาน

เพื่อความหมดสิ้นกิเลส

เพื่อบริพพานอันไม่มีภพต่ไป

บัณฑิตอย่าอย่ามุ่งแต่หนีพพาน

มีจิตเอนไปในนิพพาน

น้อมจิตไปในนิพพานจึงให้ทาน

บัณฑิตเหล่านั้นเป็นผู้มีนิพพานเป็นเบื้องหน้า

เหมือนแม่น้ำทั้งหลายไหลไปสู่ทะเล ฉะนั้น

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๙ “อรรถกถาสุตตนิเทศ” ข้อ ๘๒๕)

ไม่ทิ้งธรรม

● บัณฑิตย่อมไม่ประพาศธรรมอันเป็นบาป

เพราะเหตุแห่งความสุขของตน

เมื่อถูกทุกข์กระทบเข้าแล้ว

แม้จะพลาดพลั้งไป ก็สงบอยู่ได้

ไม่ละทิ้งธรรมเพราะรักหรือชัง

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “สุริปัญหชาดก” ข้อ ๑๔๖๗)

ชีวิตบริสุทธิ์

● ขนทั้งหลายย่อมบริสุทธิ์ด้วยธรรม ๕ อย่างนี้ คือ

๑. กรรม (การกระทำ)

๒. วิชา (ความรู้แจ้ง)

๓. ธรรม (ทรงความดีไว้)

๔. ศีล (ปกติละชั่ว)

๕. ชีวิตอุดม (ดำรงชีวิตให้ประเสริฐสูงสุด)

ไม่ใช่บริสุทธิ์ด้วยโคตร(เผ่าพันธุ์) ด้วยทรัพย์

เพราะฉะนั้นผู้เป็นบัณฑิตเมื่อเล็งเห็นประโยชน์ตน

พึงเสียดกเพ้นธรรมโดยแบบคายน

จะบริสุทธิ์ในธรรมนั้นได้ ด้วยอากาการอย่างนี้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “อนาถปิณฑโกวาทสูตร” ข้อ ๗๓๘)

กรรมผูกไว้

● บัณฑิตทั้งหลายมีปกติเห็น

ปฏิจจสมุปบาท (สภาพอาศัยเหตุต่อเนื่องกันเกิดขึ้น)

ผลตาในกรรม (การกระทำ) และวิบาก (ผลของการกระทำ)

ย่อมเห็นกรรมนั้นแจ้งชัดตามความเป็นจริงอย่างนี้ว่า

โลกย่อมเป็นไปเพราะกรรม

หมู่สัตว์ย่อมเป็นไปเพราะกรรม

สัตว์โลกทั้งปวงผูกผูกไว้ด้วยกรรม

เสมือนลิ้มรสสักของรยที่กำลงั้แล่นไป ฉะนั้น

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๓ “วาสุเดฐสูตร” ข้อ ๗๐๗)

ความเห็นที่เลวที่สุด

● ฝ่ายกัมพลที่ทำด้วยผสมมนุษย์

บัณฑิตกล่าวว่า

เลวกว่าฝ่ายทุกชนิดที่ข้างทุกทอ

เพราะใช้ในฤดูหนาวก็เย็น

ใช้ในฤดูร้อนก็ร้อน

สีก็น่าเกลียด กลิ่นก็เหม็น

สัมผัสไม่นุ่มสบาย ฉันทใด

ฉันทนั้นเหม็นกัน

บัณฑิตกล่าวว่า

เลวกว่าความเห็นของนักบวชทุกพวก

ก็คือความเห็นของโมฆบุรุษ(คนไร้คุณประโยชน์)

ที่มีความเห็นอย่างนี้ว่า

กรรมไม่มี กิรียาไม่มี ความเพียรไม่มี

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๐ “เกสกัมพลสูตร” ข้อ ๕๗๗)

ครอบงำกิเลสทุกทิศ

- ผู้มีความเพียร มีเรี่ยวแรง มีปัญญาเพ่งพินิจ
มีสติคุมครองอินทรีย์ (ร่างกายและจิตใจ)
สามารถครอบงำ (กิเลส) ทุกทิศ
ด้วยอัปมาณสมาธิ (จิตตั้งมั่นอย่างหาประมาณมิได้)
ประพฤติทั้งอธิศีล (ศีลขั้นสูง)
อธิจิต (จิตขั้นสูง) อธิปัญญา (ปัญญาขั้นสูง)
เมื่อก่อนนั้นใด ภายหลังก็เช่นนั้น
กลางวันต้นใด กลางคืนก็เช่นนั้น
ผู้ประพฤติเช่นนั้นบัณฑิตกล่าวว่า
เป็นนักศึกษา เป็นนักปฏิบัติ เป็นนักปราชญ์
เป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อยดี
เป็นผู้รู้แจ้งได้ถูกต้อง
เป็นผู้ถึงที่สุดของการปฏิบัติในโลก

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๐ “ติกาสูตรที่ ๒” ข้อ ๕๓๐)

ฝึกฝนตน

- บัณฑิตพึงตั้งตนอยู่ในคุณอันสมควรก่อน
แล้วพรั่งพร้อมผู้อื่นในภายหลัง
จึงจะไม่เศร้าหมอง
หากว่าทำตนเหมือนที่พรั่งพร้อมผู้อื่น
จะมีตนฝึกดีแล้ว พึงฝึกเถิด
เพราะได้ยินว่า ตนแลฝึกได้ยาก
ตนแลเป็นที่พึ่งของตน
ใครเล่าจะเป็นที่พึ่งได้
เพราะผู้ฝึกฝนตนดีแล้ว
ย่อมได้ที่พึ่งอันได้โดยยาก

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “คฤถาธรรมบท อังตวรรคที่ ๑๒” ข้อ ๒๒)

รู้ประมาณในการกิน

● อริยสาวก (สาวกผู้ใจสูงประเสริฐ) ได้ชื่อว่า
เป็นผู้รู้ประมาณในการกิน

คือพิจารณาโดยแยบคายแล้วกลืนกินอาหาร

ไม่ใช่เพื่อเล่น ไม่ใช่เพื่อมัวเมา

ไม่ใช่เพื่อความผ่องใส ไม่ใช่เพื่อความมั่งคั่ง

แต่เพียงเพื่อความดำรงอยู่แห่งกายนี้

เพื่อให้กายนี้เป็นไปได้

เพื่อบำบัดความหิวอาหาร

เพื่อบรรเทาทุกข์แห่งการประทุพพรหมจรรย์

ด้วยคิดว่า จะกำจัดเวทนาเก่าด้วย

จะไม่ให้เวทนาใหม่เกิดขึ้นด้วย

เพื่อความเป็นไปแห่งอริยาบถ

เพื่อความเป็นผู้ไม่มีโทษ

เพื่อความเป็นผู้ผาสุกจะมีแก่เรา

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๓ “เสขปริพาชกสูตร” ข้อ ๒๙)

ทรมานตนได้

- คนทณน้ำ ย่อมชักน้ำไปได้ ฉันทไ
- ข่างศร ย่อมดัดลูกศรได้ ฉันทไ
- ข่างถาก ย่อมถากไม้ได้ ฉันทไ
- บิณฑิต ย่อมทรมานตนได้ ฉันทนั้น

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๑ “อังกุสุมาสสูตร” ข้อ ๕๗๔)

ขันติอย่างยิ่ง

- ประโยชน์ทั้งหลายมีประโยชน์ตนเป็นอย่างยิ่ง
ประโยชน์ตนที่ยิ่งกว่าขันติ (ความอดทน) นั้นไม่มี
ผู้ใดมีกำลังอดทนสิ้นสุดผู้ทรพลง (ผู้อ่อนแอ) ได้
บัณฑิตทั้งหลายกล่าวว่า
ความอดทนของผู้นั้นเป็นขันติอย่างยิ่ง
มิใช่ให้ผู้อ่อนแอจำต้องอดทนเสมอไป

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “เวปจิตติสูตร” ข้อ ๘๗๕)

ล้วนไม่ดี

- ศฤกษ์ผู้ครองเรือนหากเกียจคร้าน ก็ไม่ได้
พระราชไม้มทรงใคร่ครวญก่อนแล้วทำ ก็ไม่ได้
บัณฑิตมีความโกรธเป็นเจ้าเรือน ก็ไม่ได้
บรรพชิตหากไม่สำรวม ก็ไม่ได้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “มณิกุณฑลชาดก” ข้อ ๗๐๕)

ไมโลภ – ไม่แข่งดี

●บุคคลผู้ไมโลภ ไม่แข่งดี

ไม่ถูกความโลภครอบงำย่ำยีจิต

ไม่ถูกความแข่งดีครอบงำย่ำยีจิต

เขาย่อมไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์

ไม่คบชู้ ไม่พูดเท็จ

ไม่ชักชวนผู้อื่นเพื่อความเป็นอย่างนั้น

เขาย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล

เพื่อความสุจริตตลอดกาลนาน

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๑ “มหาวรรคที่ ๕” ข้อ ๑๙๓)

อะไรเป็นฐิติ

- รากะเรากล่าวว่า เป็นฐิติ
โทสะเรากล่าวว่า เป็นฐิติ
โมหะเรากล่าวว่า เป็นฐิติ
มิได้กล่าวละเองว่า เป็นฐิติ
คำว่า ฐิติ เป็นชื่อของรากะ—โทสะ—โมหะ
บัณฑิตทั้งหลายละฐิตินี้แล้ว
อยู่ในศาสนาของพระพุทธเจ้าผู้ปราศฐิติ

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๙ “สังยุตตสูตรตนิเทศ” ข้อ ๙๘๐)

เส้นทางขรุขระ

- บัณฑิตพึงละเว้นบาปทั้งหลายในสัตว์โลก
เหมือนคนตาดีมีทางอื่นที่จะก้าวไป
ย่อมหลีกเลี่ยงเส้นทางที่ขรุขระเสีย

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “สุปปพุทธฎฐิติสูตร” ๕๔ ๑๑๔)

ผู้กลัวทำบาป

- ผู้ใดไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลาย
ไม่ทำบาปเพราะกลัวคนอื่นติเตียน
บัณฑิตย่อมสรรเสริญผู้กลัวการทำบาปนั้น
ไม่สรรเสริญผู้กลัวทำบาปเลย
เพราะสัตว์บุรุษ (คนที่มีสัมมาทิฐิ) ทั้งหลาย
ย่อมไม่ทำบาปเพราะกลัวถูกติเตียน

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “อาทิตตชาดก” ข้อ ๑๑๘๕)

ผู้รู้แจ้งถึงธรรม

- บุคคลไม่เป็นผู้รู้แจ้งถึงธรรมด้วยความเป็นผู้หนึ่ง
นั้นเป็นแต่เพียงผู้เปล่าเท่านั้น ไม่ใช่ผู้รู้
ส่วนบุคคลใดเป็นบัณฑิต (ผู้ฉลาดในธรรม)
ถือธรรมอันประเสริฐ ละเว้นบาปทั้งหลาย
บุคคลนั้นชื่อว่า เป็นผู้รู้แจ้งถึงธรรม

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๙ “มหาวิทยาลัยสุตตนิเทศ” ข้อ ๖๙๗)

ความไม่ประมาท

● แม่น้ำใหญ่สายใดสายหนึ่ง
แม่น้ำใหญ่เหล่านั้นทั้งหมด
ย่อมเป็นสายน้ำไหลไปสู่มหาสมุทร
มหาสมุทรนั้นโลกกล่าวว่า
เป็นยอดแห่งแม่น้ำใหญ่เหล่านั้น
แม้ฉันใดก็ฉันนั้นเหมือนกัน
กุศลธรรมเหล่าใดเหล่าหนึ่ง
กุศลธรรมเหล่านั้นทั้งหมด
มีความไม่ประมาทเป็นมูล(ที่ตั้ง)
ประจวบลงในความไม่ประมาท
ความไม่ประมาทบัณฑิตกล่าวว่า
เป็นยอดของกุศลธรรมเหล่านั้น

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๔ “อัปมาทสูตร” ข้อ ๑๕)

เลิศแห่งกุศลธรรม

● รอยเท้าของสัตว์ทั้งหลาย
ที่สัญจรไปบนแผ่นดิน
รอยเท้าทั้งหมดรวมลงในรอยเท้าช้าง
เพราะเป็นรอยใหญ่ บัณฑิตกล่าวว่า
รอยเท้าช้างเลิศกว่ารอยเท้าทั้งหมด
กุศลธรรมทั้งหลายก็เช่นเดียวกัน
มีความไม่ประมาทเป็นมูล(ที่ตั้ง)
รวมลงในความไม่ประมาท บัณฑิตกล่าวว่า
ความไม่ประมาทเลิศกว่ากุศลธรรมทั้งหมด

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๙ “ปทุสูตร” ข้อ ๒๕๓)

ทางแห่งความตาย

● ความไม่ประมาทเป็นทางถึงอมตนิพพาน

ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย

ผู้ไม่ประมาทย่อมไม่ตาย

ผู้ประมาทแล้วย่อมเหมือนคนตายแล้ว

บัณฑิตทั้งหลายทราบเหตุในความต่างกัน

จึงตั้งอยู่ในความไม่ประมาท

ย่อมบันเทิงในความไม่ประมาท

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “คาถาธรรมบท ฉบับมหายวคที่ ๒” ข้อ ๑๒)

ทุกษ์ในขันธ ๕

● เมื่อใด....บัณฑิต (คนฉลาดในธรรม)

กำหนดรู้ทุกษ์ในขันธ ๕

(รูป, เวทนา, สัญญา, สังขาร, วิญญาณ)

ที่ปุณฺชนทั้งหลายไม่รู้แจ้งว่า

ความแก่และความตายนี้เป็นทุกษ์

ย่อมเป็นผู้มีสติเพ่งพินิจอยู่

เมื่อไหร่....บัณฑิตย่อมไม่ยินดีในขันธ ๕

ยิ่งไปกว่าความยินดีในวิปัสสนา

(ฝึกอบรมปัญญาให้เกิดความรู้แจ้งเห็นจริง)

และในมรรคผล

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ “สุตฺตเถรคาถา” ข้อ ๓๖๙)

อย่าชวนขวายนุชาสิริระตฤาคต

● ภิกษุทั้งหลาย

พวกเธอจงอย่าชวนขวายนุชา

เพื่อบุชาสิริระตฤาคตเลย

จงสืบทอดพยายามในประโยชน์ของตนๆเถิด

จงเป็นผู้ไม่ประมาทในประโยชน์ของตนๆ

มีความเพียร มีตนส่งไปได้แล้วอยู่เถิด

เพราะกษัตริย์ผู้เป็นบัณฑิต

ศฤหบดีผู้เป็นบัณฑิต

และพราหมณ์ผู้เป็นบัณฑิต

ซึ่งเสื่อมใสยิ่งในตฤาคตมีอยู่

พวกเขาทั้งหลายจะกระทำการบูชาสิริระตฤาคตเอง

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๐ “มหาปริณิพพานสูตร” ข้อ ๑๓๓)

วิยชา

● บัดนี้ท่านเข้าสู่วิยชาแล้ว

เตรียมจะไปยังสำนักพญายม
ที่พักระหว่างทาง ท่านยังไม่มี
เสบียงเดินทาง ท่านก็ยังไม่
ทงนจงทำที่พึ่งแก่ตนเถิด
จงรีบเร่งพญายม

จงเป็นบัณฑิต (ผู้ฉลาดในธรรม)

เป็นผู้กำจัดมลทินของตนแล้ว

ไม่มีกิเลสตรึงเหนื

จะไม่เข้าถึงชาติ (ความเกิด) และชราอีก

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๔ “คฤถธรรมบท มลวรรคที่ ๑๘” ข้อ ๒๘)

ความขรา – ความตาย

- ภูเขาใหญ่ด้วยก้อนศิลาสูงจรดท้องฟ้า
กลังบดสัตว์มาโดยรอบทั้ง ๔ ทิศ ดันใด
ความขราและความตายก็ฉันนั้น
ย่อมครอบงำชนทั้งหลาย คือ
พวกกษัตริย์(นักบริหาร) พวกพราหมณ์(นักบวช)
พวกแพศย์(พ่อค้า) พวกศูทร(กรรมกร)
พวกจัณฑาล(ชนชั้นต่ำสุดถือเป็นคนต้องห้าม)
คนเทมูลล์อย ฯลฯ
ไม่ละเว้นใครๆไว้เลย ย่อมย่ำยเสียสิ้น
ณ ที่นั้นไม่มีสนามรบสำหรับพลช้าง พลม้า
ไม่มีสนามรบสำหรับพลรถ
ไม่มีสนามรบสำหรับพลราบ
และไม่อาจเอาชนะได้ด้วยอาวุธรบ
ด้วยมนต์ หรือด้วยทรัพย์
เพราะฉะนั้น**ผู้เป็นบัณฑิต** มีปัญญา
เมื่อเล็งเห็นประโยชน์ของตน
พึงตั้งศรัทธาไว้ในพระพุทธเจ้า
ในพระธรรม และในพระสงฆ์
ผู้ใดมีปกติประพฤติธรรม ด้วยกาย-วาจา-ใจ
บัณฑิตย่อมสรรเสริญผู้นั้นในโลกนี้เทียว
ผู้นั้นละโลกนี้ไปแล้ว
ย่อมบันเทิงในสวรรค์(สภาวะสุข)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “ปัပ္พโตปมสูตร” ข้อ ๔๑๕)

ไม่หวั่นไหว

● ภูเขาหินล้วน เป็นแห่งที่

ย่อมไม่หวั่นไหวเพราะแรงลม ต้นไทร

บัณฑิตทั้งหลายย่อมไม่หวั่นไหว

เพราะค่านินทาและสรรเสริญ ต้นนั้น

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “คฤทธวรรคต บัณฑิตวรรคที่ ๖” ข้อ ๑๖)

ไม่สะทกสะท้าน

- บุคคลไม่ได้รับความเจริญแม้แต่เส็กน้อย
ด้วยความเศร้าโศกพิโรธรำพัน
แม้เศร้าโศกได้รับความทุกข์อยู่
ศัตรูรู้เข้าย่อมดีใจ
ส่วนบัณฑิตผู้ฉลาดในการไตร่ตรอง
ย่อมไม่สะทกสะท้านในอันตรายที่เกิดขึ้น
ไม่ว่าในเวลาใดก็ตาม
สีหน้ายังคงผ่องใสไม่เปลี่ยนแปลง
ศัตรูเห็นเข้าแล้วย่อมเป็นทุกข์

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “ตจสภาราตถ” ข้อ ๗๘๙)

นี่เป็นศัตรู

● ศัตรูเห็นเราเข้าแล้ว
ไม่ยิ้มแย้ม ไม่แสดงความยินดีตอบ
สับตาเราแล้ว
ก็เบือนหน้าหนี ไม่แลดู
ประพฤติตรงกันข้ามกับเราเสมอ
อาการเหล่านี้มีปรากฏที่ศัตรู
เป็นเครื่องบอกให้บัณฑิตได้เห็น
ได้ฟัง ได้รู้ว่า นี่เป็นศัตรู

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “มิตตคามิตตชาดก” ข้อ ๒๔๓)

ไม่ควรอยู่

- คนมีเวร(ความปองร้าย)กันในที่ใด
บัณฑิตไม่ควรอยู่ในที่นั้น
เพราะเมื่ออยู่ในหมู่คนมีเวรกัน
แม้คืนเดียวก็อยู่เป็นทุกข์

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “เวรชาดก” ข้อ ๑๐๓)

ดีเสมอเสมอกัน

● การไม่นับถือกัน การดูหมิ่นกัน
การให้คนดีเสมอกันกับคนเลว
หากเกิดขึ้นแก่บัณฑิตทั้งหลายในที่ใด
บัณฑิตย่อมไม่พอใจอยู่ในที่นั้น
เพราะหากคนเกียจคร้านกับคนขยัน
คนกตัญญูกับคนขลาดกตัญญู
มีผู้เคารพบูชาเสมอกันในที่ใด
สัตบุรุษ (คนมีสัมมาทิฐิ) ย่อมไม่อยู่ในที่นั้น

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “เนรุชาดก” ข้อ ๘๔๒)

คนสงบ

- ในที่ใดไม่มีคนสงบ (บัณฑิต, สัตบุรุษ)
ที่นั่นไม่ชื่อว่า สภา (ที่ประชุม)
คนเหล่าใดไม่กล่าวธรรม
คนเหล่านั้นไม่ชื่อว่า คนสงบ
เพราะคนสงบระราคะ โทสะ และโมหะ
แล้วกล่าวธรรมอยู่

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “โฆมกาสสสูตร” ข้อ ๗๒๕)

เกื้อกูลโลก

● ผู้เป็นบัณฑิตมีปัญญามาก

ย่อมไม่คิดเบียดเบียนตน

ย่อมไม่คิดเบียดเบียนผู้อื่น

ย่อมไม่คิดทั้งเบียดเบียนตนและผู้อื่น

เมื่อจะคิดคราใด

ย่อมคิดเกื้อกูลตน คิดเกื้อกูลผู้อื่น

ย่อมคิดทั้งเกื้อกูลตนและผู้อื่น

ย่อมคิดเกื้อกูลแก่โลกทั้งหมดยุติแล้ว

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๑ “โยธยวรรคที่ ๔” ข้อ ๑๘๖)

คนไม่ขัดสน

- ผู้ใดมีศรัทธาตั้งมั่นไม่หวั่นไหวในพระตฤาคต
มีศีลอันงามที่พระอริยะใคร่แล้ว สรรเสริญแล้ว
มีความเลื่อมใสในพระสงฆ์
มีความเห็นที่ถูกต้อง
บัณฑิตทั้งหลายเรียกผู้นั้นว่า เป็นคนไม่ขัดสน
ชีวิตของผู้นั้นไม่เปล่าประโยชน์ ไม่สูญเปล่า
เพราะฉะนั้นบุคคลผู้มีปัญญา
เมื่อระลึกถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย
พึงทำตามด้วยความเลื่อมใสศรัทธา
ศีล และ ความเห็นที่ถูกต้องธรรม

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๙ “ทีฆยสูตร” ข้อ ๑๕๖๕)

คนไม่จน

● ทรัพย์ ๗ อย่างนี้คือ

๑. ศรัทธา (ความเชื่อมั่นอย่างสัมมาทิฐิ)
 ๒. ศีล (ข้อปฏิบัติเว้นจากความชั่วทั้งทางกาย-วาจา-ใจ)
 ๓. หิริ (ความละอายต่อการกระทำผิด)
 ๔. โอตตัปปะ (ความเกรงกลัวต่อการกระทำผิด)
 ๕. สุตะ (ได้ฟังเรียนรู้ศึกษามาก)
 ๖. จาคะ (เสียสละให้ปัน)
 ๗. ปัญญา (ความรู้แจ้งเห็นจริงทำแรกกิเลสได้)
- ทรัพย์เหล่านี้มีแก่ผู้ใด
ไม่ว่าเป็นหญิงหรือชายก็ตาม
บัณฑิตเรียกผู้นั้นว่า คนไม่จน
ชีวิตของผู้นั้นไม่สูญเปล่า

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๓ “อนสุตฺตที่ ๑” ข้อ ๕)

กามไม่มีอิม

● ความอิมในกามทั้งหลายย่อมไม่มี

แม้เพราะทรัพย์ดังทองคำเงิน

กามทั้งหลายมีความสุขนิดหน่อย

แต่เป็นทุกข์มากแท้

บัณฑิตรู้อย่างนี้แล้ว

ย่อมไม่ยินดีในกามทั้งหลายแม้ที่เป็นทิพย์

สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เป็นผู้ยินดีในธรรมอันเป็นที่สิ้นไปแห่งตัณหา

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “คฤถาธรรมบท พุทธวรรคที่ ๑๔” ข้อ ๒๔)

กามทุกขมากอย่างนี้

- ความอึดด้วยกามทั้งหลายไม่มี
ทั้งที่ยังไม่อึดด้วยกามก็พากันตายไปหมด
กามนั้นเปรียบดังคบเพลิงที่เผลออยู่เผลอง
กามเป็นของไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน
มีทุกข์มากเหมือนงูที่มีพิษมาก
กามเป็นรากเหง้าแห่งทุกข์
มีทุกข์เป็นผลเหมือนผลไม้ที่เป็นพิษ
กามเป็นเหมือนความฝัน
เป็นของหลอกลวงเหมือนของที่ยืมเขามา
กามเป็นดังโรค เป็นหวัฬ
เป็นความทุกข์ยาก เป็นความลำบาก
เป็นดังเพชรฆาต เป็นภัย
กามทั้งหลายบัณฑิตจึงกล่าวว่า
มีอันตรายมาก มีทุกข์มากอย่างนี้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ “สุเมธาเวรัคคาถา” ข้อ ๔๗๔)

ใจกับกามคุณ ๕

- กามคุณ ๕ (ความใคร่อยากในรูป-เสียง-กลิ่น-รส-สัมผัส)
มีใจเป็นที่ ๖

บั้นขีตประกาศไว้แล้วในโลก

หากบุคคลใดเลิกละความพอใจในนามรูปเหล่านี้ได้แล้ว
ก็จะพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “เอณิขังมสูตร” ข้อ ๗๗)

สละกามทั้งหมด

- บัณฑิตพึงสละกามทั้งหมด
ทั้งที่เป็นของทิพย์และของมนุษย์
บัณฑิตทั้งหลายตัดสิ้นกระแสน์มหา
ในปียรูป (รูปที่น่ารักใคร่)
และในสตรูป (รูปที่น่ายินดี)
ซึ่งใครๆตัดขาดได้โดยยาก
ย่อมดับกิเลสได้สิ้นเกลี้ยงไม่มีเหลือ
พันธุภพ (จากกิเลส) หมดสิ้นไม่มีเหลือ
(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “อุปปัตติสูตร” ข้อ ๒๓๕)

เจรจา กับ หญิง

● บัณฑิตพึงเจรจากับชายถือดาบคมกริบ

หรือพึงเจรจากับปีศาจดุร้าย

หรือพึงเข้าไปนั่งใกล้ผู้พิชิตร้ายแรง

ยังดีเสียกว่าเจรจากับหญิงตัวต่อตัว

เพราะหญิงเป็นผู้ย่ำยีจิตของชาวโลก

ใช้อาวุธคือ การฟ้อนรำ ขับร้อง เเจรจา

ย่อมเบียดเบียนชายผู้ไม่ตั้งสติไว้

เหมือนนางยักษ์ร้ายเบียดเบียนมนุษย์ ฉะนั้น

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๘ “กฺุณาสทตฺก” ข้อ ๓๑๓)

หญิงหลายใจ

● บัณฑิตจะพึงวางใจอย่างไรได้
ว่าหญิงนี้เรารักษาไว้ได้แล้ว
เพราะไม่มีวิธีใดจะป้องกันรักษาหญิงหลายใจได้
ด้วยว่าหญิงหลายใจเหล่านั้น
มีอาการคล้ายกันเหวที่เรียกว่า บาตาล
บุรุษผู้ประมาทในหญิงเหล่านั้นย่อมพินาศทั้งสิ้น
เพราะเหตุนี้แหละ
หากบุรุษไม่เที่ยวคลุกคลีกับหญิง
จะเป็นผู้มีความสุขปราศจากความโศก
ความประพฤติไม่คลุกคลีกับหญิงนี้
เป็นคุณนำความสุขมาให้
ฉะนั้นผู้ปรารถนาความเกษมอันสูงสุด
ไม่พึงเขยชิดสนิทสนมกับสตรีเลย

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “สมุคคชาดก” ข้อ ๑๒๙๔)

ปกปิดความลับ

● การปกปิดความลับเอาไว้เป็นการดี

การเปิดเผยความลับบัณฑิตไม่สรรเสริญ

หากประโยชน์ยังไม่สำเร็จ

นักปราชญ์พึงอดกลั้น อดทนต่อคำด่า

เมื่อประโยชน์สำเร็จแล้ว จึงพูดได้ตามสบาย

ฉะนั้นควรรักษาความลับนั้นไว้

ให้เหมือนดั่งรักษาขุมทรัพย์

ผู้รู้แจ้งแจ่มแจ้งไม่ควรเปิดเผยความลับจะเป็นการดี

ไม่ควรบอกความลับแก่สตรี

แก่คนที่ถูกอาฆาต(ของล่อใจ)ครอบงำ

แก่คนผู้มุ่งหมายล้วงความลับ

และแก่คนที่เป็นศัตรู

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “ปัญญาบัณฑิตชาดก” ข้อ ๒๒๔๔)

ราชาคณะเป็นทางผิต

● **ราชาคณะ บัณฑิตกล่าวว่า เป็นทางผิต**

วัยสิ้นไปตามคืนและวัน

หญิงเป็นมลทินของพรหมจรรย์ (การปฏิบัติธรรมขั้นสูง)

หมู่สัตว์ทั้งหลายย่อมขัดข้องติดอยู่ในหญิง

ตบะ (การเพ่งเพียรเพิกกิเลส) และพรหมจรรย์นั้น

มิใช่น้ำแต่เป็นเครื่องชำระล้าง (ราชา)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “อุปปยสูตร” ข้อ ๑๗๓)

บัณฑิต หญิง

- ขายจะเป็นบัณฑิตในที่ทุกแห่งก็หาไม่
แม้หญิงก็เป็นบัณฑิตมีปัญญา
สามารถคิดเหตุผลได้รวดเร็ว
สามารถเฉลียวฉลาดในที่นั้นๆได้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “สุตตสาขาทก” ข้อ ๑๑๔๑)

ปรารภความสุข

● บัณฑิตปรารภความสุขว่า

๑. ความสวัสดีเจริญมาถึงเรา

๒. โภคสมบัติจึงเกิดขึ้นแก่เรา

๓. ตายไปให้เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

หากบัณฑิตปรารภความสุขดังนี้
พึงรักษาศีล

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “สุขสูตร” ขัณฑ์ ๒๕๔)

ศีลเป็นความงาม

● ศีลเป็นความงาม ศีลเป็นเยี่ยมในโลก

เราจะสมาทาน(ถือปฏิบัติ)ศีล

ที่บัณฑิตรับรองดีแล้วว่า

เป็นความปลอดภัยในโลก

เป็นคุณชาติ(บ่อเกิดของความดี)

บัณฑิตเรียกผู้ประพฤติตาม

ข้อปฏิบัติของพระอรหันต์ว่า เป็นผู้มศีล

ผู้มีศีลย่อมเป็นที่รักของญาติทั้งหลาย

ย่อมรุ่งเรืองในหมู่มิตร

ย่อมเข้าถึงสุคติ เมื่อตายไปแล้ว

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “ศีลวิมังสาตก” ข้อ ๔๖๙)

เลี้ยงงตุผู้มีศีล

- บัณฑิตชาติ(คนฉลาดในกรรมดี)อยู่ในประเทศใด
ย่อมเลี้ยงงตุท่านผู้มีศีล ผู้สำรวจ
ผู้ประพฤติพรหมจรรย์ในประเทศนั้น
และได้อุทิศทักษิณ(ทำทานเพื่อผลกรรมดี)
แก่เหล่าเทวดา(คนใจสูง)ซึ่งสถิตในสถานทีนั้น
ปวงเทวดาอันบัณฑิตชาติบูชาแล้ว ย่อมบูชาตอบ
อันบัณฑิตชาตินับถือแล้ว ย่อมนับถือตอบ
แล้วเทวดาย่อมอนุเคราะห์บัณฑิตชาตินั้น
ดูจมารดาอนุเคราะห์บุตรผู้เกิดแต่เอก ณะนั้น
คนที่เทวดาอนุเคราะห์แล้ว
ย่อมพบเห็นแต่สิ่งทีเจริญทุกเมื่อ

(พระไตรปิฎกเล่ม ๕ “ภสัชชาขันธกะ” ข้อ ๗๓)

ให้สุกเอง

- สมณพราหมณ์ ผู้มีศีล มีกัลยาณธรรม
 ย่อมจะไม่บ่มผลที่ยังไม่สุกให้รีบสุก
 เพราะผู้เป็นบัณฑิตย่อมรอผลให้สุกเอง
 ดังนั้นชีวิตของสมณพราหมณ์ผู้มีศีล
 มีกัลยาณธรรม จึงแตกต่างจากคนอื่น
 คือสมณพราหมณ์ผู้มีศีล มีกัลยาณธรรมนั้น
 ดำรงชีพอยู่สันกาสนานเท่าใด
 ย่อมประสบบุญมากเท่านั้น
 และจะปฏิบัติเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล
 เพื่อความสุขแก่คนเป็นอันมาก
 เพื่ออนุเคราะห์(ช่วยเหลือ)โลก
 เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
 (พระไตรปิฎกเล่ม ๑๐ “ปายาสวรรคสูตร” ข้อ ๓๑๐)

บัณฑิตได้ยศ

● บัณฑิตผู้ถึงพร้อมด้วยศีล

เป็นคนละเอียด มีไหวพริบ

มีความประพฤติเรียบร้อย ไม่ดีอกุศลต่าง

บัณฑิตเช่นนั้นย่อมได้ยศ

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๑ “สังคาสกสูตร” ข้อ ๒๐๕)

ไม่ขึ้นๆลงๆ

● **บัณฑิตถูกสุขหรือทุกข์แต่ต้องแล้ว**

ย่อมไม่แสดงอาการขึ้นๆลงๆ

ไม่ทำบาปเพราะตนเป็นเหตุ

ไม่ทำบาปเพราะผู้อื่นเป็นเหตุ

ไม่พึงปรารถนาบุตร

ไม่พึงปรารถนาทรัพย์

ไม่พึงปรารถนาแว่นแคว้น

ไม่พึงปรารถนาความสำเร็จแก่ตนโดยไม่ชอบธรรม

บัณฑิตนั้นพึงเป็นผู้มีศีล

มีปัญญาประกอบด้วยธรรม

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “คาถาธรรมบท ปันนิตตวรรคที่ ๖” ข้อ ๑๖)

เป็นของสุญทั้งนั้น

● บัณฑิตผู้ฉลาด มีปัญญา

ใคร่ครวญอายตนะ(สื้อ)ภายใน ๖ ทางนั้นคือ

ตาเห็นรูปที่พอใจและไม่พอใจ

หูได้ยินเสียงที่พอใจและไม่พอใจ

จมูกดมกลิ่นที่พอใจและไม่พอใจ

ลิ้นลิ้มรสที่พอใจและไม่พอใจ

กายสัมผัสที่พอใจและไม่พอใจ

ใจรู้อารมณ์ที่พอใจและไม่พอใจ

ทั้งหมดนั้นก็จะเป็นปรากฏว่า เป็นของว่างเปล่า

เป็นของสุญทั้งนั้น

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๘ “อภิสสิสูตร” ข้อ ๓๑๖)

คนประเภทนี้

● คนประเภทใด มีศีล มีปัญญา
อบรมตนดีแล้ว มีจิตตั้งมั่น
ยินดีในฌาน(สภาวะสงบอันประณีตยิ่ง)
มีสติ(ความระลึกได้)
เขาปราศจากความโศกทั้งหมด ละได้ขาด
สิ้นอาสวะ(กิเลสที่หมักหมมในสันดาน)แล้ว
ทรงไว้แต่ร่างกายนี้เป็นชาติสุดท้าย
บัณฑิตทั้งหลายเรียกคนประเภทนี้ว่า
เป็นผู้มีศีล เป็นผู้มีปัญญา
คนประเภทนี้ล่วงพ้นทุกข์ได้อยู่
เทวดา(ผู้มีจิตใญ่สูง)จึงบูชาคนประเภทนี้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “นันทนสูตร” ข้อ ๒๕๙)

คนมีคุณธรรม

● ในโลกนี้บุคคลใดสำรวมกาย-วาจา-ใจ
ไม่ทำบาปกรรมอะไรๆ

ไม่พูดพล่อย (พูดง่ายๆ ไม่ไตร่ตรอง)

บัณฑิตเรียกคนเช่นนั้นว่า ผู้มีศีล

บุคคลใดคิดปัญหาที่ลึกซึ้งได้ด้วยใจ

ไม่ทำกรรมหยาบซำที่ไม่มีประโยชน์

ไม่ละทิ้งประโยชน์ที่มีโอกาสมาถึง

บัณฑิตเรียกคนเช่นนั้นว่า ผู้มีปัญญา

บุคคลใดเป็นคนกตัญญูทุกเวที

มีปัญญา มีมิตรดี มีความรักดีมั่นคง

ช่วยทำกิจของมิตรที่ตกยากอย่างเต็มใจ

บัณฑิตเรียกคนเช่นนั้นว่า สัตบุรุษ

บุคคลใดมีคุณธรรมทั้งปวงเหล่านี้

เป็นผู้มีศรัทธา (ความเชื่อมั่น)

อ่อนโยน มีวาจาอ่อนหวานสละสลวย

แจกทานช่วยเหลือด้วยดี

สรี (มงคล) ย่อมไม่ละคนเช่นนั้น

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “สรีกังคชาดก” ข้อ ๒๔๖๖)

กำลังปัญญา

- กำลังของผู้มีนิสัยใจคอกว้างขวางในโลก
มีอยู่ ๕ ประการดังนี้

คือกำลังแขน

บัณฑิตกล่าวว่านี่เป็นกำลังที่ต่ำทรามที่สุด

คือกำลังทรัพย์สมบัติ

บัณฑิตกล่าวว่านี่เป็นกำลังที่ ๒

คือกำลังอำนาจ(ข้าราชการ)

บัณฑิตกล่าวว่านี่เป็นกำลังที่ ๓

คือกำลังชาติตระกูลยิ่งใหญ่

บัณฑิตกล่าวว่านี่เป็นกำลังที่ ๔

คือกำลังปัญญา

บัณฑิตกล่าวว่านี่เป็นกำลังประเสริฐสุด

ยอดเยี่ยมกว่ากำลังทั้งหลาย

เพราะบัณฑิตมีกำลังปัญญาสนับสนุน

จึงย่อมได้รับความเจริญ

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “เตตฺถกฺกชาดก” ข้อ ๒๔๔๔)

กัณฑ์กระแสน์โลก

- โลกอันอวิชา (ความรู้ที่ไม่พำพันทุกข) หุ้มห่อไว้
โลกไม่แจ่มแจ้งเพราะความตระหนี่ (หวงไม่เอากให้)
ตันทา (ความดิ้นรนปรารถนา) ฌาปนากโลกนี้
ทุกขเป็นภัยใหญ่ของโลก
สติเป็นเครื่องกัณฑ์กระแสน์โลก (โลกีย์)
กระแสน์โลก (โลกีย์) ทั้งหลายนั้น
บัณฑิตย่อมปิดกั้นได้ด้วยปัญญา (ความรู้ธรรม)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “อิตติปัญหา” ข้อ ๔๒๕)

ใครไม่ชอบพระสารีบุตร

● พระพุทธเจ้า : อานนท์ เธอชอบสารีบุตรหรือไม่ ?

พระอานนท์ : ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ

ใครที่ไม่ใช่คนพาล ไม่ใช่คนมธุระ
ไม่ใช่คนงมงาย ไม่ใช่คนจิตวิปลาส
มีหรือที่จะไม่ชอบท่านพระสารีบุตร
เพราะท่านเป็นบัณฑิต

มีปัญญามาก เป็นเจ้าแห่งปัญญา

มีปัญญาชวนให้รู้จริง มีปัญญาเด่น

มีปัญญาหลักแหลม

มีปัญญาแทงตลอดจำแรกก็เลิได้

มีความปรารถนาล้น

สันโดษ(ยินดีในความมีก็น้อยอย่างพอเหมาะ)

เป็นผู้สงัดกายสงัดใจ ไม่คลุกคลีด้วยหมู่

ปรารถนาความเพียร

เป็นผู้เข้าใจพูด อตทนต่อถ้อยคำ

เป็นผู้ใจทักท้วงคนผิด ตำหนิคนชั่ว

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “สุลลิมสูตร” ข้อ ๓๐๓)

ต้องการบัณฑิต

- เมื่อเกิดความคับขัน ย่อมต้องการคนกล้าหาญ
- เมื่อเกิดการแตกตื่น ย่อมต้องการคนหนักแน่น
- เมื่อเกิดข้าวน้ำบริบูรณ์ ย่อมต้องการคนที่รัก
- เมื่อเกิดปัญหาสิทธิซึ่ง ย่อมต้องการบัณฑิต

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “มหาสารชาตก” ข้อ ๔๖๒)

ฉลาดตอบปัญหา

● ปัญหาพยากรณ์(การตอบปัญหา) ๔ อย่างนี้

๑. ปัญหาที่ตอบโดยนัยเดียว

(เอกังสพยากรณ์ยะ)

๒. ปัญหาที่แยกตอบโดยหลายนัย

(วิภังชพยากรณ์ยะ)

๓. ปัญหาที่ตอบโดยย่นถาม

(ปฎิปุจฉาพยากรณ์ยะ)

๔. ปัญหาที่งัดตอบ (ลูปนิยะ)

ผู้ใดรู้ความสมควรแก่ธรรม(ความดี)

ในฐานะแห่งปัญหาเหล่านั้น

บัณฑิต(ผู้ฉลาดในธรรม)กล่าวถึงผู้นั้นว่า

เป็นผู้ฉลาดตอบปัญหาทั้ง ๔

โดยที่ใครๆเทียบได้ยาก

ครอบงำได้ยาก ให้พ่ายแพ้ได้ยาก

เป็นผู้ลึกซึ้งฉลาดในประโยชน์ทั้งสอง

คือทั้งในด้านเจริญและด้านเสื่อม

เขาย่อมฉลาดที่จะงดเว้นทางเสื่อม

ถือเอาแต่ทางเจริญ

ก็เพราะฉลาดด้วยปัญญารู้จักประโยชน์อย่างนี้

ชาวโลกจึงขนานนามเขาว่า บัณฑิต

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๑ “ปัญหาสูตร” ข้อ ๔๒)

ผู้ตัดสินคดีความ

- บุคคลไม่ใช่คำว่า ตั้งอยู่ในธรรม
ด้วยเหตุที่วินิจฉัยอรรถคดีโดยผลุนผลัน
ส่วนผู้ใดเป็นบัณฑิตวินิจฉัยอรรถคดี
และความอันไม่เป็นอรรถคดี
ทั้งวินิจฉัยคนอื่นโดยความไม่ผลุนผลัน
โดยความเป็นธรรมสมควรเสมอ
ผู้นั้นได้ชื่อว่า คุ้มครองกฎหมาย
เป็นนักปราชญ์ (ผู้มีปัญญา รู้แจ้ง)
เป็นผู้ตั้งอยู่ในธรรม

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “คาถาธรรมบท ธรรมัตถวรรคที่ ๑๙” ข้อ ๒๙)

กล่าวววาจา ๔

- สัตบุรุษ(คนที่สัสมมาทิสฺส)ย่อมกล่าวววาจาไม่มีโทษ
เป็นววาจาที่วิญญูชน(ผู้รู้ผิดรู้ถูก)ไม่ติเตียน คือ
๑. กล่าวแต่ววาจาสุภาสิต(คำพูดที่ดี)อย่างเดียว
ไม่กล่าวววาจาหยาปาสิต(คำพูดที่ชั่ว)
 ๒. กล่าวแต่ววาจาที่เป็นธรรมอย่างเดียว
ไม่กล่าวววาจาที่ไม่เป็นธรรม
 ๓. กล่าวแต่ววาจาอันเป็นที่รักอย่างเดียว
ไม่กล่าวววาจาอันไม่เป็นที่รัก
 ๔. กล่าวแต่ววาจาจริงอย่างเดียว
ไม่กล่าวววาจาเท็จ

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “สุภาสิตสูตร” ใต้ ๗๓๘)

เป็นการสั่งสอน

- อารยชน(คนเจริญแล้ว)ใด
ย่อมข่มขี่ด้วยอาชญา(การลงโทษ)
แก่คนที่ไม่ใช่อารยชนซึ่งทำกรรมชั่ว
การกระทำของอารยชนนั้น
เป็นการสั่งสอน ไม่ใช่เป็นเวร(ความปองร้าย)
บัณฑิตทั้งหลายรู้จักข้อนี้เป็นอย่างดี

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “ติลมงฺกุชชาดก” ข้อ ๓๕๗)

ดีแต่พูด

- ผู้ใดปรารถนาจะทำการงานที่ควรทำก่อน
แต่กลับทำในภายหลัง
ผู้นั้นย่อมพลาดจากความดี
และย่อมเดือดร้อนในภายหลัง
ฉะนั้นหากควรทำอย่างใด
ก็ควรพูดอย่างนั้น
ไม่ควรทำอย่างใด
ก็ไม่ควรพูดอย่างนั้น
บัณฑิตทั้งหลายย่อมรู้ดีว่า
คนที่ไม่ทำ ดีแต่พูดนั้น มีมาก

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ “พจนานุกรม” ข้อ ๓๐๙)

มิตรของใคร

● ผู้ใดหมดอายุต่อความผิด
เกลียดชังความมีเมตตา
แล้วกล่าวอยู่ว่า
เราเป็นมิตรสหายของท่าน
แต่ไม่ได้ช่วยเหลือทำการงานใดๆ
บัณฑิตรู้จักผู้นั้นได้ดีว่า
ผู้นี้มิใช่มิตรสหายของเรา
เพราะหากชอบทำอย่างไร
ก็พึงกล่าวอย่างนั้น
หากไม่ชอบทำอย่างไร
ก็ไม่พึงกล่าวอย่างนั้น
บัณฑิตจึงรู้จักผู้นั้นว่า
ไม่ทำให้สมกับคำพูด
เก่งแต่กล่าวอยู่ว่า
เราเป็นมิตรสหายของท่าน

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “ทริชาดก” ข้อ ๓๖๓)

อย่าพูดเกินเวลา

- แม้มีดที่ลับคมกริบ หรือยาพิษร้ายแรง
ก็ไม่อาจทำให้ตายไปทันทีทันใด
ได้เหมือนวาทุณภาษิต(คำพูดชั่ว)เลย
เพราะฉะนั้นบัณฑิตควรรักษาเวลาไว้
ทั้งในเวลาที่ดีควรพูดและไม่ควรพูด
แล้วไม่ควรพูดให้เกินเวลา
แม้จะพูดกับคนที่เสมอกับตนก็ตาม

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “โกกยลิกชาดก” ข้อ ๖๒๓)

ไม่วิวาทกัน

- บุคคลเหล่าใดถือมั่นอยู่ในทิฐิของตน
ย่อมได้เถียงวิวาทกันอ้างว่า
สิ่งนี้เท่านั้นจริง
บุคคลเหล่านั้นทั้งหมดย่อม
ย่อมได้รับการนิทราอยู่เสมอ
หรือได้รับการสรรเสริญบ้าง
แต่การสรรเสริญนั้นน้อยนัก
ไม่เพียงพอแก้ความสงบเลย
นี่เป็นผลแห่งการวิวาทกัน ๒ ประการ
คือ การนิทรา มีมาก
และการสรรเสริญมีน้อย
บัณฑิตเห็นโทษในการวิวาทแม้แล้ว
เห็นนิพพานไม่ใช่ที่ตั้งแห่งการวิวาท
แต่เป็นธรรมอันเกษม (สุขสบาย)
ดังนั้นบัณฑิตจึงไม่วิวาทกัน

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “มหาวิญญูสูตร” ข้อ ๔๒๐)

เข้าใจภาชิตได้พิสดาร

● บัณฑิตย่อมเข้าใจภาชิตโดยย่อได้อย่างพิสดาร

“อย่าเห็นแก่ยาว”

คืออย่าได้จงเวรให้ขัดเยื่อ

“อย่าเห็นแก่สั้น”

คืออย่าแต่กร้าวจากมิตรเร็วนัก

(พระไตรปิฎกเล่ม ๕ “โกสัมพินนกะ” ข้อ ๒๔๔)

ไม้ค้ำ

- ไฟไม้ค้ำด้วยหญ้าและไม้
ทะเลไม้ค้ำด้วยแม่น้ำทั้งหลาย
บัณฑิตย์ค้ำไม้ค้ำด้วยสุภาวชิต

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๘ “มหาสุตโตมชาดก” ข้อ ๓๔๕)

พึงธรรมผ่องใส

● หวังน้ำลึกใส ไม่ขุ่นมัว แม้ฉันใด
บัณฑิตทั้งหลายพึงธรรมแล้ว
ย่อมผ่องใส ฉันนั้น
บุคคลผู้เฝ้าในธรรม
มีใจผ่องใสแล้ว ย่อมอยู่เป็นสุข

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “คฤถาธรรมบท ปันติตวารคที่ ๖” ข้อ ๑๖)

ธรรม—บาป—ศีล

● บัณฑิต (คนฉลาดในธรรม) กล่าวเอาไว้ว่า

ธรรมะ คือ ห้วงน้ำใสที่ไม่มีเปือกตม

บาป คือ เหยื่อโคลและมลทิน (ความมัวหมอง)

ศีล คือ เครื่องอุปได้สดใหม่

ที่มีกลิ่นหอมไม่จางหายในกาลไหนๆ

ฉะนั้นพึงยังส่งผู้ห้วงน้ำที่ไม่มีเปือกตม

แล้วชำระเหยื่อโคลล้างมลทินทั้งปวงเสีย

จงใช้เครื่องอุปได้สดใหม่

ที่มีกลิ่นหอมไม่จางหายในกาลไหนๆเถิด

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “สุตตนปิฎก” ข้อ ๙๑๙)

บทธรรมชั้นเลิศ

● บทธรรม ๔ ประการนี้ คือ

๑. อนภิชฌา (ไม่โลภจ้องจะเอาของเขา)

๒. อพยาบาท (ไม่คิดค้นในใจ)

๓. สัมมาสติ (นึกระลึกได้อย่างถูกต้อง)

๔. สัมมาสมาธิ (มีจิตตั้งมั่นอย่างถูกต้อง)

บัณฑิต (คนฉลาดในธรรม) สรรเสริญว่าเลิศ

เป็นของเก่ามีมานาน ไม่กระจัดกระจาย

เป็นประเพณีของ**พระอริยะ** (คนที่จิตใจสูงประเสริฐ)

นักปราชญ์ (คนมีปัญญารู้แจ้ง) ไม่รังเกียจ

แม้**วิญญูชน** (คนสัมมาทิฐิ)

ทั้งที่เป็น**สมณะ** (คนที่สงบระงับกิเลส) และ

พราหมณ์ (คนประเสริฐ) ก็ไม่เกลียดบทธรรมนี้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๑ “ธรรมปทสูตร” ข้อ ๒๙)

คบคนพวนให้ถึงธรรม

● จงคบสัตบุรุษ (คนมีสัมมาทิฐิ) ผู้พวนให้ถึงธรรม

จงคบความผ่องแผ้วคือ ขันติ

จงคบความสรวลเสีญคือ เมตตา

จงพึงธรรมตามกาล และ กระทำตามธรรมนั้นเถิด

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๓ “อังคุตตรนิกาย” ขัณฑ์ ๕๓๔)

ผู้บอกรวมทรัพย์

- บุคคลพึงเห็นผู้ใดมีทรัพย์
เหมือนเป็นผู้บอกรวมทรัพย์ให้
เขามักกล่าวข่มขี้ มีปัญญา
พึงคบผู้เป็นบัณฑิตเช่นนั้น
เมื่อคบบัณฑิตเช่นนั้นแล้ว
มีแต่คุณที่ประเสริฐ
โทษที่ลามกย่อมไม่มี

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “คฤถาธรรมบท บัตถกถาบรรคที่ ๖” ข้อ ๑๖)

บัณฑิตเสัพคบ

● ธรรม ๓ ประการนี้

บัณฑิต (คนดีมีคุณธรรม) ได้บัญญัติไว้

สัตบุรุษ (คนมีสัมมาทิฐิ) ได้บัญญัติไว้

๑. ทาน การไม่เบียดเบียน

๒. บรรพชา ความสำรวม การฝึกตน

๓. การบำรุงบิดามารดา

เหตุที่บัณฑิตเสัพคบ

ก็เป็นเหตุที่สัตบุรุษเสัพคบ

ดังนั้นผู้ที่เป็นคนดี

เป็นพรหมจรรย์บุคคล (ผู้ปฏิบัติอริยมรรคองค์ ๘)

เป็นอริยะสมบุรณด้วยทิสสนะ (การเห็นด้วยปัญญา)

ย่อมเสัพคบโลกอันเกษม

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๐ “บัณฑิตสูตร” ข้อ ๔๘๔)

สมาคมสัปบุรุษ

- ไครๆควรสมาคมกับสัปบุรุษ(คนที่มีสัมมาทิฐิ)
ซึ่งเป็นบัณฑิต(ผู้ฉลาดในธรรม)คอยชี้แจงประโยชน์เท่านั้น
เพราะปราชญ์(ผู้มีปัญญาผู้แจ้ง)ทั้งหลายไม่ประมาท
ย่อมเห็นชัดด้วยปัญญาในการคบสัปบุรุษว่า
ย่อมได้บรรลุถึงประโยชน์อย่างใหญ่หลวง
ลึกซึ้ง เห็นได้ยาก สะเอียด สุขุม

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ “ปุณณมันตานิรูปุตตเถรคาถา” ข้อ ๑๔๑)

สัปบุรุษ

- สมာธิ(จิตที่ตั้งมั่น)ของผู้ใด
ที่ใครๆพากันสักการะอยู่
ด้วยผลแห่งสมาธิอันหาประมาณมิได้
ผู้นั้นไม่หวั่นไหวในสักการะ
และในความเลื่อมสักการะ
ผู้นั้นเพ่งเพียรอยู่
ทำความเพียรเป็นไปต่อเนื่อง
เห็นแจ้งด้วยวิฐิ(ความคิด)อย่างละเอียด
ยินดีในพระนิพพานเป็นที่สิ้นอุปาทาน
บัณฑิตทั้งหลายเรียกผู้นั้นว่า สัปบุรุษ

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๖ “สัคยหกสูตร” ข้อ ๔๔๙)

ควรคบสัตบุรุษ

● ท่านควรคบสัตบุรุษ (คนที่มัสัมมาทิฐิ)

เพราะเมื่อใดท่านคบสัตบุรุษ

เมื่อนั้นท่านจะได้ฟังธรรมของสัตบุรุษ

เพราะได้ฟังธรรมของสัตบุรุษ

ท่านจะปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรม

เพราะปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรม

ท่านจะรู้เอง เห็นเองว่า โรค ไข้ ลูกศร (คือ กิเลส)

จะดับไปโดยไม่เหลือในทันที

เพราะอุปาทาน (ความยึดมั่นถือมั่น) ของเราดับ ภพจึงดับ

เพราะภพ (ที่อยู่อาศัย) ดับ ขาติจึงดับ

เพราะขาติ (ความเกิด) ดับ จึงทำให้....

ชรา มรณะ โสกะ (เศร้าโศก) ปรีเทวะ (ร้องไห้คร่ำครวญ)

ทุกข์ โทมนัส (เสียใจ) ก็ดับหมด

ความดับแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้น

ย่อมมีด้วยประการฉะนี้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๓ “มคฺคินทียสูตร” ข้อ ๒๙๑)

รู้แจ้งสัทธรรม

● บุคคลควรนั่งร่วมกับ พวกสัตบุรุษ

(สัตบุรุษคือบัณฑิตสัมมาทิฐิ)

ควรทำความสนิทสนมกับพวกสัตบุรุษ

หากรู้แจ้งสัทธรรม (ธรรมที่ตีแท้) ของสัตบุรุษแล้ว

ย่อมหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “สัพพิสุตต” ข้อ ๘๕)

อาบน้ำตัวไม่เปียก

● หวังน้ำคือธรรม

มีศีลเป็นท่อน้ำที่ไม่ขุ่น

เป็นที่ที่ผู้ถึงเวท (ความรู้) ได้อาบแล้ว

สัตบุรุษ (คนที่สัสมมาทฐิ) สรรเสริญแก่สัตบุรุษว่า

บุคคลผู้อาบแล้วตัวไม่เปียกเท่านั้น

จึงจะข้ามถึงฝั่ง (นิพพาน) ได้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “สังครวสุตฺต” ข้อ ๗๒๒)

คบไปไร้ประโยชน์

● น่าติเตียนคนที่ไม่รู้คุณที่เขาทำให้แล้ว
น่าติเตียนคนที่ไม่ทำคุณให้แก่ใคร
น่าติเตียนคนที่ไม่ตอบแทนคุณที่เขาทำก่อน
ความกตัญญูไม่มีในคนใด
การคบคนนั้นย่อมไร้ประโยชน์
บัณฑิตไม่ต้องอธิบาย ไม่ต้องด่าว่า
พึงค่อยๆ หลีกออกจากคนนั้นไปเสีย

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “ขุททกนิกาย” ข้อ ๕๓๒)

พรหมของบุตร

- สกฺตโตบุตรบุขาบิดามารดาในเรือนตน
สกฺตนั้นมิพรหม (ผู้สูงประเสริฐ)
สกฺตนั้นมิบูรพาจารย์ (อาจารย์คนแรก)
สกฺตนั้นมิอาหุโนยบุคคล (ผู้ควรได้ของค่านับ)
คำว่า พรหม บูรพาจารย์
และอาหุโนยบุคคลนี้
เป็นชื่อเรียกของบิดามารดา
เพราะบิดามารดามีอุปการะมาก
บำรุงเลี้ยงดูและแสดงโลกนี้แก่บุตร
บัณฑิตจึงนอบน้อมสักการะบิดามารดา
ด้วยข้าว น้ำ ผ้า ที่นอน
การอบกลิ่น การให้อาบน้ำ การล้างเท้าทั้งสอง
เพราะการที่เขาปรนนิบัติบิดามารดานั้น
บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญเขาในโลกนี้
เขาตายไปแล้ว ย่อมบันเทิงในสวรรค์ (สภาวะสุข)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๐ “พรหมสูตร” ข้อ ๔๗๐)

กรรมสูงที่สุดของพรหม

● บุคคลชื่อว่า เป็นพรหมณ์

ด้วยกรรม(การกระทำ)อันประเสริฐนี้ คือ

ตบะ(ความเพียรเพาะผลาญกิเลส)

พรหมจรรย์(งดเว้นเมถุนและประพฤติธรรมประเสริฐขึ้น)

สัจญมะ(ควบคุมตัวเองด้วยศีล)

ทมะ(บังคับข่มใจกำจัดกิเลสตน)

กรรม ๔ อย่างนี้เป็นกรรมสูงที่สุดของพรหมทั้งหลาย

ทำให้ผู้ประพฤติถึงพร้อมด้วยวิชา ๓

(๑. ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ = ความรู้ระลึกชาติกิเลสได้

๒. จุตูปปาตญาณ = ความรู้การเกิดดับกิเลสของสัตว์โลก

๓. อาสวักขยญาณ = ความรู้กิเลสหหมดสิ้นไป)

หากระงับกิเลสได้ สันภาพใหม่แล้ว

ท่านจงรู้อย่างนี้ว่า ผู้นั้นได้ชื่อว่า

เป็นพรหมของบัณฑิตผู้รู้แจ้งทั้งหลาย

เป็นท้าวสักกะจอมเทพของบัณฑิตผู้รู้แจ้งทั้งหลาย

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๓ “วาลมุลสูตร” ข้อ ๗๐๗)

อันตรายของพรหมจรรย์

● น้ำตองในโลกนี้เขาเรียกว่า สุรา
มีกลิ่นหอม มีรสหวานปานน้ำผึ้ง
สุราทำใจให้อีกเหิม ทำให้พุดมาก
พระอริยเจ้ากล่าวถึงสุราว่า
เป็นพิษของพรหมจรรย์(ศาสนา)

หญิงยอมย่ำยีขายผู้ประมาทแล้ว
ยอมจูงจิตของตัวเองไป
เหมือนลมพัดบุษบู่ที่หั่นจากต้นไป
บัณฑิตกล่าวถึงหญิงนั้นว่า
เป็นเหวของพรหมจรรย์(ศาสนา)

ลาภ ยศ สรรเสริญ
สักการะและการบูชาในตระกูลทั้งหลาย
บัณฑิตกล่าวถึงลาภเหล่านี้ว่า
เป็นเป้ากตมของพรหมจรรย์(ศาสนา)

พระราชผู้เป็นใหญ่ครอบครองแผ่นดิน
ผู้เป็นอิสระ เป็นหัวหน้า เป็นจอมคน
อย่าเข้าไปใกล้พระราชทั้งหลายนั้น
บัณฑิตกล่าวถึงพระราชว่า
เป็นอันตรายของพรหมจรรย์(ศาสนา)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “สุตตวรรคกัถสัชชาดก” ข้อ ๑๗๗๐)

อย่าดูหมิ่นว่าเล็กน้อย

● บุคคลผู้เป็นบัณฑิต

พิจารณาของ ๔ อย่างนี้แล้ว

เห็นว่าหากดูหมิ่นว่าเป็นของเล็กน้อย

จะเกิดเป็นภัยแก่ตน

จึงประพடுத்த์ของเหล่านี้โดยถูกควรที่เดียว

ของ ๔ อย่างเหล่านี้ คือ

๑. ภาษี दरिय ทรงพระยศ ไม่ควรดูหมิ่นว่า ทรงพระเยาว์

๒. ฐพิษ ไม่ควรดูหมิ่นว่า ตัวเล็ก

๓. ไฟสุก ไม่ควรดูหมิ่นว่า เขื่อนน้อย

๔. ภิภษุทรงศีล ไม่ควรดูหมิ่นว่า ยังหนุ่ม

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “พุทธสุตตร” ข้อ ๓๒๕-๓๒๖)

ละธรรมดำ

● บัณฑิตควรละธรรมดำเสีย

แล้วพึงทำกรรมขาวให้เจริญ

บัณฑิตดละกามทั้งหลาย

แล้วเป็นผู้ไม่มีกังวล

ออกจากความอาลัย

อาศัยธรรมที่ไม่มีความอาลัย

ปรารถนาความยินดียิ่งในวิเวก

(วิเวก = ความสงัดจากกิเลส)

ที่ยินดีได้แสนยาก

บัณฑิตพึงชำระตนให้ผ่องแผ้ว

จากเครื่องเศร้าหมองจิตทั้งหลาย

บัณฑิตเหล่าใดอบรมจิตแล้วโดยถูกต้อง

ในองค์ธรรมเป็นเครื่องตรัสรู้ทั้งหลาย

ไม่ติดมันแล้ว

ยินดีในนิพพาน(ดับกิเลสทุกข์สิ้นหน)

อันเป็นที่สละความติดมัน

บัณฑิตเหล่านั้นสิ้นอาสวะ

(อาสวะ = กิเลสที่หมักหมมในสันดาน)

มีความรู้เรื่อง ดับสนิท(กิเลส)แล้วในโลก

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๔ “โอรุณสูตร” ข้อ ๑๑๘)

ความร่วมมือ

- ความร่วมมือเป็นความดี
ความร่วมมือหุเป็นความดี
ความร่วมมือจุมกเป็นความดี
ความร่วมมือลันเป็นความดี
ความร่วมมือกายเป็นความดี
ความร่วมมือใจเป็นความดี
ความร่วมมือทวารทั้งปวงเป็นความดี
ผู้ร่วมมือแล้วในทวารทั้งปวง
ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้
ดังนั้นผู้ร่วมมือมีอเท้ว
ร่วมมือวาจา ร่วมมือตน
ยินดีในอารมณ์ธรรมภายใน
มีจิตตั้งมั่น อยู่ผู้เดียว
สันโดษ(ยินดีในความมีกนน้อย)
บัณฑิตทั้งหลายกล่าวถึงผู้นั้นว่า
เป็นภิกษุ(ผู้เห็นภัยในการเวียนว่ายตายเกิด)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “คาถาธรรมบท ภิกขุวรรคที่ ๒๕” ข้อ ๓๕)

ภิกษุเป็นบัณฑิต

● ภิกษุเป็นผู้ฉลาดในธาตุ

ฉลาดในอายตนะ (ตัวรู้และตัวถูกรู้)

ฉลาดในปัจจัยสมุปบาท (สิ่งที่อาศัยกันและกันเกิดขึ้น)

ฉลาดในฐานะและอฐานะ

ด้วยเหตุเท่านั้นจึงควรเรียกว่า

ภิกษุเป็นบัณฑิต มีปัญญาพิจารณา

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “พหุชาดกสูตร” ข้อ ๒๓๖)

เป็นบัณฑิต

● ผู้ถึงความดับกิเลสด้วยมรรค(ทาง)ที่ตนอบรมแล้ว
ข้ามพ้นความสงสัยเสียได้

ละความไม่ชอบและความชอบ ได้เด็ดขาด

อยู่จบพรหมจรรย์(บรรลุมรรค) สิ้นภพใหม่แล้ว

ผู้นั้นบัณฑิตกล่าวว่า เป็นภิกษุ

ผู้ใดมีกิเลสสงบแล้ว

ละบุญและบาปได้แล้ว

ปราศจากกิเลสฐิติ

รู้โลกนี้และโลกหน้า

ล่วงพ้นความเกิดและความตายได้

เป็นผู้คงที่เห็นปานนั้น

ผู้นั้นบัณฑิตกล่าวว่า เป็นสมณะ

ผู้ใดอบรมอินทรีย์(กายและจิต)แล้ว

แทงตลอดโลกนี้และโลกอื่น

ทั้งภายในทั้งภายนอก

อบรมตนแล้วรอบเวทสิ้นชีวิตอยู่

ผู้นั้นบัณฑิตกล่าวว่า เป็นผู้ฝึกตนแล้ว

(ต่อ)

ผู้ใดพิจารณาอายตนะ(สื่อติดต่อ)ทั้งสองคือ
อายตนะภายใน(ตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย, ใจ)
และอายตนะภายนอก(รูป, เสียง, กลิ่น, รส, สัมผัส, อารมณ์)
แล้วเป็นผู้มีปัญญาอันบริสุทธิ์
ก้าวพ้นธรรมดำและธรรมขาวได้แล้ว
เป็นผู้คงที่เห็นปานนั้น
ผู้นั้นท่านผู้รู้ทั้งหลายกล่าวว่า เป็นบัณฑิต

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “สุวิญญูสูตร” ข้อ ๓๖๖-๓๖๘)

เป็นผู้วิเศษ

- ผู้ใดเป็นปราชญ์รู้ถ้อยคำของครูทั้งหลาย
ตั้งอยู่ในคำสอนของครู
ทำความเข้าใจให้เกิดในคำสอนของครู
ผู้นั้นชื่อว่า เป็นผู้ภักดี
เป็นบัณฑิต เป็นผู้วิเศษ
เพราะรู้ธรรม(ความดีจริง)ทั้งหลาย

อันตรายที่ร้ายแรงเกิดขึ้นแล้ว
ไม่อาจครอบงำผู้พิจารณาอยู่ให้หวั่นไหวได้
ผู้นั้นชื่อว่า เป็นผู้มั่งคั่ง
เป็นบัณฑิต เป็นผู้วิเศษ
เพราะรู้ธรรมทั้งหลาย

ผู้ใดตั้งมั่นไม่หวั่นไหวเหมือนมหาสมุทร
มีปัญญาลึกซึ้งเห็นเหตุผลอันละเอียด
ผู้นั้นชื่อว่า เป็นผู้ไม่ถอยห่าง
เป็นบัณฑิต เป็นผู้วิเศษ
เพราะรู้ธรรมทั้งหลาย

(ต่อ)

ผู้ใดเป็นพหูสูต (ศึกษามาก) ทรงธรรม
ประพจน์ธรรมสมควรแก่ธรรม
ผู้นั้นชื่อว่า เป็นผู้คงที่
เป็นบัณฑิต เป็นผู้วิเศษ
เพราะรู้ธรรมทั้งหลาย

ผู้ใดรู้เนื้อความแห่งสุภาสิต
ครั้นรู้แล้วก็ทำตามที่รู้
ผู้นั้นชื่อว่า เป็นผู้อยู่ในอำนาจเหตุผล
เป็นบัณฑิต เป็นผู้วิเศษ
เพราะรู้ธรรมทั้งหลาย

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ “โกสิยเถรคาถา” ข้อ ๓๔๖)

เห็นพระอริยะ

● การได้เห็นพระอริยะเจ้าทั้งหลาย

ซึ่งเป็นผู้อบรมตนดีแล้ว

มีปกติเป็นอยู่โดยธรรม

ย่อมเป็นเหตุให้เกิดปราโมทย์แก่บัณฑิตผู้รู้แจ้ง

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “สัสสสูตร” ข้อ ๒๘๔)

ธรรมของคนมีสัมมาทิฐิ

- อริยสาวก (สาวกผู้ใจสูงประเสริฐ) ได้ชื่อว่า
เป็นผู้มีสัมปยุติธรรม (ธรรมของคนมีสัมมาทิฐิ) ๗ คือ
๑. มีศรัทธา เชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า
 ๒. มีhiri สะดายต่อการทำกายทุจริต วาจีทุจริต มโนทุจริต
 ๓. มีโศตตัปปะ สะดุ้งกลัวต่อการทำกายทุจริต
วาจาทุจริต มโนทุจริต
 ๔. เป็นพหูสูต ทรงธรรมและสั่งสมธรรมที่ได้ฟังแล้ว
 ๕. มีความเพียร เพื่อระงับคุณธรรม
 ๖. มีสติ ระลึกได้ถึงกิจและถ้อยคำที่พูด
 ๗. มีปัญญา ทำแรกกิเลสให้ถึงความสิ้นทุกข์

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๓ “เสขปริพาฐิต” ข้อ ๓๑)

ชนะสองโลก

- **อริยสาวกละกรรมกิเลส ๔ ได้แล้ว**
ไม่ทำบาปกรรมโดยฐานะ ๔
ไม่เสพทางเสื่อมแห่งสมบัติ ๖
ย่อมปฏิบัติเพื่อชนะโลกทั้งสอง
ทั้งโลกนี้และโลกหน้า
เมื่อตายไปแล้วอริยสาวกนั้น
ย่อมเข้าถึงสุคติ(ทางไปดี)
โลกสวรรค์(โลกของคนจิตใจสูง)

กรรมกิเลส ๔ เป็นไฉน?

๑. ปาณาติบาต(ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต)
๒. อทินนาทาน(ลักขโมยของ)
๓. กาเมสุมิฉฉาจาร(ประพฤติดีในกาม)
๔. มุสาวาท(กล่าวเท็จ)

กรรมกิเลสเหล่านี้**บັນขิต**ไม่สรรเสริญ

(ต่อ)

บาปกรรมโดยฐานะ ๔ เป็นไฉน?

๑. ทำกรรมลามกด้วยสันหาคติ(ด้วยรัก)
๒. ทำกรรมลามกด้วยโทสาคติ(ด้วยชัง)
๓. ทำกรรมลามกด้วยโมหาคติ(ด้วยหลง)
๔. ทำกรรมลามกด้วยภยาคติ(ด้วยกลัว)

ผู้ใดประพฤติดีให้เสียธรรมเพราะฐานะเหล่านี้
ยศของผู้นั้นย่อมเสื่อม ตูจดวงจันทร์เวสข้างแรม

ทางเสื่อมแห่งสมบัติ ๖ เป็นไฉน ?

๑. เสพของมีนเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท
๒. เที่ยวไปตามตรอกต่างๆในเวลากลางคืน
๓. เที่ยวตุมหุรฬพการละเล่น
๔. เล่นการพนัน
๕. คบคนชั่วเป็นมิตร
๖. เกียจคร้านการงาน

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๑ “สังคาถาสุตต” ข้อ ๑๗๔-๑๗๘)

แนวทางปฏิบัติ

● ปฏิปทา(แนวทางปฏิบัติ) ๔ อย่างนี้ คือ

๑. ทุกขาปฏิบัติทา ทันทาภิณญา

(ปฏิบัติลำบาก และรู้ได้ช้า)

บัณฑิตกล่าวว่า แนวทางปฏิบัตินี้

เลวทั้งปฏิบัติลำบาก

เลวทั้งบรรลุได้ช้า

๒. ทุกขาปฏิบัติทา ขิปปาภิณญา

(ปฏิบัติลำบาก แต่รู้ได้เร็ว)

บัณฑิตกล่าวว่า แนวทางปฏิบัตินี้

เลวเพราะปฏิบัติลำบาก

๓. สุขาปฏิบัติทา ทันทาภิณญา

(ปฏิบัติสบาย แต่รู้ได้ช้า)

บัณฑิตกล่าวว่า แนวทางปฏิบัตินี้

เลวเพราะบรรลุได้ช้า

๔. สุขาปฏิบัติทา ขิปปาภิณญา

(ปฏิบัติสบาย และรู้ได้เร็ว)

บัณฑิตกล่าวว่า แนวทางปฏิบัตินี้

ประณีตทั้งปฏิบัติสบาย

ประณีตทั้งบรรลุได้เร็ว

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๑ “ปฏิปทาวรรคที่ ๒” ข้อ ๑๖๖)

บัณฑิตปริวรรต

๑. อนิจจานุปัสสนา (พิจารณาเห็นแจ้งความไม่เที่ยง)
หากเจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว
ย่อมทำขวนปัญญา (ปัญญาฉับไว) ให้บริบูรณ์
๒. ทุกขานุปัสสนา (พิจารณาเห็นแจ้งในทุกข์)
หากเจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว
ย่อมทำนิพเพธิกปัญญา (ปัญญาทำลายกิเลส) ให้บริบูรณ์
๓. อนัตตานุปัสสนา (พิจารณาเห็นแจ้งความหมดตัวตน)
หากเจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว
ย่อมทำมหาปัญญา (ปัญญาใหญ่) ให้บริบูรณ์
๔. นิพพิทานุปัสสนา (พิจารณาเห็นแจ้งความเบือนหน่าย)
หากเจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว
ย่อมทำตักขปัญญา (ปัญญาคมกล้า) ให้บริบูรณ์
๕. วิราจानุปัสสนา (พิจารณาเห็นแจ้งคลายกำหนัด)
หากเจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว
ย่อมทำวิบุตปัญญา (ปัญญากว้างขวาง) ให้บริบูรณ์
๖. นิโรธานุปัสสนา (พิจารณาเห็นแจ้งความดับกิเลส)
หากเจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว
ย่อมทำคัมภีรปัญญา (ปัญญาลึกซึ้ง) ให้บริบูรณ์

๗. ปฏิณิเสสสังคายนปัสสเนว (พิจารณาเห็นแจ้งการสละคืน)

หากเจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว

ย่อมทำอสามันตปัญญา (ปัญญาไร้ทศทัชฌม) ให้บริบูรณ์

ปัญญา ๗ ประการนี้ใครเจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว

ย่อมทำความเป็นบัณฑิตให้บริบูรณ์

(พระไตรปิฎกเล่ม ๓๑ “มหาปัญญากกถา” ข้อ ๖๕๙)

สวัสดิมงคล

● บุคคลใดเมตตาอ่อนน้อมอยู่เป็นนิตย์

แก้เวรดา (ผู้มีจิตใจสูง)

แก้พรหม (ผู้มีเมตตา-กรุณา-มุทิตา-อุเบกขา)

แก้สรรพสัตว์ทั้งหลาย

บันทึกทั้งหลายกล่าวถึงเมตตาของเขาว่า

เป็นสวัสดิมงคล (ความดีงามที่นำสุขมาให้)

บุคคลใดประพฤติดมตนต่อชาวโลกทั้งปวง

แก้ขยาและหญิงพร้อมทั้งพวกเด็ก

เขาเป็นผู้ที่อดทนต่อถ้อยคำชั่วร้าย

ไม่กล่าวล่ำเลาะถึงเรื่องเก่าๆ

บันทึกกล่าวถึงความอดกลั้นของเขาว่า

เป็นสวัสดิมงคลแก่ชาวโลกทั้งปวง

บุคคลใดเป็นผู้มีปัญญาดี

มีความรู้โปร่งเมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้น

เขาไม่ดูหมิ่นสหายด้วยศิลปะ

ด้วยสกุล ด้วยชาติ และด้วยทรัพย์

บันทึกกล่าวถึงการไม่ดูหมิ่นของเขาว่า

เป็นสวัสดิมงคลแก่สหายทั้งหลาย

บุคคลใดขอพบพวคนั้นเคยคบมิตรที่ดี
เขาเป็นมิตรแท้ที่มีคำพูดมั่นคง
ไม่ประทุษร้ายมิตร
แบ่งปันทรัพย์ของตนให้แก่มิตร
บัณฑิตกล่าวถึงการให้ประโยชน์
และการแบ่งปันของเขาว่า
เป็นสวัสดิมงคลแก่มิตรทั้งหลาย

บุคคลใดมีภรรยาร่วมพอกัน
อยู่ร่วมกันด้วยความปรองดอง
ประพฤติดีคล้ายตามกัน
ภรรยาเป็นคนใฝ่ใจในธรรม มีศีล
ไม่เป็นหมัน รู้จักปรนนิบัติสามี
บัณฑิตกล่าวถึงคุณความดีของภรรยาว่า
เป็นสวัสดิมงคลแก่สามีทั้งหลาย

พระราชาทรงทราบถึงความซื่อสัตย์
และความขยันหมั่นเพียรของข้าราชการคนใด
คนใดไม่ร้าวรานแตกสลายศักดิ์กับพระองค์
คนใดมีใจจงรักภักดีต่อพระองค์
บัณฑิตกล่าวถึงคุณความดีของข้าราชการนั้นว่า
เป็นสวัสดิมงคลแก่พระราช

บุคคลใดมีศรัทธาให้ข้าว ให้น้ำ
ให้ดอกไม้อะไรของหอมและเครื่องอุปโภค
มีจิตเลื่อมใสยินดีในการให้ทาน
บัณฑิตกล่าวถึงคุณแห่งการให้ของเขาวว่า
เป็นสวัสดิมงคลแก่สวรรค์ทั้งหลาย
(สวรรค์คือสภาพะสุขาของผู้มีจิตใจสูง)

บุคคลใดรู้แจ้งด้วยญาณ(ปัญญารู้จริง)
ยินดีแล้วในสัมมาปฏิบัติ(ปฏิบัติถูกต้อง)
เป็นผู้มีศีล แสวงหาคุณความดี
เป็นพหูสูต(ผู้ศึกษามาก)
ทำผู้อื่นให้บริสุทธิ์ได้ด้วยจริยธรรม
บัณฑิตกล่าววยกย่องบุคคลนั้นว่า
เป็นสวัสดิมงคลในท่ามกลางพระอรหันต์
(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “มหามังคลาทก” ข้อ ๑๔๗๔)

คนपाल ຮອຮ້າຍ ບັນທຶດ

ກູມິເດັກ
 ຕະນະທະນີ
 ລັດວິນຍາ
 ລັດວິດິຈານ
 ຕະນະຕັຍຍາ
 ຕະນະມິຈານ
 ສະກຸລຕຳ
 ມິຕະຍາ
 ຕະນະລະທາມ
 ຕະນະທິລ
 ັລາ

ກູມິຕະນະ
 ຕະນະໃຫ້ທານ
 ທະວາ
 ມະນຸຍ
 ຕະນະຕັຍຍາ
 ຕະນະສັມມາທິລ
 ສະກຸລສູງ
 ມິຕະຍາ
 ຕະນະປະເສຍ
 ຕະນະຕິລ
 ັລາ

ภุมิเต็ก

● ถึงแม้จะเป็นคนแก่

มีอายุกำเริดมา ๘๐ ปี หรือ ๑๐๐ ปี ก็ตาม

แต่เขายังบริโภตกาม

ฉกในท่ามกลางกาม

ถูกความเร่าร้อนเพราะกามแผดเผา

ถูกกามวิตก(ความติดถึงกาม)เติบวकिनอยู่

ยังเป็นผู้ชวนชวายเป็นแสงทากาม

เขาย่อมถึงการนับว่า **เป็นพาล**

เป็นเต็ก ไม่ใช่คนแก่โดยแท้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๐ “ปฐมปัณณาสก” ข้อ ๒๔๓)

ภูมิคนแก่

● ถึงแม่จะเป็นเด็ก

ยังเป็นหนุ่มมีผมดำสนิทอยู่ในปฐมวัย

แต่เขาไม่บริโภคกาม

ไม่อยู่ในท่ามกฉางกาม

ไม่ถูกความเร่าร้อนเพราะกามแผดเผา

ไม่ถูกกามวิตก(ความคิดถึงกาม)เคี้ยวกิน

ไม่ชวนขวายเพื่อแสวงหากาม

เขาย่อมถึงการนับว่า เป็นบัณฑิต

ไม่ใช่เด็ก เป็นคนแก่แน่แท้ทีเดียว

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๐ “ปฐมปัณณาสก” ข้อ ๒๘๓)

ตระหนี่เหนียวแน่น

● คนเหล่านีในโลกลี้

ทำตัวเป็นคนตระหนี่เหนียวแน่น
เอาแต่ว่าคนอื่น

กีดขวางคนอื่นซึ่งให้ทานอยู่

คนเหล่านี้นิยมเข้าถึงนรก(เร่าร้อนใจ)

กำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน(มีตมัวโง่เขลา)

หรือไปสู่ยมโลก(โลกของคนตาย)

ถ้าหากได้มาเกิดเป็นมนุษย์

ก็จะเกิดอยู่ในตระกูลคนยากจน

ขาดแคลนอาหารและเสื้อผ้า

จะหาความร่ำรวยสนุกสนานได้ยาก

คนพาลเหล่านี้นั้น

หากปรารถนาสิ่งใดจากผู้อื่น

พวกเขาย่อมไม่ได้สิ่งนั้นสมปรารถนา

นั้นเป็นผลกรรม(บาป)ในภพนี้

แม้ภพหน้าก็ยังเป็นทุกข์(ทางไปชั่ว)อีกด้วย

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “มัจฉริยสูตร” ข้อ ๑๔๙)

ไม่ตระหนี่ให้ทาน

● คนเหล่าใดในโลกนี้

รู้จักเจรจาปราศรัยต่อผู้อื่น

ปราศจากความตระหนี่ให้ทานต่อผู้อื่น

มีความเลื่อมใสในพระพุทธเจ้า

พระธรรมและพระสงฆ์

เป็นผู้มีความเคารพแรงกล้า

บัณฑิตเหล่านั้น

ย่อมเข้าถึงสวรรค์ (สภาวะสุขของผู้จิตใจสูง)

หากได้มาเกิดเป็นมนุษย์

ย่อมจะเกิดอยู่ในตระกูลที่มั่งคั่ง

สมบูรณ์ด้วยอาหารและเสื้อผ้า

หาความร่ำรวยสนุกสนานได้ง่าย

มีอำนาจในโภคทรัพย์ที่ผู้อื่นหาสะสมไว้ บันเทิงใจอยู่

นั้นเป็นผลกรรม (บุญ) ในภพนี้

แม้ภพหน้าก็ยังเป็นสุคติ (ทางไปดี) อีกด้วย

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “มัจฉริยสูตร” ข้อ ๑๔๑)

อย่าดูหมิ่นบาป

● บุคคลอย่าพึงดูหมิ่นบาปว่า

บาปมีประมาณน้อยจะไม่มาถึง

แม้หม้อน้ำยังเต็มได้ด้วยน้ำทีละหยด จันใด

คนพาลสั่งสมบาปแม้ทีละน้อย

ย่อมเต็มได้ด้วยบาป จันนั้น

[พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “คาถาธรรมบท ปาปวรรคที่ ๙” ข้อ ๑๙]

อย่าดูหมิ่นบุญ

- บุคคลอย่าพึงดูหมิ่นบุญว่า
บุญมีประมาณน้อยจะไม่มาถึง
แม้หมั่นน้ำยังเต็มได้ด้วยน้ำทีละหยด ชั่นใด
นักปราชญ์สั่งสมบุญแม้ทีละน้อย
ย่อมเต็มได้ด้วยบุญ ชั่นนั้น

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “คฤถาธรรมบท ปุบพวรรคที่ ๙” ข้อ ๑๙)

ไม่ตั้งมั่นในศีล

● คนพลาดมีจิตไม่ตั้งมั่นในศีล

ย่อมได้รับการนิทาขณะมีชีวิตอยู่

ย่อมได้รับทุกข์เสียใจในที่ทั่วไป

แม้เมื่อตายไปแล้ว

ย่อมได้รับทุกข์เสียใจในอบายภูมิ

(คือ ๑.นรกภูมิ, ๒.เปรตภูมิ,

๓.อสุรกายภูมิ, ๔.ดิรัจฉานภูมิ)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ “ลิลิตยนิษฐา” ข้อ ๓๗๘)

ตั้งมั่นในศีล

● ปราชญ์ผู้มีจิตตั้งมั่นด้วยดีในศีล

ย่อมได้รับการสรรเสริญขณะมีชีวิตอยู่

ย่อมรื่นเริงใจในที่ทุกสถานในโลก

ครั้นเมื่อตายไปแล้ว

ก็ได้รับความสุขเบิกบานในสวรรค์

(สวรรค์คือสภาพความสุขของผู้มีจิตใจสูง)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ “สัสดิสูตร” ข้อ ๓๗๘)

បៃកើតថ្នាំ

- បឹងវង់តៃពីងគតិ(ការបៃកើត) ២ ច្បាំងដ៏ គឺច
អរក(គងទៃរ័ង)
អ្វីច កាំកើតស័ព្វតិរ័គ្គាន(គងទៃខេត្ត)
ច្បាំងតៃច្បាំងអង្គ
កៃផ្លូវអ្វីការទានគារក(គេវត្រារាម)
ផ្លូវអ្វីអិទ្ធិ(អ្វីគេវត្រារាម)
ផ្លូវអ្វីគេវត្រារាម(អ្វីគេវត្រារាម)

[ប្រតិទិន្យកេរ្តិ៍ ២០ “ប្រតិទិន្យកេរ្តិ៍” ឆ្នាំ ២០១១-២០១២]

ไปเกิดดี

● พึงหวังได้ถึงคติ(การไปเกิด) ๒ อย่างนี้ คือ

เทวดา(คนจิตใจสูง)

หรือ มนุษย์(คนใจประเสริฐ)

อย่างใดอย่างหนึ่ง

ในผู้ที่มีกรรมงามไม่เลวมาก(ไม่เลวทราม)

ผู้ที่สัสมาทิฐิ(มีความเห็นถูกต้อง)

ผู้ที่มีศีล(มีข้อปฏิบัติทางกาย-วาจา-ใจไม่ทำชั่ว)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๐ “ปฐมปณณาสก” ข้อ ๒๗๑-๒๗๓)

คนพาลไปนรก

● **คนพาล** ประพฤติทุจริตทางกาย
ทางวาจา ทางใจแล้ว
เมื่อตายไปย่อมเข้าถึง **อบาย(ความฉิบหาย)**
ทุคติ(ทางไปชั่ว) วินิบาต(ถูกทรมาน)
นรก(เร่าร้อนจิตใจ)
นรกนั้นเป็นที่ไม่น่าปรารถนา ไม่น่าใคร่
ไม่น่าพอใจเพียงด้านเดียวเท่านั้น
(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “พาลบัณฑิตสูตร” ข้อ ๔๗๒)

บัณฑิตไปสวรรค์

● บัณฑิตประพาสสุจริตทางกาย

ทางวาจา ทางใจแล้ว

เมื่อตายไปย่อมเข้าถึง **สุคติ** (ทางไปดี)

โลกสวรรค์ (โลกของคนที่มีจิตใจสูง)

สวรรค์นั้นเป็นที่น่าปรารถนา น่าใคร่

น่าพอใจเพียงดั่งนเดียวเท่านั้น

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “พาลบัณฑิตสูตร” ข้อ ๔๘๘)

เกิดในสกุลต่ำ

● **คนพาล** ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ในบางตรังบางคราว

ไม่ว่าจะเกิดในยุคไหน ล่วงระยะเวลาแสนเท่าใด

ก็ยังคงเกิดอยู่ในสกุลต่ำ คือ

สกุลคนจันทาล(คนชั้นต่ำสุดถูกเหยียดหยามเป็นคนต้องห้าม)

พราหมณ์เหี้ย คนจั๊กสาน ช่างรถ

คนเทษยะ ฯลฯ เห็นปานนั้นในชั้นปลาย

ฉันเป็นสกุลคนจน มีชีวิตเป็นไปลำบาก

เขาจะมีผิวพรรณทราม น่าเกลียดชัง

ร่างม่อต้อ มีโรคมาก

เป็นคนตาบอดบ้าง เป็นคนง่อย(แขนขาพิการ)บ้าง

เป็นคนกระຈอกบ้าง เป็นคนเปลี้ย(ไร้เรี่ยวแรง)บ้าง

มีของกินของใช้และเครื่องนุ่งห่มผิดเคือง

จะไม่ได้ข้าว น้ำ ผ้า ยาน

ดอกไม้ ของหอม เครื่องดูปลั้

ที่นอน ที่อยู่อาศัย และโคมไฟ

เขาจะประพฤติกายทุจริต

วจีทุจริต มโนทุจริต

ดรีนเมื่อตายไปแล้ว

ย่อมได้เข้าถึงอบาย(ความฉิบหาย)

ทุกติ(ทางไปชั่ว) วิถีบาท(ถูกทรมาน)

นรก(เร้าร้อนจิตใจ)

[พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “พาลบัณฑิตสูตร” ข้อ ๔๘๒]

เกิดในสกุลสูง

- บันทึกถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ในบางครึ่งบางคราว
ไม่ว่าจะเกิดในยุคไหน ล่วงระยะเวลานานเท่าใด
ก็ย่อมเกิดอยู่ในสกุลสูง คือ
สกุลกษัตริย์มหาศาล พราหมณ์มหาศาล
ศฤงษณ์มหาศาล ฯลฯ เห็นปานนั้นในบันปลาย
อันเป็นสกุลของคนมั่งคั่ง มีทรัพย์มาก
มีเงินและทองให้เป็นเครื่องปลื้มใจ
มีของกินของใช้มาก พืชพันธุ์ธัญญาหารเพียงพอ
เขาจะเป็นผู้มีรูปงาม น่ารัก น่าเลื่อมใส
ประกอบด้วยความงามแห่งผิวพรรณอย่างยิ่ง
มีปกติได้รับข้าว น้ำ ผ้า ยาน
ดอกไม้ ของหอม เครื่องดูบได้
ที่นอน ที่อยู่อาศัย และโคมไฟ
เขาจะประพฤติกายสุจริต
วชิสุจริต มโนสุจริต
ครั้นเมื่อตายไปแล้ว
จะได้เข้าถึงสุคติ(ทางไปดี)
โลกสวรรค์(โลกของคนที่มีจิตใจสูง)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “พาลบันทึกสูตร” ข้อ ๕๐๒)

เตระะห์ร่ายใหญ่หลวง

- เตระะห์ร่ายประการแรกของนักร้องเพลงการพนันเท่านั้น
ที่ต้องเสียลูกบ้าง เสียเมียบ้าง
เสียทรัพย์สินสมบัติทุกอย่างบ้าง
เสียยิ่งขึ้นไปอีกต้องถึงถูกจองจำ
แต่เตระะห์ร่ายที่นักร้องเพลงพนันต้องเสียไปตั้งนั้น
เป็นเพียงเล็กน้อย

ที่แท้เตระะห์ร่ายอันใหญ่หลวงกว่านั้น คือ

เตระะห์ร่ายที่คนพาลประพฤติกายทุจริต

วจีทุจริต มโนทุจริตแล้ว

ครั้นเมื่อตายไป ย่อมเข้าถึงอบาย(ความฉิบหาย)

ทุกติ(ทางไปชั่ว) วิถีบาต(ถูกทรมาน)

นรก(เร่าร้อนจิตใจ)นั้นเอง

[พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “พาลบัณฑิตสูตร” ข้อ ๔๘๓]

โชคดีใหญ่หลวง

- โชคดีประการแรกของนักเลงการพนันเท่านั้น
ที่ฉวยเอาชัยชนะได้
จึงบรรลุถึงทรัพย์สมบัติมากมาย
แต่โชคดีที่นักเลงการพนันฉวยเอาชัยชนะได้นั้น
เป็นเพียงงี้เล็กน้อย
ที่แท้โชคดีที่ฉวยเอาชัยชนะได้ใหญ่หลวงกว่านั้น คือ
การฉวยเอาชัยชนะที่บัณฑิตประพาศกายสุจริต
วชิสุจริต มโนสุจริตแล้ว
ครั้นเมื่อตายไป ได้เข้าถึงสุคติ(ทางไปดี)
โลกสวรรค์(โลกของคนที่มีจิตใจสูง)นั่นเอง

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “พาสบัณฑิตสูตร” ข้อ ๕๐๓)

គណេវាត្ថយ

- គណេវាត្ថយធ្វើការសមាគមក្នុងស្ថានភាព
ធ្វើការសមាគមក្នុងស្ថានភាព
ធ្វើការសមាគមក្នុងស្ថានភាព
ធ្វើការសមាគមក្នុងស្ថានភាព
ធ្វើការសមាគមក្នុងស្ថានភាព
ធ្វើការសមាគមក្នុងស្ថានភាព
ធ្វើការសមាគមក្នុងស្ថានភាព
ធ្វើការសមាគមក្នុងស្ថានភាព

(ធម្មបទប្បករណ៍ ២៧ “បុគ្គលិក” ឆ្នាំ ១៩១២)

คนกตัญญู

- บัณฑิตย่อมทำให้การสมาคมกันไม่เสื่อมสูญ
ทำให้ความสนิทสนมไม่เสื่อมสูญ
ทำให้ความดีที่เขาทำไว้กาลก่อนไม่เสื่อมสูญ
ความดีที่ทำไว้กับบัณฑิตทั้งหลายนั้น
แม้สิ้นอายุขัยใดก็ย่อมไม่เสื่อมหายไป
เพราะว่า บัณฑิตเป็นคนกตัญญู

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “สุตตมหาตัก” ข้อ ๑๕๑๓)

ไม่ชอบใจคนพาล

● ขอให้อะไรไม่พบเห็นคนพาล

ไม่ได้ยินเสียงคนพาล

ไม่ต้องอยู่ร่วมกันกับคนพาล

ไม่กระทำการกับคนพาล

ไม่ชอบใจการเจรจาปราศรัยกับคนพาล

เพราะคนพาลมีปัญญาทึบ

มักแนะนำสิ่งที่ไม่ควรแนะนำ

ชักชวนในสิ่งที่ไม่ใช่ธุระ

การแนะนำชั่วเป็นความภูมิใจของเขา

คนพาลนั้นถึงจะพูดดีด้วยก็โกรธ

เขาไม่รู้จักวินัย(ข้อปฏิบัติบังคับตน)

ฉะนั้นการไม่เห็นคนพาลได้เป็นการดี

[พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “อภิตติชาดก” ข้อ ๑๘๑๓]

ขอบใจนักปราชญ์

● ขอให้ได้พบเห็นนักปราชญ์

ได้ยินเสียงนักปราชญ์

ได้อยู่ร่วมกันกับนักปราชญ์

ได้กระทำกิจกับนักปราชญ์

ขอบใจในการเคารพปราศรัยกับนักปราชญ์

เพราะนักปราชญ์(ผู้มีปัญญา รู้แจ้ง)

ย่อมแนะนำสิ่งที่ควรแนะนำ

ชักชวนในสิ่งที่ป็นฐานะ

การแนะนำดีเป็นความภูมิใจของเขา

นักปราชญ์นั้นสูงกว่ากล่าวก็ไม่โกรธ

เขารู้จักวินัย (ข้อปฏิบัติบังคับตน)

ฉะนั้นการคบหานักปราชญ์ได้เป็นความดี

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “อภิตตชาดก” ข้อ ๑๘๑๗)

ពីស្នេហា - ថ្វីត្បិត

● ឧបសគ្គ(ធម៌សីលធម៌) ក្នុងការ ៤ យ៉ាងនេះ

១. ធម៌សីលធម៌ បើកស្នេហាចិត្តស្នេហាចិត្ត

នឹងក្លាយទៅជាសីលធម៌

ព្រោះធម៌សីលធម៌ ក៏រឹបតបតាមត្រូវ

ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌

ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌

២. ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌

នឹងក្លាយទៅជាសីលធម៌

ព្រោះធម៌សីលធម៌ ក៏រឹបតបតាមត្រូវ

ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌

ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌

៣. ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌

នឹងក្លាយទៅជាសីលធម៌

ព្រោះធម៌សីលធម៌ ក៏រឹបតបតាមត្រូវ

ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌

ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌

៤. ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌

នឹងក្លាយទៅជាសីលធម៌

ព្រោះធម៌សីលធម៌ ក៏រឹបតបតាមត្រូវ

ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌

ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌ ធម៌សីលធម៌

[ធម៌សីលធម៌ ២១ “សីលធម៌” ធម៌ ៧៣]

ชั่วไส่ตัว – ตีให้ผู้อื่น

● สัตบุรุษ(คนสัณมาทฐิ) กระทำ ๔ อย่างนี้

๑. แม้ถูกถามก็ ไม่เปิดเผยข้อเสียหาของผู้อื่น

จะกล่าวไปยถึงถูกถามแล้ว

เพราะเมื่อถูกถามเข้า ก็ไม่ตอบตามตรง

แต่จะอ้อมค้อม หน่วงเหนี่ยวไว้

แล้วกล่าวข้อเสียหาของผู้อื่นโดยย่อ ไม่กล่าวอย่างเต็มที่

๒. แม้ไม่ถูกถามก็ เปิดเผยความดีของผู้อื่น

จะกล่าวไปยถึงถูกถามแล้ว

เพราะเมื่อถูกถามเข้า ก็รับตอบโดยตรง

ไม่อ้อมค้อม ไม่หน่วงเหนี่ยวไว้เลย

แล้วกล่าวความดีของผู้อื่น อย่างเต็มที่กว้างขวาง

๓. แม้ไม่ถูกถามก็ เปิดเผยข้อเสียหาของตน

จะกล่าวไปยถึงถูกถามแล้ว

เพราะเมื่อถูกถามเข้า ก็รับตอบตามตรง

ไม่อ้อมค้อม ไม่หน่วงเหนี่ยวไว้เลย

แล้วกล่าวข้อเสียหาของตน อย่างเต็มที่กว้างขวาง

๔. แม้ถูกถามก็ ไม่เปิดเผยความดีของตน

จะกล่าวไปยถึงถูกถามแล้ว

เพราะเมื่อถูกถามเข้า ก็ไม่ตอบโดยตรง

แต่จะอ้อมค้อม หน่วงเหนี่ยวไว้

แล้วกล่าวความดีของตนโดยย่อ ไม่กล่าวอย่างเต็มที่

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๑ “สัปปริสุตฺต” ข้อ ๗๓)

កង្វារកាតា - តប

● ដូច្នេះការ ៣ យ៉ាងនេះហៅថា **ជីវិតកង្វារ**

១. តាំងបញ្ហា ដោយឈប់ស្រប (ឈប់ស្របតាមស្ថានភាព)

២. កាតាបញ្ហា ដោយឈប់ស្រប

៣. ឈប់ស្រប បញ្ហាដែលកាតាបានដោះស្រាយ

(បទពិសោធន៍ ២០ “ឈប់ស្រប” ឆ្នាំ ២០២២)

สังขัตติย - ตบ

● ผู้กระทำ ๓ อย่างนี้พึงทราบว่าเป็นสังขัตติย

๑. ตั้งปัญหา โดยแบบคายน (เหมือนกับเหตุผล)

๒. เสนอปัญหา โดยแบบคายน

๓. นอกเหนือ ปัญหาที่ผู้เสนอเสนอได้โดยแบบคายน

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๐ “คยนิสสสูตร” ข้อ ๔๔๔)

ពួកកាំទ័ត

● ធនីតបុរុស(កងវាយវាយ) ដ្ឋេលេវាដៃដេបវេលេ

ដៃកងវាយវាយដៃពួកកាំទ័ត ដៃពួកវាយវាយ

ដៃដៃដៃដៃដៃដៃ ពួកដៃដៃដៃ

ដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃ

ដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃ

១. ដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃ

ដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃ

ដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃ

២. ដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃ

ដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃ

ដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃ

៣. ដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃ

ដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃដៃ

[ដៃដៃដៃដៃដៃដៃ ២០ “ដៃដៃដៃដៃដៃ” ដៃ ៣៧៩ - ៣៨២]

ไม่ถูกกำจัด

- สัตบุรุษ(คนสัมมาทิฐิ) ผู้ฉลาดเฉลียวแหลม
ย่อมบริหารตนไม่ให้ถูกกำจัด ไม่ให้ถูกทำลาย
ไม่มีโทษภัย ไม่ถูกผู้รู้ติเตียน
ทั้งได้ประสบบุญเป็นอันมากอีกด้วย
เพราะการกระทำดังนี้ คือ

๑. พิจารณาไตร่ตรองแล้ว

พูดสรรเสริญคนที่ควรสรรเสริญ

พูดติเตียนคนที่ควรติเตียน

๒. พิจารณาไตร่ตรองแล้ว

จึงเลื่อมใสในฐานะที่ควรเลื่อมใส

เกิดไม่เลื่อมใสในฐานะที่ไม่ควรเลื่อมใส

๓. ปฏิบัติถูกต้องต่อบิตามารดา

ปฏิบัติถูกต้องต่อพระพุทธรูปเจ้า และ สาวกของพระพุทธรูปเจ้า

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๐ “ตติยปิณฑาสกั” ข้อ ๓๗๙-๓๘๒)

ลักษณะคนพาล

● ลักษณะพาลของคนพาล

เครื่องหมายพาลของคนพาล

เครื่องฉ่างพาลของคนพาล

มีอยู่ ๓ อย่างคือ คนพาลในโลกนี้

๑. มักคิดความคิดที่ชั่ว

๒. มักพูดคำพูดที่ชั่ว

๓. มักทำการกระทำที่ชั่ว

ก็เพราะคนพาลมักคิดชั่ว พูดชั่ว ทำชั่ว

พวกบัณฑิตจึงรู้ว่า

นี่เป็นคนพาล (คนเกเรชั่วร้าย)

เป็นฉลัตบุรุษ (คนที่มีมิฉนททฐฐ)

แต่ถ้ถคนพาลจะม่ตดตชั่ว ม่พูดชั่ว ม่ทำชั่ว

บัณฑิตพวทททททเล่จะรู้จ้ทเขาได้ว่

ผู้ม่เป็นคนพาล เป็นฉลัตบุรุษ

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “พาลบัณฑิตสูตร” ช้ด ๔๖๔)

ลักษณะบัณฑิต

● ลักษณะความเป็นบัณฑิต

เครื่องหมายความเป็นบัณฑิต

เครื่องอ้างความเป็นบัณฑิต

มีอยู่ ๓ อย่างคือ บัณฑิตในโลกนี้

๑. มักคิดความคิดที่ดี

๒. มักพูดคำพูดที่ดี

๓. มักทำการกระทำที่ดี

ก็เพราะบัณฑิตมักคิดดี พูดดี ทำดี

บัณฑิตทั้งหลายจึงรู้ได้ว่า

ผู้นี้เป็นบัณฑิต (คนดีมีคุณธรรม)

เป็นสัตบุรุษ (คนที่มีสัมมาทิฐิ)

แต่ถ้าบัณฑิตจะไม่คิดดี ไม่พูดดี ไม่ทำดี

เหล่าบัณฑิตที่ไหนแล้วจะรู้จักเขาได้ว่า

ผู้เป็นบัณฑิต เป็นสัตบุรุษ

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “พาสบัณฑิตสูตร” ข้อ ๔๘๔)

รีบด่วนที่ควรช้า

- ผู้ใดรีบด่วนในเวลาທີ່ควรช้า
และช้าในเวลาທີ່ควรรีบด่วน
ผู้นั้นเป็นคนพาลต้องประสบทุกข์
เพราะไม่จัดแจงโดยแบบตาชั่งตวง
ประโยชน์ของเขาย่อมเสื่อมไป
เหมือนดวงจันทร์ข้างแรม ฉะนั้น
เขาย่อมถึงความเสื่อมยศ
และแตกจากมิตรทั้งหลาย

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๒ “สัมมภูตเถรคาถา” ข้อ ๓๒๙)

ข้าที่ควรข้า

● ผู้ใดข้าในเวลาทีควรข้า
รับด่วนในเวลาทีควรรับด่วน
ผู้นั้นเป็นบันทึกถึงความสุข
เพราะได้จัดแจงโดยแบบคาถาถูกต้อง
ประโยชน์ของเขาย่อมบริบูรณ์
เหมือนดวงจันทร์ข้างขึ้น ฉะนั้น
เขาย่อมได้ยศ ได้เกียรติคุณ
และไม่แตกต่างกมิตร์ทั้งหลาย

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ “สัมมุตตเถรคาถา” ข้อ ๓๒๙)

ស្ទើរមិនមែន

● ម្ចាស់ប្រតិបត្តិការ

បានឃើញឃើញស្ទើរមិនមែន

នឹងដឹងថា ម្ចាស់មិនមែន

វិស័យ ប្រឈមនឹងបញ្ហា

ដើម្បីដឹងថា ម្ចាស់មិនមែន

ម្ចាស់មិនមែនការងារក្នុង

១. ឃើញដឹងថា មិនមែនមែន
២. មិនមែនដឹងថា មិនមែន
៣. មិនមែនដឹងថា មិនមែន
៤. មិនមែនដឹងថា មិនមែន
៥. មិនមែនដឹងថា មិនមែន
៦. មិនមែនដឹងថា មិនមែន
៧. មិនមែនដឹងថា មិនមែន
៨. មិនមែនដឹងថា មិនមែន
៩. មិនមែនដឹងថា មិនមែន
១០. មិនមែនដឹងថា មិនមែន
១១. មិនមែនដឹងថា មិនមែន
១២. មិនមែនដឹងថា មិនមែន

(ត្រូវដឹងថា)

ผู้นี้เป็นมิตร

- **บันทึก (คนฉลาดในธรรม) มีปัญญา**
ได้เห็นได้ฟังผู้กระทำอย่างไร
จึงจะรู้ว่า ผู้นี้เป็นมิตร
วิญญูชน (คนสัสมมาทฐิ) พึงพยายามอย่างไร
เพื่อจะรู้ว่า ผู้นี้เป็นมิตร
ผู้เป็นมิตรกระทำอาการดังนี้
๑. ระลึกถึงเพื่อนผู้อยู่ห่างไกล
 ๒. ยินดีต้อนรับเพื่อนผู้มาหา
 ๓. ถือว่าเป็นเพื่อนจริงๆ รักใคร่จริงๆ
 ๔. ทักทายปราศรัยด้วยวาจาไพเราะ
 ๕. คบมิตรสหายของเพื่อน
 ๖. ไม่คบศัตรูของเพื่อน
 ๗. ห้ามปรามผู้ที่ด่าตีเตียนเพื่อน
 ๘. สรรเสริญผู้ที่ยกย่องความดีของเพื่อน
 ๙. บอกความลับแก่เพื่อน
 ๑๐. ปกปิดความลับของเพื่อน
 ๑๑. สรรเสริญการงานของเพื่อน
 ๑๒. สรรเสริญปัญญาของเพื่อน

(ต่อฝึกปฏิบัติ)

๑๓. ยินดีในความฉิบหายของเพื่อน
๑๔. ไม่ยินดีในความเจริญของเพื่อน
๑๕. ได้อาหารที่มีรสอร่อยมาแล้ว
ก็ไม่ได้หิวกินถึงเพื่อน
๑๖. ไม่ยินดีเมื่อเพื่อนว่า
จะทำอย่างไรเพื่อนถึงได้ลาภจากที่นี้บ้าง

**บัณฑิตได้เห็นและได้ฟังแล้ว
ฉากรดั่งกล่าว ๑๖ ประการนี้
มีอยู่ในผู้ไม่ใช่มิตร**

[พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “มิตตามิตตชาดก” ข้อ ๑๗๑๓]

๑๓. ยินดีในความเจริญของเพื่อน
๑๔. ไม่ยินดีในความเสื่อมของเพื่อน
๑๕. ได้อาหารที่มีรสอร่อยมาแล้ว
ก็ระลึกถึงเพื่อน
๑๖. ยินดีเมื่อเพื่อนว่า
จะทำอย่างไรเพื่อนถึงได้ลาภจากที่นี้บ้าง

บัณฑิตได้เห็นและได้ฟังแล้ว
อาการดังกล่าว ๑๖ ประการนี้
มีอยู่ในผู้เป็นมิตร

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “มิตตามิตตชาดก” ข้อ ๑๗๑๙)

มิตรเทียม

● **มิตรเทียมย่อมไม่ใช้มิตรแท้** คือ

๑. มิตรปลงกลฉก
๒. มิตรตีแต่พูด
๓. มิตรหัวประจบ
๔. มิตรชักชวนในทางฉิบหาย

บันทึก รู้แจ้งมิตร ๔ จำพวกนี้แล้ว

จึงเว้นเสียให้ห่างไกล ดูจกนเดินทางวันทางมีภัยจะนั้น

มิตรปลงกลฉกย่อมไม่ใช้มิตร คือ

๑. คิดเฉาแต่ได้ฝ่ายเดียว
๒. เสียให้น้อย คิดเฉาให้ได้มาก
๓. ไม่รับทำกิจของเพื่อนในยามมีภัย
๔. คบเพื่อนเพราะเห็นแก่ประโยชน์ของตัวเอง

มิตรตีแต่พูดย่อมไม่ใช้มิตร คือ

๑. เก็บเฉาเรื่องลวงเลยแล้ว มาทำเป็นพูดดี
๒. ถ้างเฉาเรื่องที่ยังไม่มาถึง มาทำเป็นพูดดี
๓. สงเคราะห์ด้วยสิ่งหาประโยชน์ไม่ได้
๔. เมื่อกิจเกิดขึ้น แสดงความขัดข้อง(ฟังไม่ได้)

(ต่อฝึกตนพาล)

มิตรแท้

● มิตรแท้เป็นมิตรมีใจดี คือ

๑. มิตรมีอุปการะ
๒. มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์
๓. มิตรแนะนำประโยชน์
๔. มิตรมีความรักใคร่

บัณฑิตรู้แจ้งมิตร ๔ จำพวกนี้แล้ว

จึงเข้าใจโดยเคารพ ตูจมารดากับบุตร ฉะนั้น

มิตรมีอุปการะเป็นมิตรแท้ คือ

๑. รักษาเพื่อนผู้ประมาทแล้ว
๒. รักษาทรัพย์สมบัติของเพื่อนผู้ประมาทแล้ว
๓. เมื่อมีภัย เป็นที่พึ่งพำนักได้
๔. เมื่อกิจที่จำต้องทำเกิดขึ้น เพิ่มทรัพย์ให้สองเท่า
(ช่วยออกทรัพย์ให้เกินกว่าที่เพื่อนออกปาก)

มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์เป็นมิตรแท้ คือ

๑. บอกความลับ(ของตน)แก่เพื่อน
๒. ปิดความลับของเพื่อน
๓. ไม่ละทิ้งในยามอันตราย
๔. แม้ชีวิตก็อาจสละ เพื่อประโยชน์แก่เพื่อนได้

(ต่อผังบัณฑิต)

มิตรทั่วประจบย่อมไม่ใช่มิตร คือ

๑. ตามใจเพื่อนให้ทำชั่ว(ทำชั่วก็คล้อยตาม)
๒. ตามใจเพื่อนให้ทำดี(ทำดีก็คล้อยตาม)
๓. ต่อดินหน้าสรรเสริญ
๔. ลับหลังนินทา

มิตรชักชวนในทางฉิบหายย่อมไม่ใช่มิตร คือ

๑. ชักชวนให้เสเพลของมีนเมา
๒. ชักชวนให้เที่ยวตามตรอกต่างๆในเวลากลางคืน
๓. ชักชวนให้เที่ยวดูมหรสพการละเล่น
๔. ชักชวนให้เล่นการพนัน

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๑ “สิงคาลกสูตร” ข้อ ๑๘๖ – ๑๙๑)

มิตรณะประโยชน์เป็นมิตรแท้ คือ

๑. ห้ามเพื่อนจากความชั่ว
๒. ให้เพื่อนตั้งอยู่ในความดี
๓. ให้เพื่อนได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง
๔. บอกทางสวรรค์ให้เพื่อน

มิตรมีความรักใคร่เป็นมิตรแท้ คือ

๑. ไม่ยินดีด้วยกับความเสื่อมของเพื่อน
๒. ยินดีด้วยกับความเจริญของเพื่อน
๓. ห้ามคนที่กล่าวโทษเพื่อน
๔. สรรเสริญคนที่สรรเสริญเพื่อน

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๑ “สังคาสกสูตร” ข้อ ๑๙๒-๑๙๖)

បាល ៤០ ប្រការ

● បុគ្គលក្នុងក្រម ៤០ ប្រការនេះ

ប្រធានបាល ប្រើបាល គឺថា

១. ប្រើបាលស្រាប់ខ្លួន
២. ឱក្ខន្ធរូបវន្តស្រាប់ខ្លួន
៣. ប្រើបាលក្នុងការស្រាប់ខ្លួន
៤. ក្រាវស្រាប់ខ្លួនស្រាប់ខ្លួន
៥. ក្រាវស្រាប់ខ្លួន
៦. ឱក្ខន្ធរូបវន្តក្រាវស្រាប់ខ្លួន
៧. ប្រើបាលក្នុងការក្រាវស្រាប់ខ្លួន
៨. ក្រាវស្រាប់ខ្លួនក្នុងការក្រាវស្រាប់ខ្លួន
៩. ប្រើបាលក្នុងការក្រាវស្រាប់ខ្លួន
១០. ឱក្ខន្ធរូបវន្តក្នុងការក្រាវស្រាប់ខ្លួន
១១. ប្រើបាលក្នុងការប្រើបាលក្នុងការក្រាវស្រាប់ខ្លួន
១២. ក្រាវស្រាប់ខ្លួនក្នុងការប្រើបាលក្នុងការក្រាវស្រាប់ខ្លួន
១៣. ប្រើបាលក្រាវស្រាប់ខ្លួន
១៤. ឱក្ខន្ធរូបវន្តប្រើបាលក្រាវស្រាប់ខ្លួន
១៥. ប្រើបាលក្នុងការប្រើបាលក្រាវស្រាប់ខ្លួន
១៦. ក្រាវស្រាប់ខ្លួនក្នុងការប្រើបាលក្រាវស្រាប់ខ្លួន
១៧. ប្រើបាលក្នុងការប្រើបាលក្រាវស្រាប់ខ្លួន
១៨. ឱក្ខន្ធរូបវន្តក្នុងការប្រើបាលក្រាវស្រាប់ខ្លួន

(ត្រូវជំនួញបាល)

บัณฑิต ๔๐ ประการ

● บุคคลผู้กระทำ ๔๐ ประการนี้

พึงทราบว่าเป็นบัณฑิต คือ

๑. เป็นผู้ไม่ฆ่าสัตว์เอง
๒. ชักชวนผู้อื่นไม่ฆ่าสัตว์
๓. พอใจในการไม่ฆ่าสัตว์
๔. กล่าวสรรเสริญการไม่ฆ่าสัตว์
๕. ไม่ลักทรัพย์เอง
๖. ชักชวนผู้อื่นไม่ลักทรัพย์
๗. พอใจในการไม่ลักทรัพย์
๘. กล่าวสรรเสริญการไม่ลักทรัพย์
๙. ไม่ประพฤติผิดในกามเอง
๑๐. ชักชวนผู้อื่นไม่ประพฤติผิดในกาม
๑๑. พอใจในการไม่ประพฤติผิดในกาม
๑๒. กล่าวสรรเสริญการไม่ประพฤติผิดในกาม
๑๓. ไม่พูดเท็จเอง
๑๔. ชักชวนผู้อื่นไม่พูดเท็จ
๑๕. พอใจในการไม่พูดเท็จ
๑๖. กล่าวสรรเสริญการไม่พูดเท็จ
๑๗. ไม่พูดส่อเสียดเอง
๑๘. ชักชวนผู้อื่นไม่พูดส่อเสียด

(ต่อผังบัณฑิต)

១៩. បទដ្ឋានការប្តូរស្លេងស្លេង
២០. ក្លាយស្រួចស្រើងការប្តូរស្លេងស្លេង
២១. ប្តូរគំនិតបាឌ
២២. ឥតបាឌដ្ឋានប្តូរគំនិតបាឌ
២៣. បទដ្ឋានការប្តូរគំនិតបាឌ
២៤. ក្លាយស្រួចស្រើងការប្តូរគំនិតបាឌ
២៥. ប្តូរស្លេងស្លេង
២៦. ឥតបាឌដ្ឋានប្តូរស្លេងស្លេង
២៧. បទដ្ឋានការប្តូរស្លេងស្លេង
២៨. ក្លាយស្រួចស្រើងការប្តូរស្លេងស្លេង
២៩. ចម្បងបានបាឌដ្ឋាន
៣០. ឥតបាឌដ្ឋានប្តូរចម្បងបានបាឌ
៣១. បទដ្ឋានការចម្បងបានបាឌ
៣២. ក្លាយស្រួចស្រើងការចម្បងបានបាឌ
៣៣. ដ្ឋានបាឌដ្ឋាន
៣៤. ឥតបាឌដ្ឋានប្តូរដ្ឋានបាឌដ្ឋាន
៣៥. បទដ្ឋានការបាឌដ្ឋាន
៣៦. ក្លាយស្រួចស្រើងការបាឌដ្ឋាន
៣៧. ដ្ឋានបាឌដ្ឋាន
៣៨. ឥតបាឌដ្ឋានប្តូរដ្ឋានបាឌដ្ឋាន
៣៩. បទដ្ឋានការដ្ឋានបាឌដ្ឋាន
៤០. ក្លាយស្រួចស្រើងការដ្ឋានបាឌដ្ឋាន

๑๙. **พอใจในการไม่พูดส่อเสียด**

๒๐. กล่าวสรรเสริญการไม่พูดส่อเสียด

๒๑. ไม่พูดคำหยาบเอง

๒๒. ชักชวนผู้อื่นไม่พูดคำหยาบ

๒๓. **พอใจในการไม่พูดคำหยาบ**

๒๔. กล่าวสรรเสริญการไม่พูดคำหยาบ

๒๕. ไม่พูดเพ้อเจ้อเอง

๒๖. ชักชวนผู้อื่นไม่พูดเพ้อเจ้อ

๒๗. **พอใจในการไม่พูดเพ้อเจ้อ**

๒๘. กล่าวสรรเสริญการไม่พูดเพ้อเจ้อ

๒๙. ไม่อียายได้ของเขาด้วยตนเอง

๓๐. ชักชวนผู้อื่นให้ไม่อียายได้ของเขา

๓๑. **พอใจในการไม่อียายได้ของเขา**

๓๒. กล่าวสรรเสริญการไม่อียายได้ของเขา

๓๓. ไม่มีจิตปองร้ายเอง

๓๔. ชักชวนผู้อื่นไม่ให้ปองร้าย

๓๕. **พอใจในการไม่ปองร้าย**

๓๖. กล่าวสรรเสริญการไม่ปองร้าย

๓๗. มีความเห็นถูกต้องเอง

๓๘. ชักชวนผู้อื่นให้เห็นถูกต้อง

๓๙. **พอใจในความเห็นถูกต้อง**

๔๐. กล่าวสรรเสริญความเห็นถูกต้อง

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๔ “ตติยวรรคที่ ๓” ข้อ ๒๐๓)

คนพาลไม่เห็นโทษ

● คนพาลมี ๒ จำพวกนี้ คือ

๑. ไม่เห็นโทษ ว่าเป็นโทษ
๒. ไม่รับโทษตามสมควรแก่กรรม
เมื่อผู้อื่นชี้แสดงโทษให้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “อรรถสสูตร” ข้อ ๙๕๔)

บัณฑิตเห็นโทษ

● บัณฑิตมี ๒ จำพวกนี้ คือ

๑. เห็นโทษ ว่่าเป็นโทษ
๒. รับโทษตามสมควรแก่ธรรม
เมื่อผู้อื่นชี้แสดงโทษให้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “อภัยสูตร” ข้อ ๙๕๔)

คนพาลทุกขเสียใจ

● **คนพาลย่อมได้รับทุกข์เสียใจในปัจจุบัน
ด้วยเหตุ ๓ ประการนี้ คือ**

๑. เพราะคนพาลมักทำชีวิตสัตว์ให้ตกร่วง
มักถือเอาของซึ่งสิ่งของที่เขาขโมยได้ให้
มักประพฤติดีในกาม
มักพูดเท็จ
มักประมาทเสวยของมีนเมา
แม้คนพาลนั้นจะนั่งอยู่ในสภาก็ตาม
อยู่ริมถนนก็ตาม อยู่ทางสามแพร่งก็ตาม
ผู้คนในที่นั้นๆจะพูดคำจริง ที่เป็นธรรมสมควรแก่เขา
คนพาลนั้นจะมีความรู้ลึกซึ้งอย่างนี้ว่า
**ก็ปกติความชั่วเหล่านั้นมีอยู่ในเรา
และเราก็ยังปรากฏในปกติชั่วเหล่านั้นอยู่
คนพาลจึงได้รับทุกข์เสียใจในปัจจุบันดังนี้**

๒. เพราะคนพาลเห็นพระราชารับสั่ง
ให้จับโจรผู้ประพฤติดีตมา
แล้วลงโทษต่างๆนานา คือ
[๑]. โขยด้วยแส้
[๒]. เมียนด้วยหวาย

(ต่อฝั่งคนพาล)

บัณฑิตสุขเบิกบานใจ

● บัณฑิตย่อมได้รับสุขเบิกบานใจในปัจจุบัน
ด้วยเหตุ ๓ ประการนี้ คือ

๑. เพราะบัณฑิตเป็นผู้เว้นขาดการทําชั่วติดตัวให้ตกร่วง
เว้นขาดการเอามาซึ่งสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้
เว้นขาดการประพฤตินิเฒ่าในกาม
เว้นขาดการพูดเท็จ
เว้นขาดการประมาทเสพยาของมีนเมา
แม้บัณฑิตนั้นจะนั่งอยู่ในสภาก็ตาม
อยู่ริมถนนก็ตาม อยู่ทางสามแพร่งก็ตาม
ผู้คนในที่นั้นจะพูดคำจริง ที่เป็นธรรมสมควรแก่เขา
บัณฑิตนั้นจะมีความรู้ลึกอย่างนี้ว่า
ก็ปกติความดีเหล่านั้นมีอยู่ในเรา
และเราก็ยังปรากฏในปกติดีเหล่านั้นอยู่
บัณฑิตจึงได้รับสุขเบิกบานใจในปัจจุบันดังนี้

๒. เพราะบัณฑิตเห็นพระราชารับสั่ง
ให้จับโจรผู้ประพฤตินิเฒ่า
แล้วลงโทษต่าง ๆ นานา คือ

(๑). โขยด้วยแส้

(๒). เขี่ยนด้วยหวาย

(ต่อฝั่งบัณฑิต)

- [๓]. ตีด้วยตะบอง
- [๔]. ตัดมือ
- [๕]. ตัดเท้า
- [๖]. ตัดทั้งมือทั้งเท้า
- [๗]. ตัดหู
- [๘]. ตัดจมูก
- [๙]. ตัดทั้งหูทั้งจมูก
- [๑๐]. ลงทัณฑ์ “หมัดเตี้ยน้ำส้ม”
ตีขวางก้นเหล็กแดงบนศีรษะ
- [๑๑]. ลงทัณฑ์ “ชดสังข์”
ตีถลอกหนังศีรษะ แล้วขัดให้ขาวเหมือนสังข์
- [๑๒]. ลงทัณฑ์ “ปากราหู”
ตีเอาไปยัดปากจนเลือดไหล เหมือนปากราหู
- [๑๓]. ลงทัณฑ์ “มาลัยไฟ”
ตีเอาผ้าพันตัวราดน้ำมัน แล้วจุดไฟเผา
- [๑๔]. ลงทัณฑ์ “คบมือ”
ตีขยับมือแล้วจุดไฟต่างคบ
- [๑๕]. ลงทัณฑ์ “รื้อสำย”
ตีถลอกหนังจากคอถึงข้อเท้า
แล้วให้ลุกเดินเหยียบบหนึ่งจนล้มลง
- [๑๖]. ลงทัณฑ์ “หุ่่งเป็ลือกไม้”
ตีถลอกหนังจากคอถึงขั้วเอว
มดงดูเหมือนหุ่่งผ้าเป็ลือกไม้

- (๓). ตัด้วยตะบอง
- (๔). ตัดมีด
- (๕). ตัดเท้า
- (๖). ตัดทั้งมีดทั้งเท้า
- (๗). ตัดหู
- (๘). ตัดจมูก
- (๙). ตัดทั้งหูทั้งจมูก
- (๑๐). ลงโทษที่ “หม้อเคี่ยวน้ำส้ม”
คือวางก้อนเหล็กแดงบนศีรษะ
- (๑๑). ลงโทษที่ “ขอตสังข์”
คือถลกหนังศีรษะ แล้วขัดให้ขาวเหมือนสังข์
- (๑๒). ลงโทษที่ “ปากกรรหู”
คือเอาไฟยัดปากจนเลือดไหล เหมือนปากกรรหู
- (๑๓). ลงโทษที่ “มาลัยไฟ”
คือเอาผ้าพันตัวราดน้ำมัน แล้วจุดไฟเผา
- (๑๔). ลงโทษที่ “คบมีด”
คือพันมีดแล้วจุดไฟต่างคบ
- (๑๕). ลงโทษที่ “รื้อส่าย”
คือถลกหนังจากคอถึงข้อเท้า
แล้วให้ลูกเต็นเหยียบบนหนังจนลัมลง
- (๑๖). ลงโทษที่ “หุ่่งเป็ลือกไม้”
คือถลกหนังจากคอถึงบั้นเอว
มองดูเหมือนหุ่่งผ้าเป็ลือกไม้

(ต่อผังบันทึกคดี)

[๑๗]. ลงทัณฑ์ “ยีนกวาง”

คือสวมปลอกเหล็กที่ข้อศอกและเข้า
แล้วเสียบหลาวทั้ง ๕ ทิศ เอาไฟเผา

[๑๘]. ลงทัณฑ์ “เกี่ยวเหยื่อเบ็ด”

คือใช้เบ็ดเกี่ยวเนื้อหนังเอ็นฉีกมา

[๑๙]. ลงทัณฑ์ “เหรียญกษาปณ์”

คือเข็นเนื้อฉีกออกเป็นแฉ่งๆ เหมือนเหรียญกษาปณ์

[๒๐]. ลงทัณฑ์ “แปรงแสบ”

คือเข็นหนังเนื้อเอ็นฉีก เหลือไว้แต่กระดูก

[๒๑]. ลงทัณฑ์ “กางเวียน”

คือใช้หลาวแทงช่องหูให้ทะลุถึงกัน
แล้วเสียบติดดิน จับตัวหมุนได้รอบ

[๒๒]. ลงทัณฑ์ “ตั้งฟาง”

คือทุบกระดูกแหลก แล้วถลกหนังฉีก
เหลือเนื้อกองอยู่ เหมือนที่นั่งทำด้วยฟาง

[๒๓]. ราวด้วยน้ำมันเดือดๆ

[๒๔]. ให้สุนัขขึง

[๒๕]. นอนหงายบนหลาวทั้งป็นๆ

[๒๖]. ตัดคอด้วยดาบ

เมื่อได้เห็นการลงโทษด้วยทัณฑ์เช่นนั้น

คนพาลจะมีความรู้สึกละอายว่า

(ต่อฝั่งคนพาล)

(๑๗). ลงทัณฑ์ “ยีนกวาง”

คือสวมปโลกเหล็กที่ขัดดอกและเข้า
แล้วเสียบหลาวทั้ง ๕ ทิศ เอาไฟเผา

(๑๘). ลงทัณฑ์ “เกี้ยวเหี้ยเปิด”

คือใช้เบ็ดเกี่ยวเนื้อหนังเส้นออกมา

(๑๙). ลงทัณฑ์ “เหรียญกษาปณ์”

คือเคียนเนื้อออกเป็นแว่นๆ เหมือนเหรียญกษาปณ์

(๒๐). ลงทัณฑ์ “แปรงแล็บ”

คือเคียนหนังเนื้อเส้นออกมา เหลือไว้แต่กระดูก

(๒๑). ลงทัณฑ์ “กงเวียน”

คือใช้หลาวแทงช่องหูให้ทะลุถึงกัน
แล้วเสียบติดดิน จับตัวหมุนได้รอบ

(๒๒). ลงทัณฑ์ “ตั้งฟาง”

คือทาบกระดูกแหลก แล้วถลกหนังออก
เหลือเนื้อกองอยู่ เหมือนที่นั่งทำด้วยฟาง

(๒๓). ราวด้วยน้ำมันเตอดๆ

(๒๔). ให้สุนัขทั้ง

(๒๕). นอนหงายบนหลาวทั้งเป็นๆ

(๒๖). ตัดคอด้วยดาบ

เมื่อได้เห็นการลงโทษด้วยทัณฑ์เช่นนั้น
บัณฑิตจะมีความรู้สึกอย่างนี้ว่า

(ต่อฝั่งบัณฑิต)

เพราะเหตุแห่งกรรมชั่วนั้นเอง
พระราชาก็จับโจรผู้ประพฤตินิคมมาลงทัณฑ์
ก็ปกติความชั่วเหล่านั้นมีอยู่ในเรา
และเราก็ยังปรากฏในปกติชั่วเหล่านั้นอยู่
ถ้าแม้พระราชาก็ตรูจักเรา
ก็จะจับเรา แล้วสั่งลงทัณฑ์เป็นแน่
คนพาลจึงได้รับทุกข์เสียใจในปัจจุบัน ดังนี้

๓. เพราะบาปกรรมชั่วหลายที่คนพาลเคยทำไว้
คือการประพฤติชั่วทางกาย-ทางวาจา-ทางใจ มีอยู่
ย่อมปกตลุมตรอบงำคนพาลผู้ด้อยบั้นที่หนึ่ง
ด้อยบั้นเพียง หรือจนจนด้อยบั้นพื้นดินก็ตาม
ทำให้คนพาลมีความรู้สึกละอายใจว่า
เราไม่ได้ทำความดี ไม่ได้ทำกุศล
ไม่ได้ทำเครื่องป้องกันความหวาดกลัวไว้
ทำแต่ความชั่ว ทำแต่ความร้าย ทำแต่ความเลว
เมื่อเราละโลกนี้ไปแล้ว จะไปสู่ทุกข์(ทางไปชั่ว)
คนพาลนั้นย่อมเสร์ราโศก ลำบากใจ
คร่ำครวญ ร่ำไห้ทุกข์ ถึงพร้อมด้วยความหลง
คนพาลจึงได้รับทุกข์เสียใจในปัจจุบัน ดังนี้

[พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “พาลบัณฑิตสูตร” ข้อ ๔๖๘ - ๔๗๑]

เพราะเหตุแห่งกรรมชั่วนั้นเอง
พระราชวังจับโจรผู้ประพาศพิตมาลงทัณฑ์
ก็ปกติความชั่วเหล่านั้นไม่มีอยู่ในเรา
และเราก็ไม่ปรากฏในปกติชั่วเหล่านั้นด้วย
บัณฑิตจึงได้รับสุขเบิกบานใจในปัจจุบัน ดังนี้

๓. เพราะกุศลกรรมดีที่บัณฑิตเคยทำไว้
คือการประพฤติดีทางกาย-ทางวาจา-ทางใจ มีอยู่
ย่อมปกคลุมครอบงำบัณฑิตผู้อยู่บนที่นั่ง
อยู่บนเตียง หรือนอนอยู่บนพื้นดินก็ตาม
ทำให้บัณฑิตมีความรู้สึกละเอียดอย่างนี้ว่า
เราไม่ได้ทำความชั่ว ไม่ได้ทำความร้าย
ไม่ได้ทำความเลว
ทำแต่ความดี ทำแต่กุศล
ทำแต่เครื่องป้องกันความหวาดกลัวไว้
เมื่อเราละโลกนี้ไปแล้ว จะไปสู่สุคติ(ทางไปดี)
บัณฑิตนั้นย่อมไม่เศร้าโศก ไม่ลำบากใจ
ไม่คร่ำครวญ ไม่ร่ำไห้หอบอก ไม่เป็นผู้หลงผิด
บัณฑิตจึงได้รับสุขเบิกบานใจในปัจจุบัน ดังนี้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “พาลบัณฑิตสูตร” ข้อ ๔๘๔-๔๘๗)

คนเลวธรรมดา

● บุคคลบางคนในโลกนี้ **มีกิเลส**

แต่ไม่รู้ชัดตามเป็นจริงว่า เรามีกิเลสในภายใน

บุคคลนี้บัณฑิตกล่าวว่า **เป็นคนเลวธรรมดา**

เพราะบุคคลนี้พึงหวังได้ว่า

เขาจะไม่ทำความพอใจให้เกิดการละกิเลส

จะไม่พยายามละกิเลส

จะไม่ตั้งต้นเพียรเพื่อละกิเลสนั้นเสีย

เขาจึงเป็นผู้มีกิเลศราคะ โทสะ โมหะ

มีจิตเศร้าหมองจนตาย

บุคคลบางคนในโลกนี้ **ไม่มีกิเลส**

แต่ไม่รู้ชัดตามเป็นจริงว่า เราไม่มีกิเลสในภายใน

บุคคลนี้บัณฑิตกล่าวว่า **เป็นคนเลวธรรมดา**

เพราะบุคคลนี้พึงหวังได้ว่า

เขาจะกระทำสิ่งสวयงามไว้ในใจ(มนสิการสุภนิมิต)

ก็เพราะกระทำสิ่งสวयงามไว้ในใจนั้นแหละ

ราคะจึงครอบงำจิตได้

เขาจะเป็นผู้มีกิเลศราคะ โทสะ โมหะ

มีจิตเศร้าหมองจนตาย

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๒ “อหังคนสูตร” ข้อ ๕๔ - ๕๕)

คนประเสริฐ

- บุคคลบางคนในโลกนี้ มีกิเลส
แล้วรู้จักติดตามเป็นจริงว่า เรามีกิเลสในภายใน
บุคคลนี้บัณฑิตกล่าวว่า เป็นคนประเสริฐ
เพราะบุคคลนี้พึงหวังได้ว่า
เขาจะทำความพอใจให้เกิดการละกิเลส
จะพยายามละกิเลส
จะตั้งต้นเพียรเพื่อกิเลสเสีย
เขาจะเป็นผู้ไม่มีกิเลสราคะ โทสะ โมหะ
มีจิตไม่เศร้าหมองจนตาย

บุคคลบางคนในโลกนี้ ไม่มีกิเลส
แล้วรู้จักติดตามเป็นจริงว่า เราไม่มีกิเลสในภายใน
บุคคลนี้บัณฑิตกล่าวว่า เป็นคนประเสริฐ
เพราะบุคคลนี้พึงหวังได้ว่า
เขาจะไม่กระทำสิ่งสวຍงามไว้ในใจ (อมนสิการสุกนิมิต)
ก็เพราะไม่กระทำสิ่งสวຍงามไว้ในใจนั้นแหละ
ราคะจึงครอบงำจิตไม่ได้
เขาจะเป็นผู้ไม่มีกิเลสราคะ โทสะ โมหะ
มีจิตไม่เศร้าหมองจนตาย

กิเลสเจริญ

● กิเลสทั้งหลายเจริญแก่คนพาล เพราะ...

๑. ประพฤติรังเกียจ สิ่งที่ไม่ควรรังเกียจ
ประพฤตินิรันดร์รังเกียจ สิ่งที่ไม่ควรรังเกียจ
๒. รับภาระที่ยังไม่มาถึง
ไม่รับภาระที่มาถึงแล้ว
๓. สำคัญว่าควร ในสิ่งที่ไม่ควร
สำคัญว่าไม่ควร ในสิ่งที่ควร
๔. สำคัญในความไม่ผิด ว่าเป็นความผิด
สำคัญในความผิด ว่าเป็นความไม่ผิด
๕. สำคัญในอธรรม ว่าเป็นธรรม
สำคัญในธรรม ว่าเป็นอธรรม
๖. สำคัญในสภาพมิใช่วินัย ว่าเป็นวินัย
สำคัญในวินัย ว่าเป็นสภาพมิใช่วินัย

[พระไตรปิฎกเล่ม ๘ “เอกุตตริกะ” ข้อ ๔๕๑ – ๔๕๒]

กิเลสที่ไม่เจริญ

● กิเลสทั้งหลายไม่เจริญแก่บัณฑิต เพราะ...

๑. ประพฤติไม่รังเกียจ สิ่งที่ไม่ควรรังเกียจ
ประพฤตรังเกียจ สิ่งไม่ควรรังเกียจ
๒. ไม่รับภาระที่ยังไม่มาถึง
รับภาระที่มาถึงแล้ว
๓. สำคัญว่าไม่ควร ในสิ่งที่ไม่ควร
สำคัญว่าควร ในสิ่งที่ควร
๔. สำคัญในความผิด ว่าเป็นความผิด
สำคัญในความไม่ผิด ว่าเป็นความไม่ผิด
๕. สำคัญในอธรรม ว่าเป็นอธรรม
สำคัญในธรรม ว่าเป็นธรรม
๖. สำคัญในสภาพมิใช่วินัย ว่าเป็นสภาพมิใช่วินัย
สำคัญในวินัย ว่าเป็นวินัย

(พระไตรปิฎกเล่ม ๘ “เอภุตตริกะ” ข้อ ๙๕๑-๙๕๒)

ไม่ประพฤติพรหมจรรย์

● กายนี้ของคนพาล(ผู้โง่ในธรรม)

เมื่อถูกฉวิชชา(ความรู้ที่ไม่พำนักทุกข์)ใดหุ้มห่อแล้ว
ทั้งประกอบด้วยตัณหา(ความทะยานอยาก)ใดเกิดขึ้นแล้ว
ฉวิชชานั้นคนพาลยังละไม่ได้ ตัณหานั้นยังไม่สิ้นไป
ชัณนี้เพราะเหตุไร?

เพราะว่าคนพาลไม่ประพฤติพรหมจรรย์(มรรค ๘)

เพื่อความสิ้นทุกข์โดยถูกต้อง

เหตุนี้ เมื่อตายไป คนพาลย่อมเข้าถึงกาย(เกิดฉิก)
เมื่อเขาเข้าถึงกาย จึงชื่อว่า ย่อมไม่พ้นจากชาติ(การเกิด)
ชรา มรณะ โสกะ(ความโศก) ปรีเทวะ(ร้องไห้คร่ำครวญ)
ทุกข์ โทมนัส(เสียใจ) และอุปายาส(ดับแต่ใจ)
เขาย่อมไม่พ้นไปจากทุกข์ทั้งปวง

[พระไตรปิฎกเล่ม ๑๖ “พาลบัณฑิตสูตร” ข้อ ๕๙]

ประพฤติพรหมจรรย์

● กายนี้ของบัณฑิต (ผู้ฉลาดในธรรม)

เมื่อถูกอวิชา (ความรู้ที่ไม่พหัพัญญ) ไต่หุ้มห่อแล้ว
แม้ประกอบด้วยตันทา (ความทะยานอยาก) ไต่เกิดขึ้นแล้ว
อวิชานั้นบัณฑิตละได้แล้ว ตันทานั้นสิ้นไปแล้ว
ข้อนี้เพราะเหตุไร?

เพราะว่าบัณฑิตได้ประพฤติพรหมจรรย์ (มรรค ๘)

เพื่อความสิ้นทุกข์โดยถูกต้อง

เหตุนี้ เมื่อตายไป บัณฑิตย่อมไม่เข้าถึงกาย (ไม่เกิดอีก)
เมื่อเขาไม่เข้าถึงกาย จึงชื่อว่า ย่อมพ้นจากชาติ (การเกิด)
ชรา มรณะ โสกะ (ความโศก) ปริเทวะ (ร้องไห้คร่ำครวญ)
ทุกข์ โทมนัส (เสียใจ) และอุปายาส (คับแค้นใจ)
เขาย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวง

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๖ “พาลบัณฑิตสูตร” ข้อ ๕๙)

ឆត៌បុរុស(គណនិមិត្ត)

● ឆត៌បុរុស(គណនិមិត្ត)ប្រែជាអ្វី ?

បុគ្គលិកខ្លះក្នុងលោកនេះ

គឺជាអ្នកដែលមានចិត្ត

គិតចិត្តចិត្តចិត្តចិត្ត

គិតចិត្តចិត្តចិត្ត

គិតចិត្តចិត្តចិត្ត

គិតចិត្តចិត្តចិត្ត

គិតចិត្តចិត្តចិត្ត

គិតចិត្តចិត្តចិត្ត

គិតចិត្តចិត្តចិត្ត

បុគ្គលិកនេះហៅថា ឆត៌បុរុស

(ធម្មបទដ្ឋកថា ១៤ “ឆត៌បុរុសសូត្រ” ថ្ម ៧១)

สัตบุรุษ (คนสัมมาทิฐิ)

● สัตบุรุษ (คนมีสัมมาทิฐิ) เป็นไฉน ?

บุคคลบางคนในโลกนี้
เป็นผู้มีความเห็นที่ถูกต้อง
มีความไตร่ตรองที่ถูกต้อง
มีการเจรจาที่ถูกต้อง
มีการงานที่ถูกต้อง
มีการเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง
มีความพยายามที่ถูกต้อง
มีการระลึกที่ถูกต้อง
มีความตั้งจิตมั่นที่ถูกต้อง
บุคคลนี้เรียกว่า สัตบุรุษ

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๙ “อัสสัมภินีสูตร” ข้อ ๓๒)

ฉลิตบุรุษ(คนพาล)

● ฉลิตบุรุษ(คนมีจลาหิ)นั่นแหละ

เป็นผู้ประกอบด้วยสภาวะของฉลิตบุรุษ

เป็นผู้รักดีต่อฉลิตบุรุษ

เป็นผู้มีความคิดอย่างฉลิตบุรุษ

เป็นผู้มีความรู้ต่างฉลิตบุรุษ

เป็นผู้มีถ้อยคำอย่างฉลิตบุรุษ

เป็นผู้มีการงานอย่างฉลิตบุรุษ

เป็นผู้มีความเห็นอย่างฉลิตบุรุษ

เป็นผู้ให้ทานอย่างฉลิตบุรุษ

เมื่อเขาตายไป

ย่อมบังเกิดในคติ(ที่เกิด)ของฉลิตบุรุษ

คือ **นรก(เรารัณใจ)**

หรือ **สัตว์ดิรัจฉาน(มีตมัวโง่เขลา)**

● ฉลิตบุรุษนั้น

เป็นผู้ประกอบด้วยสภาวะของฉลิตบุรุษอย่างไร ?

คือ ฉลิตบุรุษในโลกนี้

เป็นผู้ไม่มีศรัทธา(เชื่อมั่นในความดี)

ไม่มีหิริ(ละอายต่อการทำผิด)

ไม่มีโอตตปปะ(เกรงกลัวต่อการทำผิด)

(ต่อผังคนพาล)

สัตบุรุษ (บัณฑิต)

● สัตบุรุษ (คนมีสัมมาทฐิ) นั้นแหละ

เป็นผู้ประกอบด้วยสภาวะของสัตบุรุษ

เป็นผู้รักดีต่อสัตบุรุษ

เป็นผู้มีความคิดอย่างสัตบุรุษ

เป็นผู้มีความรู้อย่างสัตบุรุษ

เป็นผู้มีถ้อยคำอย่างสัตบุรุษ

เป็นผู้มีการงานอย่างสัตบุรุษ

เป็นผู้มีความเห็นอย่างสัตบุรุษ

เป็นผู้ให้ทานอย่างสัตบุรุษ

เมื่อเขาตายไป

ย่อมบังเกิดในคติ (ที่เกิด) ของสัตบุรุษ

คือ เทวตา (จิตใจสูง)

หรือ เป็นมนุษย์ (จิตใจประเสริฐ)

● สัตบุรุษนั้น

เป็นผู้ประกอบด้วยสภาวะของสัตบุรุษอย่างไร ?

คือ สัตบุรุษในโลกนี้

เป็นผู้มีศรัทธา (เชื่อมั่นในความดี)

มีหิริ (ละอายต่อการทำผิด)

มีโอตตปัทปะ (เกรงกลัวต่อการทำผิด)

(ต่อผังบัณฑิต)

มีสุตะ(ศึกษาพึงธรรม)น้อย

เกียจคร้าน มีสติหลงลืม มีปัญญาทึบ(อูทล)

● **ฉลิตบุรุษนั้น**

เป็นผู้รักดีต่อฉลิตบุรุษอย่างไร ?

คือ ฉลิตบุรุษในโลกนี้

คบสมณพราหมณ์ชนิดที่.....

ไม่มีศรัทธาเป็นมิตร เป็นสหาย

ไม่มีอิริเป็นมิตร เป็นสหาย

ไม่มีโศตตปปะเป็นมิตร เป็นสหาย

มีสุตะน้อยเป็นมิตร เป็นสหาย

เกียจคร้านเป็นมิตร เป็นสหาย

มีสติหลงลืมเป็นมิตร เป็นสหาย

มีปัญญาทึบเป็นมิตร เป็นสหาย

● **ฉลิตบุรุษนั้น**

เป็นผู้มีความคิดอย่างไรต่อฉลิตบุรุษอย่างไร ?

คือ ฉลิตบุรุษในโลกนี้

ย่อมคิดเบียดเบียนตนเองบ้าง

คิดเบียดเบียนผู้อื่นบ้าง

คิดเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่นบ้าง

มีผู้ตะ(ศึกษาพึงธรรม)มาก

ขยันหมั่นเพียร มีสติตั้งมั่น มีปัญญางาม(กุศล)

● สัตบุรุษนั้น

เป็นผู้รักดีต่อสัตบุรุษอย่างไร ?

คือ สัตบุรุษในโลกนี้

คบสมณพราหมณ์ชนิดที่...

มีศรัทธาเป็นมิตร เป็นสหาย

มีหิริเป็นมิตร เป็นสหาย

มีโอตตปปะเป็นมิตร เป็นสหาย

มีผู้ตะมากเป็นมิตร เป็นสหาย

ขยันหมั่นเพียรเป็นมิตร เป็นสหาย

มีสติตั้งมั่นเป็นมิตร เป็นสหาย

มีปัญญางามเป็นมิตร เป็นสหาย

● สัตบุรุษนั้น

เป็นผู้มีความคิดอย่างสัตบุรุษอย่างไร ?

คือ สัตบุรุษในโลกนี้

ย่อมไม่คิดเบียดเบียนตนเอง

ไม่คิดเบียดเบียนผู้อื่น

ไม่คิดเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น

(ต่อผังบันทึก)

● **ฉลิตบุรุษนั้น**

เป็นผู้มีความรู้อย่างฉลิตบุรุษอย่างไร ?

คือ ฉลิตบุรุษในโลกนี้

ย่อมรู้ไปเพื่อเบียดเบียนตนเองบ้าง

รู้ไปเพื่อเบียดเบียนผู้อื่นบ้าง

รู้ไปเพื่อเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่นบ้าง

● **ฉลิตบุรุษนั้น**

เป็นผู้มีถ้อยคำอย่างฉลิตบุรุษอย่างไร ?

คือ ฉลิตบุรุษในโลกนี้

เป็นผู้มักพูดเท็จ พูดส่อเสียด

พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ

● **ฉลิตบุรุษนั้น**

เป็นผู้มีภาระงานอย่างฉลิตบุรุษอย่างไร ?

คือ ฉลิตบุรุษในโลกนี้

มักเป็นผู้ทำชีวิตสัตว์ให้ตายไป

มักลักเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้

มักประพฤตินิคมในกาม

(ต่อฝั่งคนพลาด)

● สัตบุรุษนั้น

เป็นผู้มีความรู้ดั่งสัตบุรุษอย่างไร ?

คือ สัตบุรุษในโลกนี้

ย่อมไม่รู้ไปเพื่อเบียดเบียนตนเอง

ไม่รู้ไปเพื่อเบียดเบียนผู้อื่น

ไม่รู้ไปเพื่อเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น

● สัตบุรุษนั้น

เป็นผู้มีถ้อยคำดั่งสัตบุรุษอย่างไร ?

คือ สัตบุรุษในโลกนี้

เป็นผู้งดเว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด

พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ

● สัตบุรุษนั้น

เป็นผู้มีกรณงานดั่งสัตบุรุษอย่างไร ?

คือ สัตบุรุษในโลกนี้

เป็นผู้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์

ไม่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้

ไม่ประพฤตินิคมในกาม

(ต่อผังบันทึก)

● ฉลิตบุรุษนั้น

เป็นผู้มีความเห็นอย่างฉลิตบุรุษอย่างไร ?

คือ ฉลิตบุรุษในโลกนี้

เป็นผู้มีความเห็นอย่างนี้ว่า

ทานที่ให้แล้ว ไม่มีผล

อภัย(เช่น ให้อภัย)ที่บูชาแล้ว ไม่มีผล

สังเวชที่บวงสรวงแล้ว ไม่มีผล

ผลวิบากของกรรมที่ทำความชั่วแล้ว ไม่มี

โลกนี้ไม่มี โลกหน้าไม่มี

มารดาไม่มี บิดาไม่มี

สัตว์ที่เป็นอุปปาติกะ(สัตว์ที่เกิดดับทางจิตใจ)ไม่มี

สมณพราหมณ์ทั้งหลายผู้ดำเนินญูกตอง ปฏิบัติญูกตอง

ซึ่งประกาศโลกนี้ โลกหน้าให้แจ่มแจ้ง

เพราะรู้ยิ่งด้วยตนเองในโลกนี้ ไม่มี

● ฉลิตบุรุษนั้น

เป็นผู้ให้ทานอย่างฉลิตบุรุษอย่างไร ?

คือ ฉลิตบุรุษในโลกนี้

ยอมให้ทานโดยไม่เคารพ

ให้ทานไม่ใช้ตัวมีดของตน

ทำความไม่ถ่วงน้ำหนักให้ทาน

ให้ทานอย่างไม่เข้าใจ

เป็นผู้มีความเห็นว่า ไร้ผลในทาน

[พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “จูฬปุณณมสูตร” ข้อ ๑๓๓ - ๑๔๑]

● สัตบุรุษนั้น

เป็นผู้มีความเห็นอย่างสัตบุรุษอย่างไร ?

คือ สัตบุรุษในโลกนี้

เป็นผู้มีความเห็นอย่างนี้ว่า

ทานที่ให้แล้ว มีผล

ยัญ(เช่นไหว้)ที่บูชาแล้ว มีผล

สังเวทที่บวงสรวงแล้ว มีผล

ผลวิบากของกรรมที่ทำดีทำชั่ว มีอยู่

โลกนี้มี โลกหน้ามี

มารดา มี บิดามี

สัตว์ที่เป็นอุปาทิเกะ(สัตว์ที่เกิดดับทางจิตใจ)มี

สมณพราหมณ์ทั้งหลายผู้ดำเนินถูกตรง ปฏิบัติถูกตรง

ซึ่งประกาศโลกนี้ โลกหน้าให้แจ่มแจ้ง

เพราะรู้อย่างด้วยตนเองในโลกนี้ มีอยู่

● สัตบุรุษนั้น

เป็นผู้ให้ทานอย่างสัตบุรุษอย่างไร ?

คือ สัตบุรุษในโลกนี้

ย่อมให้ทานโดยเคารพ

ให้ทานด้วยมือของตน

ทำความอ่อนน้อมให้ทาน

ให้ทานอย่างบริสุทธิ์

เป็นผู้มีความเห็นว่า มีผล จึงให้ทาน

ທັງ ຄົນພາລ ທັງ ບັນທຶກ

ອົງປະທັບ

ຄົນຂັບ

ຜູ້ຕິດໃຈກິເລດ

ນັກເລ່ຍສຸກ

ນັກເລ່ຍການພັນ

ປູຄຸນ

ຜູ້ມີປັນຍາທຳມ

ອົງປະທັບ

ຜູ້ມີເຄື່ອງໝາຍໃນ

ມິດສະຕີ

ຄົນເຄີຍຈາກຮ້ານ

ໂຈສ

ຄົນເຈົ້າໂທສະ

ໂຈສ

ເທວດາ

ພະຍຸສຸດ

ມຸນີ

ອົງປະທັບ

ຜູ້ຄາດໃນລັກສະນະ

ອາຣຍະນ

ກິດຍາດມິດສ

ຜູ້ສຸດປະເສີນ

ພະຕະຄາດ

ໂຈສ

อาจหาญเลี้ยงดูหม่มญาติ

- น้ำ มีอยู่ในที่ของมนุษย์ (คนชั่ว)
ผู้คนย่อมอดได้ดื่มน้ำนั้น ฉนใด
คนชั่ว ได้ทรัพย์มาแล้ว
ตนเองย่อมไม่ใช้สอยให้ทาน ฉนนั้น
ส่วน**วิญญูชน (ผู้รู้ผิดรู้ถูก)** ผู้มีปัญญา
ได้ทรัพย์มาแล้วย่อมใช้สอยทำกิจ
อาจหาญเลี้ยงดูหม่มญาติ ไม่มุกติเตียน
ย่อมเข้าถึงแดนสวรรค์ (สภาวะสุข)
(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “ปฐมาปุตตกสูตร” ข้อ ๓๘๙)

กลัวยากจน

● บุคคลไม่ให้ทานก็ด้วยเหตุ ๒ อย่าง

คือ ๑. ตระหนี่ ๒. ประมาท

บัณฑิตผู้รู้แจ้งต้องการบุญจึงให้ทาน

ส่วนคนตระหนี่ก็กลัวยากจน

ย่อมไม่ให้อะไรๆ แก่ใครเลย

ความกลัวจนนั้นแหละ เป็นภัยแก่ผู้ไม่ให้

กลัวอดข้าว กลัวอดน้ำ

ความกลัวเหล่านี้แหละ

จะเบียดเบียนคนพาลทั้งโลกนี้และโลกหน้า

ดังนั้นบัณฑิตจึงครอบงำความมัวหมอง

กำจัดความตระหนี่แล้ว พึ่งให้ทานเถิด

เพราะบุญเป็นที่พึ่งของสัตว์ทั้งหลายนในโลกหน้า

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “พัสสโกถายก” ข้อ ๑๔๔๔)

ทำตามได้แสนยาก

● พวกรคนพาลเมื่อจะให้ทาน ให้ได้ยาก

พวกรคนพาลเมื่อจะทำกุศลธรรม ทำได้ยาก

อัสติบุรุษ (คนพาลมีจิตวิปริต)

จึงไม่ทำตามธรรมของอัสติบุรุษซึ่งทำตามได้แสนยาก

เพราะฉะนั้น การไปจากโลกนี้

ของอัสติบุรุษและอัสติบุรุษจึงต่างกัน

พวกรอัสติบุรุษยอมไปสู่นรก (เร่าร้อนใจ)

พวกรอัสติบุรุษยอมไปสู่สวรรค์ (สุขสงบใจ)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “มัจฉนียสูตร” ข้อ ๙๐)

พร่อง - เต็ม

● สายน้ำน้อยจากห้วย ย่อมไหลเสียงดัง

สายน้ำใหญ่จากห้วยน้ำ ย่อมไหลเสียงเบา

สิ่งใดพร่อง สิ่งนั้นย่อมดัง

สิ่งใดเต็ม สิ่งนั้นย่อมสงบ

คนพาลเปรียบเสมือนหมอน้ำที่มีน้ำครึ่งเดียว

บัณฑิตเปรียบเสมือนห้วยน้ำที่เต็ม

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “นาลกสูตร” ข้อ ๑๘๘)

ธรรมที่โลกกันแสนไกล

● พระพุทธองค์ตรัสว่า

นี่เป็นสิ่งที่โลกกันแสนไกล ๔ ประการ

๑. ฟ้ากับดิน

๒. ฝั่งมหาสมุทรนี้ กับ ฝั่งมหาสมุทรโน้น

๓. ดวงอาทิตย์ยามขึ้น กับ ดวงอาทิตย์ยามตก

๔. **ธรรมของสัตว์บุคคล (คนที่มีสัมมาทิฐิ) กับ**

ธรรมของสัตว์บุคคล (คนที่มีมิจฉาทิฐิ)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๑ “สุวิทูรสูตร” ข้อ ๔๗)

ขัดแย้งกับชาวโลก

● การคิดเห็นของอริยบุคคล (บุคคลผู้ใจสูงประเสริฐ)

ย่อมขัดแย้งกับชาวโลกที่ติ่ง

ชาวโลกกล่าวสิ่งใดว่า เป็นสุข

อริยบุคคลกล่าวสิ่งนั้นว่า เป็นทุกข์

ชาวโลกกล่าวสิ่งใดว่า เป็นทุกข์

อริยบุคคลรู้แจ้งสิ่งนั้นว่า เป็นสุข

จึงเห็นธรรมที่รู้ได้ยาก

เพราะ**คนพาลผู้หลง**ไม่รู้แจ้งในนิพพานนี้

ความมืดมีแก่ผู้ถูกนิเวศ(กิเลสกันจิตไม่ให้ดี)หม่นหมองไว้

เหมือนความมืดมย่อมมีแก่ผู้ตาบอด ฉะนั้น

นิพพานมีแก่ **สัตบุรุษ (คนที่สืบทอด)**

เหมือนแสงสว่างย่อมมีแก่ผู้ตาดี ฉะนั้น

ชนทั้งหลายผู้แสวงหา ไม่ฉลาดในธรรม

ย่อมไม่รู้แจ้งนิพพานอันมีในทีไถ่

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๘ “ปคคัมภสูตร” ข้อ ๒๑๗)

ผู้ไม่ติดกามคุณ ๕

● **ปุถุชนเป็นผู้ติดใจแล้วในอุปธิ (กิเลส) ทัชฌาย**

คือ ติดใจในรูปที่ตนเห็นแล้ว

ติดใจในเสียงที่ตนได้ฟังแล้ว

ติดใจในกลิ่นและรสที่ตนได้กระทบแล้ว

ติดใจในอารมณ์สัมผัสที่ตนรู้แล้ว

ท่านจงกำจัดความพอใจในกามคุณ ๕ นี้

บุคคลใดไม่ติดอยู่ในกามคุณ ๕ ได้

เป็นผู้ไม่หวั่นไหวในกามคุณ ๕

บัณฑิตทัชฌายเรียกบุคคลนั้นว่า

เป็นมุณี (ผู้มีปัญญารู้แจ้ง)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “อริยสัจ” ข้อ ๗๓๒)

ไม่รู้อันตราย

● **คนขาล** มักคิดผิดว่า

เราจะอยู่ในที่นี้ตลอดฤดูฝน

จะอยู่ในที่นี้ตลอดฤดูหนาว

จะอยู่ในที่นี้ตลอดฤดูร้อน

โดยไม่รู้อันตรายที่จะมาถึงตน

เพราะความตายย่อมมาถึงได้

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

ຜູ້ມີໃຈຕິດອຸ່ນໃນອາຣມນ໌ຕ່າງໆ

เหมือนน้ำท่วมใหญ่

พัดพาเอาชาวบ้านผู้หลับใหลไป ฉะนั้น

เมื่อถูกความตายครอบงำแล้ว

บุตรทั้งหลายนก็ต้านทานไม่ได้

บิดาก็ทำงานไม่ได้

พวกห้องก็ต้านทานไม่ได้

แม้ญาติทั้งหลายก็ต้านทานไม่ได้

บทนิพนธ์ รู้ความจริงอย่างนี้แล้ว

จึงเป็นผู้สำรวจ(ระมัดระวัง)ด้วยศีล

ຮີບທຳຮະທາງໄປສູ່ນິພພານເຣົ້າພຣັບ

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “คถาถรรพสมุทท มรรควรรคที่ ๒๐” ข้อ ๓๐)

ลัทธิต้องตาย

● คนเหล่านี้ได้ ทักได้กักทัตถะในใจ

ทัตถะชาลทัตถะบณนิต ทักมั่งมีทัตถะชดสน

ลัทธิมีความตายเป็นเบื่องหน้า

ดูจากขณะดินที่นายช่างหม้อกระทำแล้ว

ทัตถะแลกทัตถะในใจ ทักสุกทัตถะดิบ ทุกชนิด

มีความแตกเป็นที่สุด ฉะนั้นได้

ชีวิตของสัตว์ทัตถะหลาย ก็ฉนั้นนั้น

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๐ “มหาปรินิพพานสูตร” ข้อ ๑๐๘)

ร่ำไห้ไร้ประโยชน์

● **พวกท่านร้องไห้ถึงคนที่ตายไปแล้ว**

ทำไมไม่ร้องไห้ถึงคนที่จะตายบ้างเล่า

เพราะสัตว์โลกที่มีชีวิตอยู่

ล้วนต้องละทิ้งชีวิตไปทั้งสิ้น

ไม่ว่าจะเป็นเทวดา (คนที่จิตใจสูง)

มนุษย์ (คนที่จิตใจประเสริฐ)

สัตว์ ๔ เท้า นก หรือ ๑

ต่างไม่อาจยึดในร่างกายนี้ไว้

ถึงแม้จะยึดยั้งในกายนี้

ก็ต้องละทิ้งชีวิตไปทั้งนั้น

สุขและทุกข์ที่ดำเนินไปในหมู่มนุษย์

เป็นของแปรผัน ไม่มั่นคงยั่งยืน

การร่ำไห้คร่ำครวญจึงไม่เป็นประโยชน์เลย

ทำไมต้องเอากองทุกข์มาทรมานตนด้วยเล่า

อย่าเป็นเช่นนักเลงสุรา นักเลงการพนัน

ซึ่งเป็นพาล (คนโง่เขลา) ไม่ฉลาดในธรรม

ไม่ทำความเจริญ ไม่ขยันหมั่นเพียร

แล้วกลับเข้าใจผิดคิดว่า เป็นพาลไป

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “มตโรหนชาดก” ข้อ ๕๖๖)

สมบัติกับวิบัติ

● ร่างกายนี้ย่อมมีสมบัติ(ความสมบูรณ์)

กับวิบัติ(ความเสียหาย)เป็นคู่กัน

มีความเป็นไปต่างกันเป็นธรรมดา

บุพพชนคนพาลยึดถือร่างกายนี้ว่า เป็นของเรา

ย่อมทำการเวรียนว่าตายเกิดอันน่ากลัวให้ของงาม

บุพพชนนั้นย่อมถือเอาการเกิดในภพใหม่อีก

ส่วนกุลบุตรผู้เป็นบัณฑิต

ละการยึดถือร่างกายนี้ที่ฉาบพาทด้วยคุณ

ตั้งผู้ต้องการความสุขอยากมีชีวิตอยู่

ละห่างหลักหนีไปจากอสรพิษ ฉะนั้น

กุลบุตรนั้นละอวิชชา(ความไม่รู้กิเลส)

อันเป็นรากเหง้าแห่งการเกิดภพ

แล้วเป็นผู้ไม่มีอาสวะ(กิเลสที่หมักหมมในสันดาน)

จะปรินิพพาน(ดับกิเลสสิ้นเกลี้ยงไม่เกิดภพใหม่อีก)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ “กัปปเลศคาถา” ข้อ ๑๗๔)

ปัญญาดีกว่าทรัพย์

● บุคคลจะได้อายุยืนเพราะทรัพย์ก็หาไม่

จะไม่แก่เพราะทรัพย์ก็หาไม่

นักปราชญ์ทั้งหลายกล่าวว่า

ชีวิตเป็นของน้อย ไม่ยั่งยืน

มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา

ทั้งคนมั่งมี ทั้งคนยากจน

ย่อมต้องประสบเหมือนกัน

ทั้งคนพาล ทั้งบัณฑิต

ก็ต้องประสบเหมือนกันทั้งนั้น

แต่คนพาลถูกอาวมณีไม่พอใจเบียดเบียน

ยอมอยู่เป็นทาสเพราะความพาล

ส่วนนักปราชญ์ถูกอาวมณีไม่พอใจเบียดเบียนแล้ว

ยอมไม่หวนใจ

ดังนั้นปัญญาจึงประเสริฐกว่าทรัพย์

เพราะปัญญาเป็นเหตุให้บรรลุนิพพาน

ซึ่งคนพาลไม่ปรารถนาจะบรรลุ

พากันทำชั่วต่างๆอยู่เพราะความหลง

ต้องเวียนตายเวียนเกิดอยู่รำไป

หรือแม้คนที่มีความรอบรู้

เมื่อเชื่อถือการกระทำของผู้อื่นทำชั่วนั้น

ก็ต้องเวียนตายเวียนเกิดอยู่รำไปเหมือนกัน

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ “ธัมมปฎกปาเลคาถา” ข้อ ๓๘๘)

โง่มียศ กับ ฉลาดจน

- **คนขาล (โง่ในธรรม) แต่มียศ
บัณฑิต (ฉลาดในธรรม) แต่ไร้ทรัพย์
นักปราชญ์กล่าวว่าคนไหนประเสริฐกว่า ?**

คนขาลกระทำกรรมชั่วซ้ำแล้ว

ก็ยิ่งสำคัญว่า สิ่งนี้เท่านั้นประเสริฐ

เห็นแต่เพียงโลกนี้ ไม่เห็นโลกหน้า

ต้องได้รับเคราะห์ร้ายในโลกที่สอง

ฉะนั้นคนมีปัญญาเท่านั้นประเสริฐ

คนโง่ถึงมียศจะประเสริฐอะไร

คนขาลได้รับความสุขแล้วย่อมมัวเมา

ได้รับความทุกข์แล้วย่อมถึงความหลง

สุขทุกข์ที่จรมากกระทบแล้ว ย่อมหวั่นไหว

ดูอุปมาต้นธนูอยู่ในที่ร้อน

ฉะนั้นคนมีปัญญาเท่านั้นประเสริฐ

คนโง่ถึงมียศจะประเสริฐอะไร

(ต่อ)

คนพาลถึงจะมีกำลังก็ทำประโยชน์ไม่สำเร็จ

มันได้ทรัพย์สินมาด้วยการกระทำอันร้ายแรง

ย่อมโดนจุดคร่ำครวญสู่รอกอันร้ายกาจ

ฉะนั้นคนมีปัญญาเท่านั้นประเสริฐ

คนโง่ถึงมียศจะประเสริฐอะไร

คนพาลย่อมกล่าวมุสา

เพราะเหตุแห่งตนหรือบุคคลอื่น

จึงถูกนิินทา (ติลปหลั) ท่ามกลางบริษัท

แม้ภายหลังย่อมไปสู่ทุกข์ (ทางไปชั่ว)

ฉะนั้นคนมีปัญญาเท่านั้นประเสริฐ

คนโง่ถึงมียศจะประเสริฐอะไร

บัณฑิตมีปัญญาตั้งแต่นิติน

ย่อมไม่กล่าวคำเหลวไหล

เพราะเหตุแห่งตนหรือแม้คนอื่น

มหาชนจึงบูชาในท่ามกลางที่ประชุม

แม้ภายหลังเขาย่อมไปสู่สุขคติ (ทางไปดี)

ฉะนั้นคนมีปัญญาเท่านั้นประเสริฐ

คนโง่ถึงมียศจะประเสริฐอะไร

(ต่อ)

ทัชฌายะทัตถะวินยัตไม่จัดแจงการงาน
เพราะไม่มีความคิด มีแต่ปัญญาทรา
เหมือนงูเลื้อยทั้งคราบเก่าไป
ฉะนั้นคนมีปัญญาเท่านั้นประเสริฐ
คนโง่ถึงมียศจะประเสริฐอะไร

คนโง่ถึงมียศก็เป็นทาสของคนมีปัญญา
เมื่อกิจการต่างๆเกิดขึ้น
คนฉลาดย่อมจัดแจงกิจอันละเอียดได้
แต่คนโง่ย่อมถึงความงงงวยในกิจนั้น
ฉะนั้นคนมีปัญญาเท่านั้นประเสริฐ
คนโง่ถึงมียศจะประเสริฐอะไร

แท้จริง ปัญญาเท่านั้นที่สัตบุรุษสรรเสริญ
ทัชฌายะเป็นที่ต้องการของคนโง่
เพราะมนุษย์ทั้งหลายยินดีในทัชฌายะ
แต่ความรู้ของท่านผู้รู้ทั้งหลาย
ใครๆก็ซัด(กิเลส)เอาไปไม่ได้
คนมีปัญญาจึงประเสริฐกว่าคนมีทัชฌายะ
ไม่ว่าในกาลไหนๆ

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “สิริมณฑชาดก” ข้อ ๒๐๘๗)

ខ្លះនៃប្រសើរនិទាន ?

● គ្មានអ្នកដឹងអ្វី តែមិន

នឹងអ្នកដឹងអ្វី តែមិន

គ្មានអ្នកដឹងអ្វីតែមិនប្រសើរនិទាន

គ្មានអ្នកដឹងអ្វីតែមិនប្រសើរនិទាន

ការសិក្សាស្រាវជ្រាវពីអ្នកដទៃ

នឹងការសិក្សាស្រាវជ្រាវពីអ្នកដទៃ

ការសិក្សាស្រាវជ្រាវពីអ្នកដទៃប្រសើរនិទាន

ការសិក្សាស្រាវជ្រាវពីអ្នកដទៃប្រសើរនិទាន

(ប្រែសម្រួលពី ២៦ “គោតមគ្គ” ឆ្នាំ ១៩២២)

ไม่ประมาทเป็นทรัพย์

● **พวกรักษา** ผู้มีปัญญาธรรม

ย่อมกระทำตามความประมาท

ส่วน **นักปราชญ์** (บัณฑิตผู้มีปัญญา)

ย่อมรักษาความไม่ประมาท

เสมือนรักษาทรัพย์อันประเสริฐไว้

ฉะนั้นผู้ใดก็อย่ากระทำความประมาทเลย

อย่าสันทนอยู่ด้วยอำนาจความยินดีในกาม

เพราะผู้ใดหากไม่ประมาทแล้วเพ่งพินิจอยู่

ย่อมได้บรรลุปรมลสุข (นิพพาน)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “ลัทธิธรรมา” ข้อ ๑๑๔)

กรรมเป็นที่หมาย

● ผู้ฉลาดในลักษณะเป็นอย่างไร ?

ในธรรมวินัยนี้ผู้ฉลาดในลักษณะคือ

ย่อมรู้ชัดตามเป็นจริงว่า

คนพาลมีกรรม(ชั่ว)เป็นที่หมาย

บัณฑิตมีกรรม(ดี)เป็นที่หมาย

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๒ “มหาโคปาลสูตร” ข้อ ๓๘๗)

เป็นศัตรูกับตัวเอง

● คนพาลผู้มีปัญญาธรรม

ย่อมประพฤติตนเป็นศัตรูกับตัวเอง

ย่อมทำกรรมลามก (หยาบช้ำเลวทราม) ที่ให้ผลเผ็ดร้อน

ย่อมเดือดร้อนกายหลัง

มีหนานองด้วยน้ำตาร้องไห้อยู่

ได้รับผลแห่งกรรมใด

กรรมที่ทำแล้วนั้นเป็นกรรมไม่ดีเลย

แต่ถ้าบุคคลทำกรรมใดแล้ว

ไม่มีความเดือดร้อนกายหลัง

มีจิตใจแช่มชื่นเบิกบานอยู่

ได้รับผลแห่งกรรมใด

กรรมที่ทำแล้วนั้นเป็นกรรมดี

ฉะนั้นบุคคลรู้กรรมใดว่าเป็นประโยชน์แก่ตน

ควรรับลงมือกระทำการนั้นทันที

อย่าพยายามเป็นนักปราษฎเจ้าความคิด

ด้วยความคิดอย่างพ้อคำเกวียน

ที่ละทิ้งหนทางสายใหญ่อันราบเรียบสม่ำเสมอ

หันไปใช้หนทางที่ขรุขระ

จนเพลากวียนหักสะบั้น ขบเขายอยู่ ฉันทใด

บุคคลละทิ้งธรรม หันไปประพฤติตามอธรรม ก็ฉันทนั้น

เป็นคนเขลาเบาปัญญา

ดำเนินไปสู่ทางแห่งความตาย ขบเขายอยู่

เหมือนพ้อคำเกวียนมีเพลากวียนหักแล้ว

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “เขมสูตร” ข้อ ๒๘๑)

รองเท้าที่ทำไม่ดี

● รองเท้าที่ซื้อมาสวม

เพื่อประโยชน์จะให้สบายเท้า
กลับนำเอาความทุกข์มาให้
รองเท้านั้นถูกแต่ดเผาบ้าง
ถูกพื้นเท้าครูดสีบ้าง
ก็กลับกัดเท้าของผู้นั้นนั่นแหละ ฉันใด
ผู้ใดเกิดในตระกูลธรรมไม่ใช่ *อารยชน* (คนเจริญแล้ว)
เรียนวิชาและศิลปะจากสำนักอาจารย์ได้แล้ว
ผู้นั้นกลับมาตนเองด้วยศิลปะที่เรียนมา ฉันนั้น
บุคคลนั้นบัณฑิตเรียกว่า อณารยชน (คนไม่เจริญ)
เปรียบเสมือนรองเท้าที่ทำไม่ดี ฉะนั้น

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “อุปาหนชาดก” ข้อ ๓๑๑)

ขั้วขาลชั้วขาล

● ขั้วขาลชั้วขาลชั้วขาลชั้วขาลชั้วขาล

ขั้วขาลชั้วขาลชั้วขาลชั้วขาล

ขั้วขาลชั้วขาลชั้วขาลชั้วขาล

ขั้วขาลชั้วขาลชั้วขาลชั้วขาล

ขั้วขาลชั้วขาลชั้วขาลชั้วขาล

ขั้วขาลชั้วขาลชั้วขาลชั้วขาล

ขั้วขาลชั้วขาลชั้วขาลชั้วขาล

ขั้วขาลชั้วขาลชั้วขาลชั้วขาล

ขั้วขาลชั้วขาลชั้วขาลชั้วขาล

ขั้วขาลชั้วขาลชั้วขาลชั้วขาล

ขั้วขาลชั้วขาลชั้วขาลชั้วขาล

ขั้วขาลชั้วขาลชั้วขาลชั้วขาล

(ขั้วขาลชั้วขาลชั้วขาลชั้วขาลชั้วขาล)

ละเมอฝัน

● ความยากลำบากของผู้อยู่เสพเมอฝันมีอยู่

เพราะผู้ใดเสพเมอฝัน

ย่อมลืมนำคำสั่งสอน ย่อมปฏิบัติผิด

การปฏิบัตินี้เป็นกิจอันเลวของผู้นั้น

ผู้ใดประพฤติ(พรหมจรรย์)อยู่ผู้เดียวในกาลก่อน

แล้วต่อมาเสพเมอฝันในภายหลัง

บัณฑิตทั้งหลายกล่าวถึงผู้นั้นว่า

เป็นคนกิเลสหนาในโลก

เสมือนยวดยานที่แล่นไปไถลเหว ฉะนั้น

ยศและเกียรติของเขาในกาลก่อน ย่อมเสื่อม

ผู้ใดเห็นโทษภัยแม้ขึ้นแล้ว

ควรศึกษาไตรสิกขา(ศีล-สมาธิ-ปัญญา)

เพื่อละการเสพเมอฝัน

เพราะหากไม่ละการเสพเมอฝันแล้ว

ผู้นั้นย่อมถูกความคิดไปในกามครอบงำ

ต้องชบเซาอยู่ เหมือนคนกำพริบ ฉะนั้น

ได้ยินเสียงคนตำหนิตีเตียนแล้ว

ย่อมเป็นผู้เก้อเขินอับอาย

อีกอย่างถ้าผู้ใดถูกกล่าวตักเตือนแล้ว

ยังกระทำกายทุจริต(เสพเมอฝัน)อยู่

ผู้นั้นแหละจะเป็นผู้มีเครื่องผูกใหญ่(ติดกาม)

ย่อมถือเอาโทษด้วยการกล่าวโกหก

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “ติสสเมตเตยยสูตร” ข้อ ๔๑๔)

ควรทำกับไม่ควรทำ

● เหตุ ๔ ประการนี้ควรทำกับไม่ควรทำ

๑. มีเหตุให้ทำสิ่งที่ไม่พอใจ

หากทำเข้าแล้วจะเป็นไปเพื่อความฉิบหาย

บดินทิต ย่อมรู้ความสำคัญว่า

ไม่ควรทำเหตุนั้น

เพราะทั้งเป็นสิ่งที่ไม่พอใจ

ทั้งเป็นไปเพื่อความฉิบหาย

๒. มีเหตุให้ทำสิ่งที่ไม่พอใจ

แต่ทำเข้าแล้วจะเป็นไปเพื่อประโยชน์

คนพาล เอาใจใส่ตั้งนี้ว่า

ต้องทำในสิ่งที่ไม่พอใจ

ดังนั้นเขาจึงไม่ทำเหตุนั้น

เขาย่อมเป็นไปเพื่อความฉิบหาย

ส่วน **บดินทิต** เอาใจใส่ตั้งนี้ว่า

แม้ทำสิ่งที่ไม่พอใจก็จริง

แต่จะเป็นไปเพื่อประโยชน์

ดังนั้นเขาจึงทำเหตุนั้น

(๑๑)

๓. มเเหตุให้ทอ์ล่งทอ์ใจ

แต่ทอ์เข้าแล้วจะเป้นไปเพื่อควมณบหาย

คนพาล เอาใจใส่ดองน้ว่า

ได้ทอ์ในล่งทอ์ใจ

แม้จะเป้นไปเพื่อควมณบหาย

เขาย่อมทอ์เหตุน้

ล่งน บมณฑล เอาใจใส่ดองน้ว่า

แม้ได้ทอ์ล่งทอ์ใจ

แต่จะเป้นไปเพื่อควมณบหาย

ดองน้เขาจ้งไม่ทอ์เหตุน้

เขาย่อมเป้นไปเพื่อประโยชน์

๔. มเเหตุให้ทอ์ล่งทอ์ใจ

หากทอ์เข้าแล้วจะเป้นไปเพื่อประโยชน์

บมณฑล ย่อมรู้ควมล้าค้ญว่า

ควมทอ์เหตุน้

เพระทอ์เป้นล่งทอ์ใจ

ทอ์เป้นไปเพื่อประโยชน์

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๑ “ฐานสูตร” ทอ์ ๑๑๕)

เป็นพาลแท้

- ผู้ใด **เป็นพาล** แล้วสำคัญความที่ตน **เป็นพาล** ได้
ด้วยเหตุนี้ ผู้นั้นยัง **เป็นบัณฑิต** ได้บ้าง
ส่วนผู้ใด **เป็นพาล** แต่สำคัญตนว่า **เป็นบัณฑิต**
ผู้นั้นแหละ **เป็นพาลแท้**
คนพาล เข้าไปนั่งใกล้ **บัณฑิต** แม้ตลอดชีวิต
ก็ไม่รู้แจ้งธรรม เหมือนทัพพีไม่รู้รสแกง
แต่ **วิญญูชน** เข้าไปนั่งใกล้ **บัณฑิต** แม้ครั้งหนึ่ง
ย่อมรู้ธรรมได้ฉับพลัน เหมือนลิ้นรู้รสแกง
(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “คาถาธรรมบท พาลวรรคที่ ๕” ข้อ ๑๕)

ทำคนพาลให้เป็นบัณฑิต

● การเห็นสัตบุรุษ (คนที่มีสัมมาทิฐิ) ที่ทั้งหลาย

ผู้ซึ่งเพียบพร้อมด้วยคุณแห่งศีล

ย่อมทำประโยชน์ให้สำเร็จ

เป็นเหตุให้ตัดความสงสัยเสียได้

ทำความรู้ให้เจริญงอกงาม

เพราะสัตบุรุษทั้งหลาย

ย่อมกระทำคนพาลให้เป็นบัณฑิตได้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ “สุสาสนเสธคาถา” ข้อ ๒๑๒)

คชภัทลยาณมิตร

● นักปราชญ์กล่าวสรรเสริญเอาไว้ในโลก

ถึงความเป็นผู้มีกัลยาณมิตร(เพื่อนที่ประพฤติดีงาม)

ว่าถึงแม่เป็นคนขาล ถ้าคบกับขาลมิตรไว้

เขาก็คจะเป็นบัณฑิตได้บ้าง

จึงควรคบสัตบุรุษ(คนที่มีสัมมาทิฐิ)

[illegible]

ຈະພົບຮູ້ແຈ້ງອຸປະສັກ ໔ ຕື້

១. រ៉ូប៊ុត

๒. รัฐเหตุให้เกิดทุกข์

๓. รู้ความดับทุกข์

๔. รัฐข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์(มรรคองค์ ๘)

แล้วจะพียงพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ “กัณฐกคัมภีร์” ข้อ ๔๖๔)

อุดมมงคล

● การไม่คบ *คนพาล*

การคบ *บัณฑิต*

การบูชาบุคคลที่ควรบูชา

นี้เป็น *อุดมมงคล*

(ความดีความเจริญอันสูงสุด)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “มงคลสูตร” ข้อ ๖)

คบพาล / คบปราชญ์

● บุคคลจะเป็นผู้มีความสุขได้เป็นนิตย์

เพราะการไม่เห็นคนพาลทั้งหลาย

ด้วยว่าผู้เที่ยวสมาคมกับคนพาล

ย่อมเศร้าโศกลี้ภัยกาลนาน

การอยู่ร่วมกับคนพาลเป็นทุกข์ตลอดไป

เหมือนการอยู่ร่วมกับศัตรู

ส่วนการอยู่ร่วมกับนักปราชญ์มีแต่เป็นสุข

เหมือนสมาคมอยู่ร่วมกับญาติ

ฉะนั้นพึงคบ **ผู้เป็นนักปราชญ์**

มีปัญญา **เป็นขุสุมิต (ผู้ศึกษารูมาก)**

มีปกติอาตุระ มีวัตร (ข้อปฏิบัติ)

เป็นพระอริย (ผู้มีใจสูงประเสริฐ)

เป็นสัปบุรุษ (คนมีความเห็นที่ถูกต้อง)

คบผู้มีปัญญาดีเช่นนี้

เหมือนดวงจันทร์คบทางแห่งดาวนักษัตร ฉะนั้น

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “คถาสรรสมบท สุตวรรคที่๑๕” ข้อ ๒๕)

กลั่นตีดใบ

● คนใดห่อปลาเน่าไว้ด้วยใบหน้าคา

ใบหน้าคาอย่ามามีกลิ่นเหม็นชุ้งไป

การเข้าไปคบหา **คนพาล** ก็เป็นอย่างนั้น

ส่วนคนใดห่อกฤษณาไว้ด้วยใบไม้

ใบไม้อย่ามามีกลิ่นหอมชุ้งไป

การเข้าไปคบหา **นักปราชญ์** ก็เป็นอย่างนั้น

ฉะนั้น **บัณฑิต** ฐูลดีผลเสียแล้ว

จึงไม่คบหา **อสัตบุรุษ (คนมีจนาทิฐิ)**

จะคบหาแต่ **สัตบุรุษ (คนสัสมาทิฐิ)**

เพราะอสัตบุรุษย่อมนำไปสู่นรก

สัตบุรุษย่อมนำไปสู่สุคติ(ทางไปดี)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “สุขสุตต” ข้อ ๒๕๔)

คบใครเป็นเช่นนั้น

● เป็น **สัตบุรุษ** (คนมีสัมมาทิฐิ) ก็ตาม
เป็น **อสัตบุรุษ** (คนมีความเห็นผิด) ก็ตาม
มีศีลก็ตาม ไม่มีศีลก็ตาม
บุคคลคบหาคนเช่นใด
ย่อมเป็นไปตามอำนาจของคนเช่นนั้น
หากคบหาคนเช่นใดเป็นมิตร
ก็ย่อมเป็นเช่นนั้น
เพราะการอยู่ร่วมกันเป็นเช่นนั้น
อาจารย์ที่แปดเปื้อนสอนลูกศิษย์
ย่อมทำให้ลูกศิษย์แปดเปื้อนไปด้วย
หรือลูกศิษย์ที่แปดเปื้อน
ย่อมพาให้อาจารย์แปดเปื้อนได้
แล้วยังพาให้อาจารย์อื่นแปดเปื้อนอีก
เหมือนลูกศรที่เปื้อนยาพิษ
ย่อมทำแสงลูกศรให้เปื้อนพิษด้วย
ฉะนั้นภิกษุทั้งหลายจึงไม่มีมิตรชั่วเลย
เพราะกลัวการแปดเปื้อนไปด้วยบาป

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “ลัทธิคัมภชาดก” ข้อ ๒๑๕๒)

ការគប្បីគឺសាធារណៈ

● កិច្ចការគប្បីគឺសាធារណៈ

កើតឡើងដោយការគប្បីគឺសាធារណៈជាមួយគ្នា

យ៉ាងណាដែលការគប្បីគឺសាធារណៈជាមួយគ្នា

គេដឹងថាគេចង់បានអ្វីមួយ

យ៉ាងណាដែលការគប្បីគឺសាធារណៈជាមួយគ្នា

គេដឹងថាគេចង់បានអ្វីមួយ

ដោយការគប្បីគឺសាធារណៈជាមួយគ្នា

គេដឹងថាគេចង់បានអ្វីមួយ គេដឹងថាគេចង់បានអ្វីមួយ

គេដឹងថាគេចង់បានអ្វីមួយ គេដឹងថាគេចង់បានអ្វីមួយ

គេដឹងថាគេចង់បានអ្វីមួយ គេដឹងថាគេចង់បានអ្វីមួយ

(ឯកសារប្រែកម្រិត ១៦ “ស្ថាប័នស្ថាប័ន” ទំព័រ ៣៧២)

ใช้เพื่อนหรือไม่ใช่

● คนที่ไม่มีความละเอียดต่อการทำผิด
จึงเกิดความละเอียดต่อการทำผิด
แล้วกล่าวว่อยู่ว่า เธอเป็นเพื่อนท่าน
แต่ไม่เอื้อเพื่อช่วยงานของเพื่อนเลย
จึงรู้เกิดว่า **นั่นไม่ใช่เพื่อนของเรา**
แม้เพื่อนคนใดพูดจาจากรัก
แต่ไม่ทำประโยชน์ให้มิตรเลย
บัณฑิต ย่อมกำหนดรู้ผู้ขึ้นว่า
ไม่ทำตามคำพูด
ส่วนเพื่อนที่หวังความแตกแยกกัน
ระมัดระวังคอยหาแต่ความผิดเท่านั้น
เพื่อนคนนั้นไม่ควรคบหา
แต่หากเป็นเพื่อนที่วางใจได้
ราวกับเป็นลูกที่เกิดจากอก
ถึงใครจะกล่าวเหตุตั้งร้อยตั้งพัน
ก็ทำให้แตกแยกกันไม่ได้
เพื่อนคนนั้นแหละควรคบหา

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๕ “นริสสูตร” ข้อ ๓๑๖)

ไร้สหาย

● ถ้าบุคคลได้สหายร่วมทางจร

ที่มีปัญญารักษาตัวเป็นนภปราชญ์(บัณฑิต)

มีปกติให้สำเร็จประโยชน์อยู่

สามารถคุ้มอันตรายทั้งปวงได้

พึงชื่นชม มีสติเที่ยวไปกับสหายนั้น

แต่ถ้าไม่ได้สหายเช่นนั้น

พึงเป็นผู้เดียวเที่ยวไปไม่ทำบาป

เหมือนพระราชาทรงสถะราชสมบัติ

แล้วทรงประพฤติดอยู่ผู้เดียว

เหมือนช้างมาดัดกะ(ช้างพลาย)ละทิ้งโขลง

แล้วมีความขวนขวายน้อยในป่า ฉะนั้น

การเที่ยวไปผู้เดียวประเสริฐกว่า

เพราะไม่มีความเป็นสหายในคนพาล

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “อุปัฏฐากิเลสสูตร” ข้อ ๔๔๓)

เชื้อคนง่าย

● คนใดมิกเชื้อตามเสียงเล้าลือของคนอื่น

ยัดไมทั้นได้รู้เรื่องแจ่มแจ้งเลย

คนนั้นนับว่า เป็นพาสา (คนโง่เขลาในธรรม)

มีความประมาทเป็นอย่างยิ่ง

ดีแต่เชื้อคนอื่นง่าย

ส่วนคนใดสมบุรณได้ด้วยศีล ด้วยปัญญา

ยินดีในความสงบ (จากกิเลส)

คนนั้นนับว่า เป็นบดินทิต (คนฉลาดในธรรม)

ห่างไกลการท้าว ไม่เชื้อคนอื่นง่าย

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “พุทธทนายชาตก” ข้อ ๕๘๘)

เป็นแก่นสาร

● พวกรักษา ไม่ฉลาด ไม่ใคร่ครวญ

ไม่พิจารณาแล้วกล่าวคุณหรือโทษของคนอื่น

เราไม่ควรยึดถือคำกล่าวของคนว่าเป็นแก่นสาร

ส่วนบัณฑิตทั้งหลาย ผู้ฉลาดเฉลียวแหลม มีปัญญา

ใคร่ครวญพิจารณาแล้วกล่าวคุณหรือโทษของคนอื่น

เราควรยึดถือคำกล่าวของบัณฑิตเป็นแก่นสาร

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๓ “พินิตยสูตร” ข้อ ๕๕๑)

เครื่องจองจำ

● *คนพาล* ซึ่งไม่ผูกจองจำ
ขอเอ๋ยปากขึ้นในทีใด
ก็มีกฏจองจำในทีนั้น
ส่วน *บดินทิต* แม้ผูกจองจำอยู่
แต่ขอเอ๋ยปากขึ้นในทีใด
ก็หลุดพ้นได้ในทีนั้น

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “ขัณฑ์พาลชาดก” ข้อ ๑๒๐)

ทนายรู้ได้

● ด้วยความเป็นทนาย

ทนายจะแข่งด่า จะดีก็ตาม

บัณฑิต (คนฉลาดในธรรม) ผู้มีปัญญา

ย่อมอดทนความผิดที่พวกเด็กทำแล้วนั้นได้

ฉะนั้นถ้า**บัณฑิต**ขัดหลายวิวาทกัน

จะกลับเชื่อมกันได้สนิทโดยเร็ว

ส่วน**คนพาล (คนโง่ในธรรม)**ขัดหลายวิวาทกัน

จะไม่มีความสงบแสร้งกันได้เลย

ย่อมแตกกันเหมือนภาชนะดินแตก

แต่หากฝ่ายใดรู้ความผิดที่ตนกระทำไปแล้ว

รู้จักแสดงความผิดของตน

ทั้งสองฝ่ายย่อมพร้อมเพรียงกันยิ่งขึ้น

ความสนิทสนมจะไม่เสื่อมคลาย

ดังนั้นเมื่อเกิดวิวาทล่วงเกินกัน

ผู้ใดสามารถเชื่อมประสานให้สนิทสนมกันได้

ผู้นั้นชื่อว่า เป็นผู้สุดประเสริฐ

เป็นผู้นำการไป เป็นผู้ทรงฤทธิ์ไว้

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “กัถสพมัตถยชาดก” ข้อ ๕๔๖)

ทะเลาะกัน

● คนทะเลาะทะเลาะกันเสียงอื้ออึงเหมือนกันหมด

แม่รักคนเดียวก็เผลอรักตัวเองว่า เป็นคนทะเลาะ

เมื่อสงฆ์(หมู่)แตกกันแล้ว

ก็ยังเผลอรักตัวเองยิ่งกว่า

หมู่แตกกันก็เพราะเรา

อีกที่คนทะเลาะมีสติขึ้นเพื่อนหลงลืม

ยังพูดว่า ตนเป็นบัณฑิต

พูดด้วยอารมณ์ ช่างพูด

ปรารถนาแต่จะขึ้นปากพูด

เขาถูการทะเลาะกันชักนำไปแล้ว

โดยไม่รู้ว่า การทะเลาะนั้นเป็นโทษ(ผลร้าย)

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ “โกสิมขิยชาดก” ข้อ ๑๒๑๖)

ชัยชนะของบัณฑิต

● คนพาลกล่าวคำหยาบด้วยวาจา

ย่อมสำคัญว่า เป็นชัยชนะ

แต่ความอดกลั้นได้

เป็นชัยชนะของบัณฑิตผู้รู้แจ้งอยู่

ส่วนบุคคลใดโกรธตอบผู้โกรธแล้ว

บุคคลนั้นเป็นผู้ลามกกว่าผู้โกรธแล้ว

หากบุคคลใดไม่โกรธตอบแก่ผู้โกรธแล้ว

ย่อมชื่อว่า ชนะสงครามที่ชนะได้โดยยาก

บุคคลใดรู้ว่า ผู้อื่นโกรธแล้ว

ยังทำตนมีสติ สงบอยู่ได้

บุคคลนั้นชื่อว่า ประพฤติประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย

คือทั้งแก่ตนและผู้อื่น

เมื่อบุคคลนั้นรักษาประโยชน์อยู่ทั้งสองฝ่าย

คนที่ทั้งหลายผู้ไม่ฉลาดในธรรม

ย่อมสำคัญผู้นั้นว่า เป็นคนโง่เขลา

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “อสุรินทกสูตร” ข้อ ๖๓๖)

កំរិត ៨ ប្រការ

● នេះគឺជាកំរិត(ចំណាត់) ៨ ប្រការ

១. **ពារក** អំពីការរំលោភបំពានកំរិត
២. **ស្វាស្សី** អំពីការរំលោភបំពានកំរិត
៣. **និរ** អំពីការរំលោភបំពានកំរិត
៤. **បរិវារ** អំពីការរំលោភបំពានកំរិត
៥. **កណ្តាល** អំពីការរំលោភបំពានកំរិត
៦. **បដិសិទ្ធិ** អំពីការរំលោភបំពានកំរិត
៧. **ស្វាស្សី** អំពីការរំលោភបំពានកំរិត
៨. **សមណបរិវារ** អំពីការរំលោភបំពានកំរិត

(ប្រការៈព្រះបិណ្ឌ ២៣ “បដិសិទ្ធិ” ចំណាត់ ១១៧)

ปรีกษาหาเรือกัน

- คนเหล่านีไต*เป็นคณเจ้าโทส:*
ฟุ้งชำน โอ้อวดเจรจา
คนเหล่านัันต่างหาโทษของกันและกัน
ขึ้นชมคำทพภาษิต (คำชั่ว)
ยินดีในความพลาดพลั้ง ในความหลงลืม
ในความพ่ายแพ้ของกันและกัน
แต่ถ้า *เป็นบดินเขต* ฐัฐกาลเทศะแล้ว
จะเป็นคนมีปัญญา ไม่เจ้าโทส:
ไม่โอ้อวด ไม่ฟุ้งชำน
ไม่ใจเบาซุนหันพลันแล่น ไม่เพ่งโทษ
กล่าวแต่ถ้อยคำที่ฐัฐตั้งอยู่ในธรรมฐุตกัน
ประกอบด้วยธรรมซึ่งพระจริยเจ้าฐุตจากัน
คนทั้งหลายจึงควรยินดีตามคำที่เป็นสุภาษิต (คำดี)
ไม่ควรรุกรานด้วยถ้อยคำที่กล่าวชั่ว
ไม่ควรศึกษาการแข่งดี
ไม่ควรยึดถือความพลั้งพลาด
ไม่ควรทับถม ไม่ควรข่มขี่
ไม่ควรฐุตถ้อยคำเหลวไหล
แล้วเพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความเลื่อมใส
สถบรูษทั้งหลายจึงมีการปรีกษาหาเรือกัน
พระจริยเจ้าทั้งหลายยอมปรีกษาหาเรือกัน
ดังนั้นนักปราชญ์ (ผู้มีปัญญาฐัฐแจ้ง) ฐัฐเช่นนี้แล้ว
ไม่ควรถือตัว ควรปรีกษาหาเรือกัน

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๐ “กถาวัตถุสฐต” ขัถ ๕๐๗)

รู้ว่าเป็นบัณฑิต

● พระราชาใดชนะคนที่ไม่ควรชนะ

พระราชานั้นไม่ชื่อว่า เป็นพระราช

ผู้ใดเอาชนะเพื่อน

ผู้นั้นไม่ชื่อว่า เป็นเพื่อน

ภรรยาใดไม่ยำเกรงสามี

ภรณยานั้นไม่ชื่อว่า เป็นภรรยา

บุตรคนใดไม่เลี้ยงดูบิดามารดาที่แก่ชรา

บุตรคนนั้นไม่ชื่อว่า เป็นบุตร

ในที่ประชุมใดไม่มีสัตบุรุษ(คนสัตมาทิฐิ)

ที่ประชุมนั้นไม่ชื่อว่า สภา

ชนเหล่าใดไม่พูดเป็นธรรม

ชนเหล่านั้นไม่ชื่อว่า เป็นสัตบุรุษ

คนละราคะ-โทสะ-โมหะ พูดเป็นธรรม

คนนั้นชื่อว่า เป็นสัตบุรุษ

บัณฑิตปะปนอยู่กับคนพาล

เมื่อไม่พูด ใครก็ไม่รู้ว่า เป็นบัณฑิต

แต่เมื่อบัณฑิตพูดแสดงอมตธรรม

ใครจึงจะรู้ว่า เป็นบัณฑิต

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๘ “มหาสุตโตมชาดก” ข้อ ๑๙๑)

ความถือถื

● ผู้ใดไม่ประเสธิฐ เป็นพาฬ

แต่ล้าคัณทนถือถืว่า

ประเสธิฐถืว่าเขา เสมอเขา

นิกปราทฐีทังทลายย้อมไม้สธเสธิฐผู้้น

ซึ่งเป็นผู้มีใจกระด้าง

ส่วนผู้ใดเป็นผู้ประเสธิฐแล้ว

ย้อมไม้ห้วนไหวเพระมานะ ๓ อย่าง

คือไม่ถือถืว่าเราประเสธิฐถืว่าเขา

เสสมอเขา เลวถืว่าเขา

นิกปราทฐีทังทลายย้อมสธเสธิฐผู้้น

ว่าเป็นผู้มีปัญญา มีวาจาจริง

ตั้งมั่นแล้วในศีลทังทลาย

และเป็นผู้มากด้วยความสงบใจ

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๖ “มหากัสสปเถรคาถา” ข้อ ๓๙๘)

ความลับไม่มีในโลก

● **ขึ้นชื่อว่าความลับไม่มีในโลก สำหรับผู้ทำบาป**

ดูก่อนบุรุษ จริตหรือเท็จ ตัวของท่านเองย่อมจะรู้ได้

แน่ะบุรุษ ท่านสามารถจะทำความดีได้

แต่ท่านกลับดูหมิ่นตัวเองเสีย

ปกปิดความชั่วที่มีอยู่ในตน

ท่านจึงเป็น **คนพาล** ผู้ประพฤติดีตึ๊งๆหย่อนๆ

อัน**เทวดา**(**คนใจสูง**) และ **พระตถาคต** ย่อมรู้เห็นได้

เพราะเหตุฉะนั้น **คนที่มิตนเป็นใหญ่**(**อิตตาริပါတย**)

ควรมีสติเที่ยวไป

คนที่มีโลกเป็นใหญ่(**โลกาธิปไตย**)

ควรมีปัญญาและเพ่งพิจารณา

คนที่มรรคเป็นใหญ่(**ธรรมาธิปไตย**)

ควรเป็นผู้ประพฤติดมให้สมควรแก่ธรรม

มุขี(**ผู้รู้แจ้งเข้าถึงธรรม**) มีความบากบั่นอย่างจริงจัง

ย่อมจะไม่เลวลงเลย

(พระไตรปิฎกเล่ม ๒๐ “อริยสัจสูตร” ข้อ ๔๗๙)

เกิดจากคนพาล

● กาย ไม่ว่าชนิดใดๆที่เกิดขึ้น

ทั้งหมดนั้นย่อมเกิดขึ้นจาก **คนพาล**

ไม่ใช่เกิดขึ้นจาก **บัณฑิต**

อัปรียัจญฺส ไม่ว่าชนิดใดๆที่เกิดขึ้น

ทั้งหมดนั้นย่อมเกิดขึ้นจาก **คนพาล**

ไม่ใช่เกิดขึ้นจาก **บัณฑิต**

อุปสสค ไม่ว่าชนิดใดๆที่เกิดขึ้น

ทั้งหมดนั้นย่อมเกิดขึ้นจาก **คนพาล**

ไม่ใช่เกิดขึ้นจาก **บัณฑิต**

คนพาลจึงมีภยเฉพาะหน้า

บัณฑิตไม่มีภยเฉพาะหน้า

คนพาลจึงมีอัปรียัจญฺส

บัณฑิตไม่มีอัปรียัจญฺส

คนพาลจึงมีอุปสสค

บัณฑิตไม่มีอุปสสค

ทั้งกาย อัปรียัจญฺส อุปสสค

จึงไม่มีมาจากบัณฑิต

ฉะนั้นพวกเธอพึงศึกษาไว้อย่างนี้แล้ว

จะเป็นบัณฑิต

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “ขุททกนิกาย” ข้อ ๒๑๕)

ธรรมของสมณะ

● คนพาล (คนโง่เขลาในธรรม)

ประพฤติธรรมของสมณะ (ผู้สวดพระปริตร)

สิ้นวันและคืนนานเท่าใด

หากไม่ห้ามจิต (ผู้ช้านาน)

เขตกออยู่ในอำนาจของความคิดมาก

จึงติดขัดอยู่ทุกๆอารมณ์

แต่ขัณฑ์ขัณฑ์ (คนที่ฉลาดในธรรม)

สามารถยับยั้งจิตในใจไว้ได้

เหมือนเต่าหดอวัยวะทั้งหลายนไว้ในกระดอง

แม้ต้นหนาสัย (ความดีนบนปรารถนา)

และทิวสนัย (ความเห็นที่ผิด) ไม่อาจพัวพันแล้ว

ไม่เบียดเบียนสัตว์อื่น ไม่ว่าร้ายใคร

ปรีณพพาน (ดับกิเลสสิ้นเกลี้ยง ตายสูญไม่เกิดอีก) แล้ว

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “สุกขสutta” ข้อ ๓๗)

โจร – สมณะ

● **อำนาจ** เป็นใหญ่ในโลก

หญิง เป็นสูงส่งแห่งพันธะทั้งหลายน

ความโกรธ เป็นดังสนิมคัสตราในโลก

พวกโจร เป็นเสนียด(เลวทราม)ในโลก

โจรนำของไปย้อมผูกห้าม

แต่สมณะนำไปกลับเป็นที่รัก

สมณะมาหาบ่อยๆ

บัณฑิต ย่อมยินดีต้อนรับ

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “อิติสสุตต” ข้อ ๒๑๒)

ปัจฉิมเฉพาพะหน้า

● พวกกภิกษุที่เป็นบัณฑิตทั้งหลาย

ไม่เศร้าโศกถึงปัจฉิม(ของจำเป็นในชีวิต)ที่ล่วงไปแล้ว

ไม่ปรารถนาปัจฉิมที่ยังมาไม่ถึง

เลียบตนด้วยปัจฉิมที่เกิดขึ้นเฉพาพะหน้า

พิวพรรณวสสณะ(วสสณะของภิกษุคือ คีล)

ย่อมพอใจด้วยเหตุนี้

แต่พวกพาสภิกษุย่อมชুবชีวิต

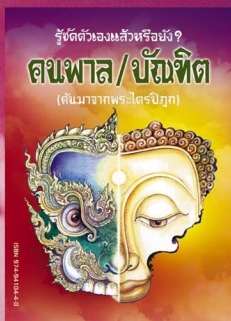
เหมือนต้นอ้อสดที่ถูกลอนเลี้ยวแล้ว

เพราะความปรารถนาถึงปัจฉิมที่ยังไม่มาถึง

และเศร้าโศกถึงปัจฉิมที่ล่วงเลยแล้ว

(พระไตรปิฎกเล่ม ๑๕ “อริยญสสูตร” ข้อ ๒๒)

คณพาล/บัณฑิต

